

ZANIMIVO JE VEDETI, KAM IN KAKŠNE PROIZVODE BOMO IZVAŽALI V LETOŠNJEM LETU NA POSAMEZNA PODROČJA. ŽE V JANUARSKI ŠTEVILKI SMO OMENILI, DA BO USMERJENOST PRIBLIŽNO ISTA, PRI ČEMER PA BOMO LETOS IZVOZILI ZA 23 % VEČ.

Izvoz v letu 1979

Izvoz, ki smo ga realizirali v preteklem letu, znaša nekaj nad 18 milijonov dolarjev, v letošnjem letu pa predvidevamo 23,5 milijona dolarjev. Struktura novih naročil oziroma področja, iz katerih smo pridobili naročila v preteklem obdobju, vedno bolj neugodno vpliva na našo devizno bilanco in napeti bo potrebno vse sile, da se ta razmerja spremenijo.

Kliring	16,396.913.—	C 1 dolarjev	286,444.933.—	din
Države v razvoju	5,357.136.—	US dolarjev	133,149.119.—	din
Razvite države	1,333.416.—	US dolarjev	31,939.811.—	din
Ostale državne članice SEV	3,000.500.—	US dolarjev	6,796.025.—	din

Zgornja tabela nam kaže, da bomo letos izvozili za klirinško področje 71 %, na konvertibilno pa 29 % naše proizvodnje, namenjene izvozu.

V letošnjem letu nameravamo izvažati v 14 držav v razvoju, med katerimi so najvažnejše po obsegu naših dobav:

Irak — turbinska oprema
Bangladeš — črpalna oprema
Nepal — turbinska oprema
Indija — deli turbinske opreme

Tanzanija — deli turbinske opreme

Nova Gvineja — deli turbinske opreme

Egipt — hidravlična stiskalnice specialne izvedbe, dokončujemo pa tudi projekt 11 črpalnih postaj.

V ostale države dežel v razvoju bomo izvažali predvsem rezervne dele za objekte, ki smo jih tam že zgradili.

Pretežni del našega letošnjega

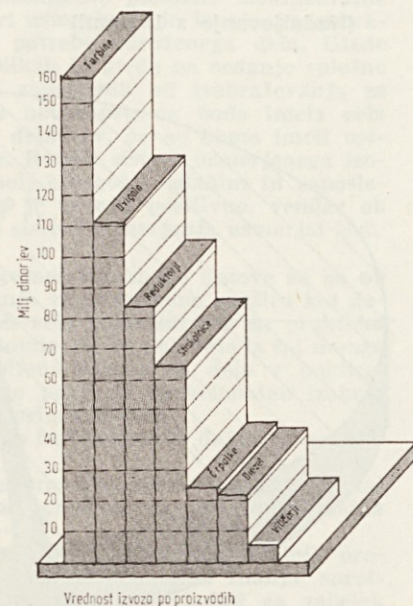
izvoza je namenjen v Sovjetsko zvezo.

Tja bomo izvozili žerjave, reduktorje, stiskalnice in dele za dieselske motorje. Tudi v Albanijo moramo letos izvoziti 4 stiskalnice specialne izvedbe v vrednosti 400.000.— klirinških dolarjev.

V razvite države pa bomo izvozili turbinsko opremo in hidravlične stiskalnice za tlačni liv.

V letošnjem letu imamo naše zmogljivosti popolnoma zasedene, isto pa velja v glavnem tudi za naslednje leto. Delno še zbiramo naročila za leto 1980, pretežno pa že za naprej, pač z ozirom na cikel proizvodnje specifične opreme.

Zaradi večjega izvoza na konvertibilna področja in zaradi deviznih pravic, potrebnih za nabavo reprodukcijskega materiala in opreme za kompletiranje naših projektov za domači trg in izvoz, veliko sodelujemo na mednarodnih licitacijah, v glavnem s turbinsko opremo.

(Nadaljevanje na 2. str.)

Narodu, ki ima tako mladino, se ni treba bati za svojo bodočnost.

Tito

*Slehezna rešnična
revolucija se obvezno
vrača k svojim izvičom
in izkušnjam*

Tito

S svečano sejo CK ZKJ 1. maja v Bohinjski Bistrici so se začele proslave jubilejev naše partije, Zveze komunistične mladine Jugoslavije, sindikatov in gibanja protifašistične fronte žena, ki jih bomo praznovali v letošnjem letu. Rojstvo naše partije sega 60 let nazaj v zgodovinsko leto 1919, ko je bil v času od 20. do 23. aprila v Beogradu ustanovni kongres enotne delavske stranke za vso državo pod imenom Socialistična delavska stranka Jugoslavije (komunisti), ki pa se je že na drugem kongresu, ki je bil od 20. do 24. junija 1920 v Vukovaru, preimenovala v Komunistično partijo Jugoslavije. Istega leta, 10. oktobra 1919, je bila v Zagrebu tudi ustanovna konferenca Saveza komunistične omladine Jugoslavije — SKOJ (oziroma Zveze komunistične mladine Jugoslavije — ZKMJ). Ob teh jubilejih pa letos praznujemo tudi 40-letnico ustanovne seje centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije, ki je bila v Godčevi hiši v Bohinjski Bistrici in 43-letnico, odkar je na čelu KPJ oziroma ZKJ tovariš Tito. Pred štiridesetimi leti so na konferenci KPJ v Bohinjski Bi-

1919
1979
KPJ
ZKJ

strici iz dotlej začasnega vodstva ustanovili centralni komite KPJ pod vodstvom tovariša Tita. To je bil takrat pomemben zgodovinski dogodek, zakaj nedolgo pred tem zasedanjem (15. marca 1939 v Bohinju) je namreč Kominterni priznala začasno vodstvo KPJ in poverila Josipu Brozu mandat za ustanovitev centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije.

To so veličastni jubileji, revolucionarne prelomnice v naši zgodovini, ki so odločale o usodi naših narodov in narodnosti. Za vsem tem je ogromen krvni davek, trpljenje, žrtvovanje, samoodpovedovanje in samopremaganje, tovarštvo, solidarnost, neizmerna junaštva. Za vsem so velike revolucionarne pridobitve, ki jih uživamo danes v socialistični samoupravni družbi.

Šestdesetletnica Komunistične partije Jugoslavije oziroma Zveze komunistov Jugoslavije je jubilej trdih bojev komunistov za uresničitev zgodovinskih ciljev in interesov delavskega razreda — ustvariti komunistično brezrazredno družbo, osvoboditi človeka in njegovo delo vseh oblik izkoriščanja, zlorab in pritiskov, osvoboditi ga vseh političnih, ekonomskih, kulturnih in nacionalnih monopolov, hkrati pa je to tudi jubilej trdih bojev za krepitev akcijske, organizacijske in politične enotnosti. Dolgoletno notranjo krizo zaradi nenehnih frakcijskih bojev v vodstvu partije je prelomil tovariš Tito, ko je prišel na njeno čelo. Partija je dosegla svojo enotnost in trdnost tik pred fašističnim napadom na Jugoslavijo.

Povezovala se je z delavskim razredom in ostalimi množicami, kar je bilo izrednega pomena v usodnih dneh leta 1941. Zmago v narodnoosvobodilnem boju in socialistični revoluciji, uspešno obnovo domovine in izreden razvoj socialistične samoupravne družbe je bilo mogoče doseči le s trdno povezanostjo z najširšimi ljudskimi množicami v okviru osvobodilne fronte in ustvarjalno uporabo marksizma-leninizma v dejanskih in posebnih razmerah socialistične revolucije pri nas.

Vukosav Živković

*Živi nam še dolgo,
dragi Tito!*

17. maja ob 8. uri smo mladinci Litostroja sprejeli lokalno štafeto mladosti, ki je krenila na pot 14. maja izpred gradu Goričane in je zaključila svojo pot 25. maja na svečani prireditvi v hali Tivoli.

Litostrojski mladinci smo prevzeli štafeto palico iz rok učencev osnovne šole Hinko Smrekar, skozi Litostroj pa jo je poneslo osem ekip sestavljenih iz mladincev naših osnovnih organizacij, ki so jo nazadnje predali mladincem delovne organizacije Lek.

S pozdravnim pismom tovarišu Titu smo se tako tudi mladinci Litostroja pridružili vsem mladim iz Ljubljane, ki so zaželeli našemu dragemu predsedniku tovarišu Titu najlepše želje in iskrene čestitke ob njegovem 87. rojstnem dnevu.

Sindikalne liste ne bo

V Sindikalnem poročevalcu, prilogi Delavske enotnosti št. 2 z dne 3. 2. 1979 so v osnutku objavljena stališča republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in naloge sindikatov v letu 1979 glede zakonske uveljavitve načela delitve po delu in rezultatih dela. Osnovni poudarek je na ustvarjanju in možnosti za obvladovanje tokov družbene reprodukcije in odločanja o sredstvih, pogojih in rezultatih dela, kar bo doseženo le s samoupravnim urejanjem pogojev za pridobivanje dohodka ter razporejanjem dohodka in čistega dohodka.

Sindikati so glede določanja pogojev, osnov in meril za nekatera izplačila, ki bremenijo osebnih dohodkov in ki se delavcem izplačujejo za zadovoljevanje nekaterih njihovih potreb iz sklada skupne porabe oziroma kot osebni prejemki iz materialnih stroškov, sprejeli stališče, da se do sprejema družbenega dogovora, ki bo opredelil načela delitve po delu in rezultatih dela, uporabljajo določbe sedaj veljavnih samoupravnih splošnih aktov. Iz navedenega izhaja, da se v letošnjem letu v formalnem smislu poslavljamo od dosedanje »sindikalne liste«, dejansko pa bomo letos še ohranili materialne določbe »sindikalne liste«, ki smo jih zapisali v Samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev čistega dohodka in sredstev za osebne dohodke v TOZD in delovnih skupnostih v delovni organizaciji Titovi zavodi Litostroj (akt sprejet na referendumu dne 29. 12. 1977). Letoš-

nja novost na tem področju bodo le višji zneski za posamezna izplačila, pri čemer bo osnova za izračun posameznih pravic povprečni osebni dohodek v devetih mesecih leta 1978, ki znaša din 5.558,00, ter druge, statistično ugotovljene povšane osnove, kot so cene za super bencin, povprečni čisti osebni dohodek na zaposlenega v SRS v letu 1978 za ugotavljanje osebnega dohodka pripravnikov in povprečni čisti osebni dohodek na zaposlenega v gospodarstvu v SRS v letu 1978 za ugotavljanje zajamčenega in najnižjega osebnega dohodka.

Spominjamo se časa, ko »sindikalne liste« nismo poznali, ko so bila izplačila med posameznimi organizacijami združenega dela precej različna, tako pri izplačilih regresov za letni dopust, kilometrin, prevozov na delo, prehrane med delom. Razlike pri posamičnih izplačilih, ki so bile včasih tudi večkratne, pa niso slonele na boljših rezultatih dela in gospodarjenja, temveč na neurejenih odnosih v pogojih pridobivanja dohodka, nerazvitega samoupravnega sporazumevanja pogojih za razporejanje dohodka ter o delitvi sredstev za osebne dohodke in zadovoljevanje potreb delavcev iz sredstev sklada skupne porabe, neodgovornega odnosa do gospodarjenja z družbenimi sredstvi, pa tudi na miselnosti, da je osebni dohodek edina podlaga družbene varnosti. Da se kaj podobnega ne bi ponovilo, si sindikati prizadevajo zagotoviti enak interes delavcev tako za ustvarjanje kot za razporejanje dohodka in gospodarjenja z njim, njegovemu razporejanju za vse namene porabe ter celotni problematiki delitve po delu in rezultatih dela. Delavci bomo v svojih samoupravnih splošnih aktih konkretizirali navedena stališča, pri čemer bomo v temeljnih organi-

zacijah in delovnih skupnostih izhajali iz skupnih osnov in meril, dogovorjenih v delovni organizaciji, sestavljeni organizaciji združenega dela Združena podjetja strojegradnje in panogi kovinske in elektroindustrije Slovenije. Na ta način bo zagotovljena delitev po enakih kriterijih, seveda ob enakih, samoupravno dogovorjenih in zakonsko določenih pogojih. Da bi uresničili opisan način urejanja, si bodo sindikati prizadevali izdelati kriterije za uveljavljanje pogojev, osnov in meril za pridobivanje posameznih pravic iz dosedanje »sindikalne listine« in jih vgraditi v družbeni dogovor o uresničevanju načel delitve po delu in rezultatih dela ter v samoupravne splošne akte organizacij združenega dela. Sindikati so si za to nalogo zadali rok in sicer bodo svojo aktivnost usmerili v izvršitev navedene naloge do jeseni tega leta. Pri tem seveda čaka težka in odgovorna naloga prav osnovne organizacije sindikata v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih naše delovne organizacije. Izhodišča za nadaljnje urejanje so podana v gradivu, citirana v uvodu tega sestavka.

Ob upoštevanju podanih stališč sindikatov je bila v marcu dana v javno razpravo v obliki osnutka sprememba tabel iz 151. do 154. člena Samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev čistega dohodka in sredstev za osebne dohodke v TOZD in delovnih skupnostih v delovni organizaciji Titovi zavodi Litostroj. Ob upoštevanju določb 158. člena citiranega sporazuma bodo o višini dodatkov in nadomestil odločili delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti. Novi zneski veljajo za dnevnice, prenočevanje, kilometrin, terenski dodatek, ločeno življenje, prevoz na delo in z dela, stalnostni dodatek, osebni dohodek pripravnikov, nagrade mentorjev in njihovih pomočnikov, nagrade učencev z učno pogodbo in nagrade učencem in študentom na praksi. Predlog je, da vsa ostala določila dosedanje »sindikalne liste« ostanejo za letošnje leto v veljavi nespremenjena.

I. Kosmač

Ob dnevu mladosti

Bilo je v vojni vihari in nemškemu okupatorju ni ugaljal človek, ki je vodil našo narodnoosvobodilno vojsko. Ta človek je bil Josip Broz Tito. Okupator mu je za rojstni dan podaril darilo — poslal je svoje čete na Drvar. Sleherni nemški vojak je imel pri sebi sliko tovariša Tita. Toda tudi ti izdajalci in premoč v številu in opre- mi nista mogla do Titovega skrivališča — mladost partizanov, ki so z ljubeznijo branili svojega vrhovnega poveljnika, je bila močnejša.

V spomin na tisti 25. maj sredi vojne vihare, ko je ugasnilo mnogo mladih življenj, ki so ljubila Tita in zanj, in tudi za nas umrla, praznujemo ta dan kot dan mladosti.

Dan mladosti, to je dan, ko vsi mladi skušamo izraziti svojo ljubezen do Tita, človeka, ki nam je dal ravno toliko, kot so nam dali starši z darovanjem življenja — novo, lepše, brezskrbno življenje, samostojno, neodvisno pot v miru in sreči, v bratstvu med narodi naše ožje domovine in vsega sveta.

In kot znak te velike ljubezni vsako leto krene na dolgo pot po domovini štafeta mladosti, da zbere pozdrave in srčne želje vseh mladih našemu dragemu predsedniku. Te roke, ki nosijo štafeto palico, so prav tako neštete, kot so bile neštete roke tistih, ki so v njih držali puške in stiskali pesti, tistih, ki so se borili za boljše in lepše življenje, in tistih, ki so se za to tudi žrtvovali.

Da, mnogi mladi niso dočakali naše današnje mladosti v cvetju in petju, tudi njim je posvečen ta praznik. Oh, mladost, kaj je to? Morda je to nekaj, kar nam daje moči in upanja, da ni nikogar na svetu, ki bi nam uničil to, kar smo si priborili, kar smo si zgradili in kar z vsem srcem razvijamo še naprej — našo svobodno Jugoslavijo.

Ivan Nikolič (ICL, 2. b)

OBVESTILO MLADINCEM

Osnovne organizacije ZSMS Titovi zavodi Litostroj so na pobudo KS ZSMS v marcu in aprilu razpravljale o višini, namenu in načinu plačevanja mladinske članarine. Ob koncu razprav je bil na eni sej koordinacijskega sveta soglasno sprejet sklep, da trgamo vso članarino naenkrat in sicer v višini 60 din. Tako bo v juniju vsakemu mladincu odtrgano od majskega osebnega dohodka še 60 din, s čimer bodo imeli poravnano celotno mladinsko članarino za letošnje leto.

KS ZSMS

Pozdravna brzojavka

Dragi naš tovariš Tito!

Ob tvojem 87. rojstnem dnevu ti mladi delavci Titovih zavodov Litostroj skupaj z ostalimi sodelavci pošiljajo čestitke z željo, da nam še dolgo, dolgo živiš in nas uspešno vodiš ter usmerjaš v revolucionarnem boju, da bo naš delavec resnični gospodar pogojev in rezultatov svojega dela in da bodo naši narodi in narodnosti živeli v miru in svobodi. Podpiramo vsa tvoja prizadevanja za pravičnejše odnose med narodi ter za krepitev politike neuvrčenosti in miru v svetu.

Koordinacijski svet ZSMS
Titovi zavodi Litostroj

DOKUMENTI O DELITVI OSEBNIH DOHODKOV PRIPRAVLJENI ZA RAZPRAVO

Samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov delavcev TOZD in DS v Titovih zavodih Litostroj in pravilnik TOZD in DS o osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov delavcev TOZD in DS so v obliki osnutkov pripravljani za najširšo javno razpravo.

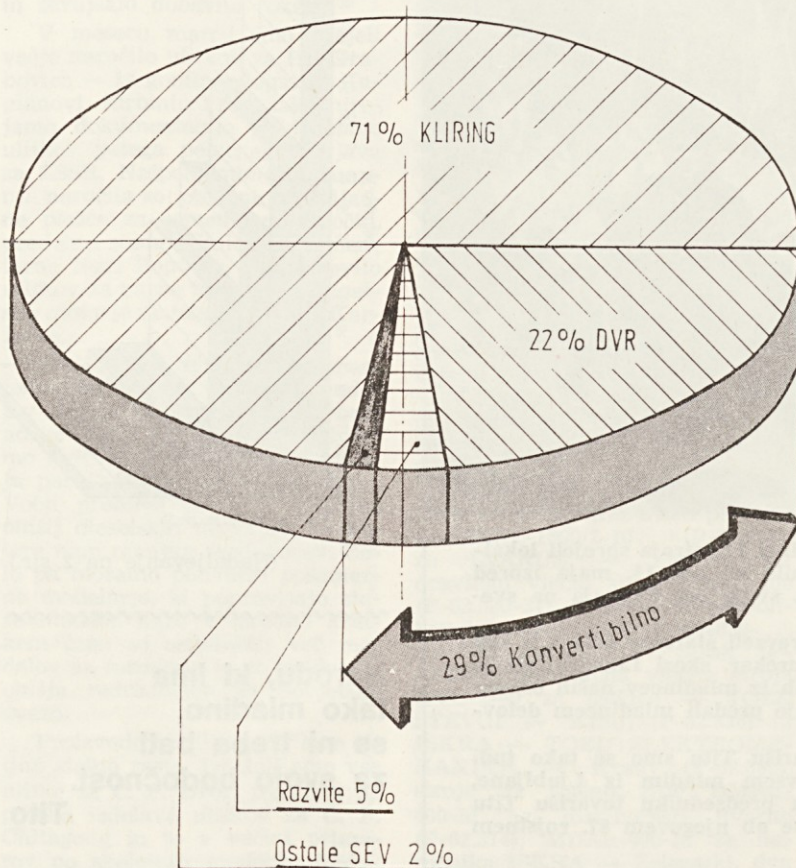
To so na svoji 25. redni seji 9. maja ugotovili člani komisije za spremljanje in uresničevanje zakona o združenem delu v naši delovni organizaciji. Člani komisije so poslušali poročilo o poteku zaključnih del raznih komisij pri pripravah vseh potrebnih dokumentov in ugotovili, da je kljub veliki zahtevnosti in odgovornosti opravljeno veliko in težko delo. Posebno zahtevna je bila priprava razvida del in nalog, ki predstavlja z vsemi drugimi nalogami doslej najzahtevnejšo analizo naših delovnih nalog in opravil. Le-ta bodo strokovno ovrednotena dala ustrezne osnove za delitev osebnih dohodkov po pravilnikih, in našem skupnem in posameznikovem prizadevanju pri delu. Pripravljen za razpravo je tudi pravilnik o razvidu del in nalog ter osnove za določanje deleža pridobivanja osebnega dohodka delavcev, ki so izpostavljeni težjim ekološkim razmeram in fizičnim obremenitvam pri delu.

Na podlagi poročil je komisija tudi ugotovila, da se prepočasi pripravljajo izhodišča za pripravo sprememb pravilnika za delo v normi, saj je nujno, da v široki razpravi o nagrajevanju v naši delovni organizaciji spregovorimo tudi o ustreznosti oblikah vpliva dela po normi na osebni dohodek delavcev. Komisija za spremljanje in uresničevanje zakona o združenem delu je po temeljiti razpravi ugotovila, da so osnutki samoupravnih sporazumov, pravilnikov TOZD in DS ter drugi dokumenti pripravljani za najširšo razpravo, v kateri naj v prvi fazi dajo svoje pripombe in stališča vse družbenopolitične organizacije. V nadaljnjem postopku bodo o gradivu in stališčih DPO razpravljali še samoupravni organi TOZD in DS, sledila pa bo še razprava po samoupravnih delovnih skupinah. Nazadnje bomo morali še uskladiti vsa stališča in oblikovati predloge teh samoupravnih aktov, za katere se bomo dokončno odločili na zborih delavcev in na referendumu.

K. G.

Izvoz v letu 1979

(Nadaljevanje s 1. strani)

Med ostalimi smo sodelovali s ponudbami tudi za naslednje hidroelektrarne:

HE Magat River — Filipini
4 × 102 MW (Francisove turbine)
HE Dadin Kowa — Nigerija
2 × 18 MW (Francisovi turbini)
HE Vohitra — Madagaskar
2 × 29 MW (Francisovi turbini)
HE Lala Takerkoust — Maroko
2 × 6 MW (Francisovi turbini)
HE Salomon Gulch — Aljaska
2 × 8 MW (Francisovi turbini)
HE Derbendi Khan — Irak
3 × 80 MW (Francisove turbine)

Žal na osnovi rezultatov posameznih licitacij ugotavljamo, da smo vedno manj konkurenčni, tako s cenami kot tudi z dobavnimi roki.

Konkurenca je izredno ostra, kar je posledica stanja, ki vlada v svetovni trgovini oziroma v gospodarstvu in razmeroma visoki stopnji nezaposlenosti.

Ocene iz raznih virov so približno iste in kažejo, da tudi v letošnjem letu ne bo bistvenih izboljšav z ozirom na obdobje pred tem. Počasna rast svetovne trgovine in nezadovoljiva investicijska dejavnost (predvsem tu mislimo na proizvodne zmogljivosti) so logična posledica splošnih težav. Potrebno pa je tudi omeniti skoraj kronično nestabilnost mednarodnega denarnega sistema in velikega nihanja posameznih valut.

F. Bahar

Nove naloge članov Zveze komunistov

V skladu z resolucijo 11. kongresa ZKJ in 8. kongresa ZKS, ki pravi, da je v sistemu splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite Zveza komunistov vodilna idejnopolitična sila, odgovorna za to, da bo sistem deloval v interesu zaščite varnosti in obrambe našega socialističnega samoupravnega sistema in neodvisnosti, sta ZKJ in predsedstvo SFRJ sprejela smernice za delo in ukrepe pri nadaljnjem razvoju teorije in prakse splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite v SFRJ. Na podlagi teh smernic bo pripravljen nov sistemski zakon.

KAJ JE BISTVO NOVEGA SISTEMSKEGA ZAKONA OZIROMA SMERNIC?

1. Zveza komunistov Jugoslavije kot vodilna idejnopolitična sila v družbi nosi vso odgovornost za varstvo in obrambo pridobitev in ciljev naše revolucije.

2. Zveza komunistov bo dobila tak položaj opredeljen z novim sistemskim zakonom na tem področju, s tem pa pomembno nalogo pri krepitvi varstva ustavne ureditve in obrambne sposobnosti SFRJ.

3. Zveza komunistov predstavlja jedro političnega vodenja, politično bazo za splošno organiziranost in akcijo na področju SLO in DS.

KAKŠNE NALOGE PREVZEMA S TEM ZVEZA KOMUNISTOV?

1. Če bi kjerkoli v državi prišlo do motenj oziroma bi bilo ovirano delo struktur samouprav-

nega političnega sistema, mora ZKJ odstraniti vzroke za neučinkovitost.

2. Če bi bili organi našega političnega sistema razbiti, jih je ZKJ dolžna ponovno vzpostaviti in zagotoviti njihovo delovanje.

3. Če bi bile v miru ali vojni strukture političnega sistema ohromljene, mora ZKJ ukrepati, da se delo teh struktur prilagodi nastalim razmeram in novim pogojem.

NA ČEM JE ZASNOVANO ZAUPANJE CELOTNE DRUŽBE?

1. Na zgodovinski vlogi avantgarde delavskega razreda, kot so jo opredelili klasiki marksizma.

2. Na zgodovinski vlogi KPJ in KPS v naši narodnoosvobodilni borbi in ljudski revoluciji, saj je bila edina sila, ki je bila sposobna organizirati oborožen boj.

3. Na vodilni vlogi, ki jo daje Zvezi komunistov Jugoslavije ustava SFRJ.

KAKO BO ZVEZA KOMUNISTOV URESNIČEVALA TO SVOJO NEDELJIVO ODGOVORNOST?

1. Preko komitejev za SLO in DS kot operativno političnih štabov ZK. Stališča komitejev bodo obvezna za družbene, državne, samoupravne organe, organizacije in štabe; ti jih morajo izvrševati v okviru svojih pristojnosti.

2. Komiteji se ustanovijo v republiki, občini v TOZD in KS. Splošna stališča okoli organiziranostjo podrobno opredelil zakon.

3. Predsednik komiteja je sekretar oziroma namestnik sekretarja OOOZK.

GLAVNE NALOGE KOMITEJA SO:

1. Stalno spremljanje in ocenjevanje aktualne politične in varnostne situacije.

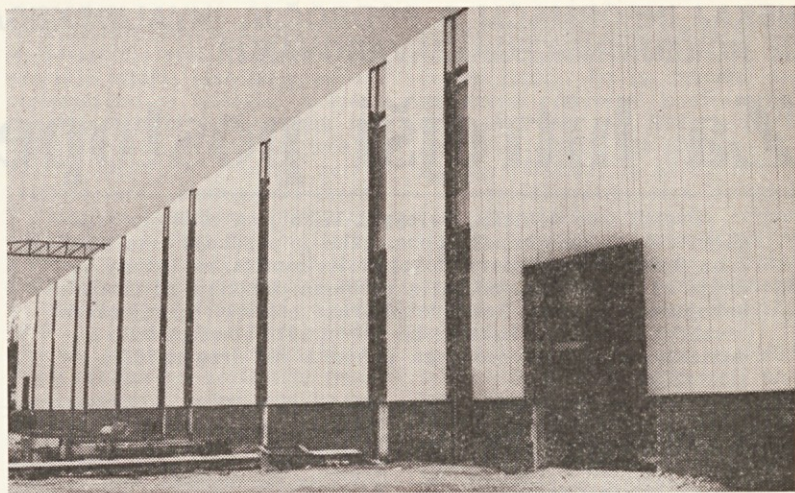
2. Ugotavljanje možnih oblik in izvorov ogrožanja notranjih razmer in varnostnega sistema.

3. Usmerjanje in načrtovanje samozaščitnega organiziranja v svojem okolju.

4. Usklajevanje ukrepov akcij samozaščite in obrambe v vseh možnih izrednih situacijah.

Z vso resnostjo in odgovornostjo moramo organizirati komiteje v naši organizaciji združene dela, tako da jih bodo organi samoupravljanja lahko takoj verificirali.

M. Sigulin

Kmalu v novi proizvodni hali

Približuje se 31. julij, ko bo zgrajena nova proizvodna hala tozda TVN. Vodja gradbišča inž. Stane Kolbl je zatrdil, da bo hala dograjena v roku, nekoliko pozneje pa bo dokončan prizidek, kjer bodo pisarniški prostori, uprava in sanitarije ter verjetno tudi nov računski center. Gradnja prizidka se je zavlekla, ker so se kasneje dogovorili, da bo za eno etažo višji, kot je bilo prvotno določeno.

Gradnja druge etaže se bo začela osem dni za tem, ko bodo izdelali projekte in pridobili gradbeno dovoljenje.

Pri gradnji proizvodne hale gradbeni delavci delovne organizacije Slovenija ceste niso imeli posebnih težav, največ nevšečnosti jim je povzročilo le vztrajno

deževje, zaradi katerega niso mogli narediti toplotne izolacije na strehi. Vendar pa so zamudo že nadoknadili in s pospešeno naglico dokončujejo gradnjo novega objekta TVN.

Delavcem Slovenija ceste pa smo zaupali tudi gradnjo naše druge hale tozda PPO, za katero smo položili temeljni kamen 26. aprila. S strojnim izkopom in pripravljalnimi deli so že začeli, uradni začetek rednih del pa bo v juliju. Hala tozda PPO bo enkrat višja od nove hale TVN in bo visoka 18 m, po površini pa bo približno za 800 kvadratnih metrov manjša. Gradnja nove hale tozda PPO in prizidka bo končana predvidoma 30. oktobra 1980.

M. H.

V MLADE ZAUPAM

Lahko rečem, da se naša mladina zaveda svojih dolžnosti in nalog. V mlade imam zaupanje. In ko govorimo o splošni ljudski obrambi — mladino moramo vsestransko vključiti vanjo. Ne gre samo za usposabljanje, da se mladina jutri, če bo treba, s puško v roki bori za neodvisnost naše države. V vsakem pogledu se moramo za našo mladino bolj zanimati, biti moramo bolj v neposrednem kontaktu, z njo se moramo pogovarjati, ji razlagati stvari tako, kot so, ji odkrito povedati, kaj je res in kaj ne.

Tito

(Iz razgovora v Titogradu leta 1969)

Pripombe k osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju

V aprilu je sindikalna organizacija naše tovarne organizirala razpravo o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju. Te so se najprej udeležili v več skupinah člani izvršilnih odborov sindikalnih organizacij TOZD, člani sekretariatov osnovnih organizacij ZK in vodstev organizacij ZSMS, delegati delavskih svetov TOZD in predsedniki delegacij ter vodilni in vodstveni delavci TOZD. Zatem je ponovna razprava strnila ugotovitve; prisostvovala sta ji predstavnik republiškega odbora sindikatov delavcev kovinske industrije in predstavnica občinske skupščine Ljubljana-Siška. Končno je bila razprava o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju tudi na dnevnem redu zborov delavcev.

Sindikalna organizacija je na podlagi navedenih razprav skupaj z našim izobraževalnim centrom strnila pripombe in jih posredovala republiškem odboru sindikatov Slovenije. Izmed številnih pripomb in stališč navajamo v tem članku samo tiste, ki se nanašajo na vlogo združenega dela v usmerjenem izobraževanju.

● 1. V zvezi z načrtovanjem kadrovskih in izobraževalnih potreb uporabnikov in usmerjanjem delavcev v izobraževanje je potrebno zagotoviti, da bodo posebne izobraževalne skupnosti in izobraževalne organizacije pri določanju razmerij med številom potreb za posamezne poklice izobraževalne programe in zlasti potem pri usmerjanju in izvajanju izobraževanja določale dejanske potrebe združenega dela. Glede na izkušnje v drugih republikah in glede na sedanjo splošno težnjo odmika mladine in zaposlenih od izobraževanja za proizvodne poklice, obstaja nevarnost, da bodo imela cela poklicna področja še manj delavcev, če ne bomo imeli ustrezne izobraževalne politike. Bodoči sistem usmerjenega izobraževanja bo namreč še bolj omogočal mladini in zaposlenim, da se izobražujejo. To je seveda pozitivno, vendar ob ustreznem zagotovitvi, da bo sistem usmerjanja usmerjal ljudi tudi v proizvodne poklice.

● 2. Zaradi skupne vzgojnoizobrazbene osnove se bo ob enakem trajanju izobraževanja za posamezne poklice kot doslej, zlasti v poklicnih šolah zelo zmanjšal čas za praktični pouk. Združeno delo bo ugotovilo, da bo dobivalo iz šol mnogo manj funkcionalno usposobljene učence za delo v poklicu. Moralo jih bo samo dodatno poklicno funkcionalno izobraževati po končani šoli v času pripravnosti.

To pomeni, da se poklicno izobraževanje dejansko podaljšuje in postaja dražje.

Da bi se učenec lahko pripravil za začetek dela, bo moral dobiti že v času šolanja nujno potrebna temeljna funkcionalna praktična znanja.

Predlagamo, da se v bodočih vzgojnoizobrazbenih programih določi, katera praktična funkcionalna znanja, spretnosti in usposobljenosti mora učenec obvladati za začetek dela. Predlog utemeljujemo še posebej s tem, kar kažejo prvi poizkusi oblikovanja poklicnih programov, da se pouk kot tretja bistvena sestavina usmerjenega izobraževanja (poleg skupne vzgojnoizobrazbene osnove in strokovno teoretičnih vsebin) v šoli zelo zožuje in odriva skoraj po vsem združenem delu v času pripravnosti po končanem šolanju.

Nujno potreben del praktičnih znanj, spretnosti in usposobljenosti, ki so pogoj za vstop v delo, zahteva določen čas osvajanja in se je tega treba naučiti. Kot ena izmed bistvenih sestavin usmerjenega izobraževanja mora imeti praktični pouk že v vzgojnoizobrazbenih programih šol oziroma usmerjenega izobraževanja svoje mesto.

● 3. Združeno delo bo moralo prevzeti nove naloge pri

samem izvajanju usmerjenega izobraževanja v svojih temeljnih oziroma delovnih organizacijah:

a) V prvih dveh letih usmerjenega izobraževanja bo moralo zagotoviti dvotedensko proizvodno delo za vso mladino.

b) V času šolanja bo potekal del pedagoškega procesa (praktični pouk) v temeljnih oziroma delovnih organizacijah.

c) Po končanem šolanju bo moralo organizirati pripravnostno delo za številno srednješolsko mladino, ki bo slabše funkcionalno usposobljena, kot ta ki prihaja danes iz poklicnih šol.

Na vse to združeno delo ni pripravljeno in tudi pri najboljši volji zahtevajo navedene naloge strokovni pristop. Zato predlagamo, da je treba v zakonu posebej navesti, da bodo izvršilni predpisi določali osnove za pristop in izvajanje nalog, ki jih bo v usmerjenem izobraževanju opravljalo združeno delo v sodelovanju z izvajalci.

Naš predlog še posebej utemeljujemo z ugotovitvijo, da pri izdelavi turbin, dvigal, opreme za težko industrijo in drugih litostrojskih izdelkih nimamo možnosti vključiti mladih glede na njihovo starost brez predhodnih poklicnih funkcionalnih znanj v proizvodno delo.

● 4. Predlagamo, da se tudi za izvajanje strokovnega usposabljanja za enostavna dela (kadar so vključeni v tako usposabljanje programi osnovnošolske izobrazbe ali deli skupne vzgojnoizobrazbene osnove) določijo ustrezne izobraževalne organizacije.

● 5. V osnutku zakona je kot varianta navedeno, da je lahko v sestavi izobraževalnega centra tudi srednja šola, če so izpolnjeni pogoji za to. Odločno se zavzemamo, da se besedilo variante vključi v zakon. Razviti izobraževalni centri pri večjih organizacijah združenega dela so imeli in še imajo vključene poklicne, nekateri pa tudi tehniške šole. V tesnem sodelovanju z organizacijami združenega dela in ob velikih materialno-finančnih vlaganjih teh delovnih organizacij so se razvili v teh šolah oziroma centrih prav tisti elementi, ki postajajo sedaj splošno veljavni temelji za preobrazbo srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje. Ne bi bilo v duhu reforme in storjen bi bil velik korak nazaj od doseženega, če ne bi ohranili in še naprej razvijali možnosti, da so srednje šole lahko organizirane neposredno pri združenem delu.

● 6. Obstoji nevarnost, da bi ob precejšnji tedenski obremenitvi učencev v prvem in drugem letu usmerjenega izobraževanja in ob zahtevnih učnih načrtih predmetov skupne vzgojnoizobrazbene osnove precej učencev teh programov ne moglo obvladati. Zato predlagamo, da se temeljito preveri, če bo obremenitev učencev, oziroma če bo učna vsebina prilagojena resnični zmogljivosti večine slovenske mladine, ki ji je skupna vzgojnoizobrazbena osnova namenjena. Pri tem izpostavljamo zahtevo, da se iz razlogov, ki smo jih navedli v 2. točki naših pripomb, ne prenašajo učne vsebine vzgojnoizobrazbene osnove v tretje leto šolanja ali da bi tam dodajali nove splošnoizobrazbene vsebine. Če bi se to zgodilo, bi se moralo poklicno izobraževanje v šoli podaljšati.

Poleg navedenih pripomb so se druge nanašale na notranjo organizacijo dela v vzgojnoizobrazbenih organizacijah, na pogoje za nadaljnje izobraževanje v visokem šolstvu, na ocenjevanje in vedenje učencev in na druge pedagoške zadeve.

Tako je prispeval Litostroj svoj delež k razpravi in k čim ustrežnejšemu oblikovanju zakona o usmerjenem izobraževanju.

H. Premelč

Glasilo delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogi) v nakladi 5800 izvodov. — Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Stanislav Bradeško, dipl. inž., Milan Vidmar, Janez Oprešnik, Vukosav Živkovič, Leopold Šolc, dipl. inž., Hrabroslav Premelč, Janez Strazišar, dipl. inž., Milan Jurjavčič, inž. in uredniki: odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marjana Habicht, tehnični urednik Estera Lampič, lektor prof. Vesna Tomec-Lamut.

Telefon uredništva 556-021 (n. c.) interna 202, 246 — Poštna plačana v gotovini — Tiska Tiskarna Ljubljana.

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

NEKAJ INFORMACIJ S PODROČJA INVALIDSKEGA IN POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA

Za hitrejši postopek

Prejeli smo že nekaj vprašanj, kako je z vštjetjem vojaškega roka v pokojninsko dobo, kako je s pokojninsko dobo žena, kako se izračunava pokojninska osnova, za katere obdobja se pripravijo podatki o osebnem dohodku za izračun pokojninske osnove, kako dolgo traja postopek ocenjevanja invalidske komisije, kako se bo v letu 1979 obračunavalo nadomestilo manjšega osebnega dohodka na drugem delu in tako dalje.

Na področju invalidskega zavarovanja je podpisan Samoupravni sporazum o pravicah in obveznostih pri ugotavljanju invalidnosti zavarovancev, ki sta ga podpisala Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije in Zdravstvena skupnost Slovenije. Glavni namen podpisa tega sporazuma je bil, da bi pospešili postopek ugotavljanja invalidnosti zavarovancev. Tako bosta pristojni komisiji obeh skupnosti pripravili in sprejeli enotna navodila za pripravo medicinske dokumentacije, ki je potrebna za oceno po invalidski komisiji. Prav tako je s sporazumom predviden način uvedbe postopka za oceno po invalidski komisiji ter roki za dostavo dokumentacije in sklepov posameznih strokovnih službi ali komisiji. V primerih, ko se zavarovanec ne odzove vabilu na komisijo, pa so prav tako predvidene sankcije, in sicer ustavitelj izplačila nadomestila osebnega dohodka. Prav tako je s sporazumom dogovorjeno, da mora biti najkasneje v roku dveh mesecev po vložitvi ustrezne dokumentacije izstavljen sklep o ugotovitvi invalidnosti. Izvajanje tega sporazuma bosta skupščini preverjali vsaj enkrat v letu.

Pravico do nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem delu ima zavarovanec, ki je postal invalid II. ali III. kategorije invalidnosti (s predpostavko, da ima izpolnjen pogoj zavarovalne dobe) in je bil prerazporejen na delovno mesto, na katerem dobiva manjši osebni dohodek, kot ga je dobival na delovnem mestu, na katerem je delal pred invalidnostjo.

Osnova za odmero nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem delu je razlika med povprečnim mesečnim osebnim dohodkom tiste skupine delavcev, v kateri je delavec delal pred nastankom invalidnosti, in povprečnim mesečnim osebnim dohodkom skupine delavcev na delovnem mestu, kjer je delavec zaposlen po oceni invalidnosti (za koledarsko leto pred nastankom invalidnosti).

Odmerjeno nadomestilo se delovnemu invalidu izplačuje do konca koledarskega leta, v katerem je postal invalid, v začetku vsakega naslednjega leta pa se nadomestilo poveča za odstotek, za kolikor se je v organizaciji, v kateri dela, v povprečju povečal osebni dohodek. Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa je pooblaščen občasno odločiti, da se odmerjeno nadomestilo na novo določi. Lahko tudi določi, da se nadomestilo na novo odmeri samo v posamezni delovni organizaciji.

Tak način odmere nadomestila je določen zato, da odmera zares predstavlja pravo in pravično nadomestilo izgubljenega dohodka. Tako enkrat ugotovljena osnova ne more biti trajna. Občasno mora biti usklajena z gibanji osebnih dohodkov v organizaciji in s spremembami v razmerjih med osebnimi dohodki v posameznih skupinah.

Na osnovi takega pooblastila je skupnost odločila, da se v letošnjem letu vsem invalidom II. in III. kategorije invalidnosti, ki so upravičeni do nadomestila, to nadomestilo ponovno odmeri, in sicer tako, da delovna organiza-

cija pripravi potrdilo o povprečni višini mesečnega osebnega dohodka, ki so ga delavci tiste skupine, v kateri je delavec delal pred nastankom invalidnosti prejeli v letu 1978, in skupine, v kateri delavec dela po oceni invalidnosti, prav tako za leto 1978. V povprečni mesečni osebni dohodek skupine se všteta le osebni dohodki, prejeti za redni delovni čas.

Priprava potrdil v naši delovni organizaciji je že stekla, ker pa imamo 147 invalidov, ki prejema tako nadomestilo, in ker je priprava potrdila zahtevna, bo potrebno nekoliko potrpljenja, saj se bo odmera pri posameznikih zavlekla tudi v drugo polovico leta.

V prilogi »Vzajemnost« smo zasledili tudi prispevek pod naslovom »Ni vzroka za vznemirjenost«. Ker se vsebina tega prispevka dotika področja, ki nas vse močno zanima, bomo skušali povzeti nekaj najvažnejših dejstev.

Zvezni zbor skupščine Jugoslavije je imenoval komisijo za pripravo zveznega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in ta je že pričela delo v zvezi z novim pokojninskim sistemom. Pri svojem delu je že našla na nekaterih problemih, ki jih bo skušala vestransko proučiti in nakazati tudi rešitve. Tako komisija razglablja o deležu minulega dela v pokojnini in meni, naj bi minulo delo dobilo tako mesto, da se bo vsak delavec čutil zainteresiranega in spodbujenega za lasten delež pri razvijanju razširjene reprodukcije in tekočega dela. V bodočem pokojninskem sistemu se ne bi smeli znajti v enakem položaju delavci, ki so si »trgali od ust«, da so utrjevali svojo materialno podlago in reproduktivno moč združenega dela, in tisti, ki tega niso počeli. Delavčev položaj naj bi bil tudi v pokojninskem sistemu odvisen od njegovega proizvodnega, ne pa od potrošnega ravnanja. Dohodkovni odnosi in načelo delitve po delu naj bi v znatni meri opredeljevali položaj delavca po prenehanju dela.

Poleg vprašanj, kako v sedanjem konceptu dohodkovnih odnosov upoštevati minulo delo, prihaja komisija tudi do drugih vprašanj. Tako po mnenju te komisije ne gre zanemariti dejstva, da se je človekovo življenje precej podaljšalo in da so torej tudi njegova aktivna leta daljša. Ženske sedaj odhajajo v pokoj pet let prej, po statističnih podatkih pa živijo 7,5 leta dlje od moških. Poleg tega so pogoji za upokojeve enaki za vse ženske, ne glede na to, ali imajo enega ali več otrok. Od tod tudi predlogi, naj bi upokojevanje urejali različno, odvisno od realnih življenjskih in delovnih razmer.

Ker je v pokojninskem sistemu glede na različne kategorije zavarovancev (borci NOV, JLA) osnova različna, bo komisija iskala rešitev, s katero bi bolj uskladili pogoje za upokojeve za vse kategorije zavarovancev.

Komisija predlaga tudi nekatere novosti v pogojih za upokojeve. Spremembe glede pogojev naj bi bile odvisne od pogojev in vrste dela, od ravni znanja, to je dolžine šolanja in drugega. Sedanji enotni pogoji bi bili v bodočem sistemu lahko tudi različni.

To je le nekaj vprašanj, na katere je našel komisija pri svojem delu, o njih pa bodo razpravljali in zavzeli svoja stališča tudi drugi dejavniki. O vsem tem pa se bomo izrekli tudi zavarovanci in upokojevalci v javnih razpravah.

Glede vštjetja vojaškega roka v pokojninsko dobo je izvršni odbor Skupščine republiške skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja sklenil predlagati Skupščini republiške skupščine za pokojninsko in invalidsko zavarovanje SR Srbije, naj razveljavi možnost za odkup vojaškega roka v pokojninsko dobo. Ta predlog temelji predvsem

Pred desetimi leti je na HE Zlatoličje Tito dejal: »Se bomo gradili če bo denar...« In zgrajen je bil HE Formin

10 LET HE ZLATOLIČJE

26. aprila 1979 je minilo 10 let izredno uspešnega obratovanja prve jugoslovanske kanalske elektrarne HE Zlatoličje na Dravi.

Za gradnjo take elektrarne takrat še ni bilo izkušenj, vendar je investitor — zaupajoč stvariteljski moči domačih strokovnjakov in zagnanosti domače industrije — izbral prav to varianto kot najugodnejšo.

Natančno šest milijard in 180 milijonov kwh v 10 letih poceni proizvedene, zato pa toliko dragocenejšje električne energije dokazuje, da je bila investitorjeva odločitev pravilna in da je bilo tudi njegovo zaupanje v delo domačih rok upravičeno: v vseh 10 letih turbine zaradi popravila niso obratovalle le 1453 ur. Tako so se v polni meri uresničile želje maršala Tita, naslovljene graditeljem ob slavnostnem začetku obratovanja, »da bi elektrarna obratovala čim bolj zanesljivo in uspešno«.

Veseli in ponosni smo, da smo pri gradnji elektrarne sodelovali tudi mi, saj sta obe Kaplanovi turbini s pripadajočo opremo delo litostrojskega duha in rok.

ETO

POMOČ ČRNI GORI

Na pobudo štaba za elementarne nesreče skupščine občine Ljubljana-Siška in občinskega sindikalnega sveta je bila 19. aprila 1979 razširjena seja predsedstva konference osnovnih organizacij sindikata naše delovne organizacije. Prisotni so razpravljali o nujni in hitri pomoči prizadetim prebivalcem na potresnem področju v Črni gori.

Z veliko zavzetostjo so oblikovali predlog naše pomoči Črni gori, katerega naj bi sprejele tudi vse osnovne organizacije sindikata TOZD in DS:

● Na prizadeto področje smo takoj poslali naših pet avtomobilskih prikolice s popolno opremo (odeje, rjuhe, posoda, plinske bombe, priključki, orodje, predšotori in drugo), ki smo jih imeli v Premanturi pri Puli. (Na sliki prikolic, pripravljene za odpremo.)

● Na prosto soboto, 19. maja pa smo delali in bruto zaslužek tega dne posredovali prizadetemu področju.

Kasneje bomo žpeljali še nekatere druge akcije.

K. G.

Mag. dr. Cvetanov si je z zanimanjem ogledal našo novo ambulanto (Foto: M. Gornik)

OBISK V NOVI AMBULANTI

V petek, 20. aprila si je ogledal novo obratno ambulanto Litostroj mag. dr. V. Cvetanov, direktor Zavoda za medicino na trudot v Skopju in predsednik združenja za medicino dela SFRJ.

V razgovoru so sodelovali mag. dr. V. Cvetanov, odgovorni urednik »Litostroja« K. Gornik in dr. E. Tepina. Tovariša Cvetanova je zanimala organizacija preventivnih pregledov, obseg pregleda v ambulanti in pregledi pri ostalih specialistih, stroški pregledov, ki bremenijo delovno organizacijo in načrti obratne ambulante v zvezi s preventivnimi pregledi.

Pojasnili smo mu, da bomo z nadaljnjo medicinsko opremo preventivne preglede kakovostno še izboljšali in šli v korak z razvojem medicine. Breme, ki so si ga naložili delavci Litostroja z graditvijo nove ambulante, je bilo zelo veliko.

Uglednega gosta je zanimalo, kakšna poklicna obolenja so v Litostroju, koliko je npr. silikoz, vendar podatkov nimamo. Vemo za število bolnikov s pršnimi obolenji pljuč (pneumokoniozami), a ne vemo, koliko je prostega silicijevega oksida v prahu. Zato števila silikoz ni mogoče ročno določiti. Zanimalo ga je tudi število izgubljenih delovnih dni zaradi bolezni in poškodb. S podatki je bil zadovoljen, čeprav jih nismo imeli dovolj na razpolago. Vprašal je tudi glede postopka z invalidi ter z delavci, pri katerih ugotovimo poklicna obolenja. Ugotovil je, da se naše ravnanje ne razlikuje od postopkov v drugih delovnih organizacijah.

Razgovor je trajal skoraj tri ure. Ob slovesu je še enkrat poudaril, da je zelo zadovoljen in da je nova ambulanta ena izmed najlepših, kar jih je videl na svoji poti po Jugoslaviji.

dr. E. Tepina

1979 veljati naslednji valorizacijski količniki in sicer v primerih, ko bo pri izračunu pokojninske osnove že upoštevan osebni dohodek za šest mesecev zavarovalne dobe, dopolnjene v letu 1979

Osebni dohodek dosežen v letih:

1965	— pomnoži s količn.	947,55
1966	— pomnoži s količn.	716,4
1967	— pomnoži s količn.	648,7
1968	— pomnoži s količn.	592,1
1969	— pomnoži s količn.	514,2
1970	— pomnoži s količn.	429,0
1971	— pomnoži s količn.	359,3
1972	— pomnoži s količn.	305,1
1973	— pomnoži s količn.	263,4
1974	— pomnoži s količn.	210,0
1975	— pomnoži s količn.	167,7
1976	— pomnoži s količn.	145,1
1977	— pomnoži s količn.	121,9

Valorizacijski količnik za leto 1965 je potreben zaradi preračuna osnov za nadomestilo osebnega dohodka (bolniška). V skladu z določbami veljavnih predpisov iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja se osebni dohodki ne valorizirajo, temveč se upoštevajo v dejanskem znesku.

M. Kreft

Kaj nam je prinesla preobrazba banke

Poslovno leto 1978 je za nami. Tako kot smo naredili obračun poslovanja v naši delovni organizaciji v preteklem letu, tako smo kot upravitelji lahko naredili tudi obračun in pregledali poslovanje banke, preko katere poslujemo. Naša poslovna banka je še vedno v večji meri Jugobanka, kljub temu, da v zadnjih letih širimo poslovanje s tremi temeljnimi organizacijami preko gospodarske banke Ljubljana, ki je združena v Ljubljansko banko. Delegati temeljnih organizacij oziroma delovnih organizacij, katere so podpisale samoupravni sporazum o ustanovitvi Temeljne banke Jugobanka Ljubljana, smo se 27. februarja 1979 zbrali na 4. zboru upraviteljev z nalogo, da pregledamo poslovanje banke v preteklem letu, hkrati pa ocenimo naše skupne naloge in cilje za naše nadaljnje poslovanje.

To je bila tudi priložnost za ugotovitev ter pravilne usmeritve združitve poslovanja in konstituiranja v temeljno banko Jugobanko Ljubljana.

Preteklo je nekaj več kot eno leto od ustanovitve naše banke. Glede na odprtost in njeno novo obliko se je povečal in razširil krog članic TB od takratnih 135 na 298. To omogoča banki kot instituciji tvorno vključevanje v razreševanje širših družbenih problemov, ne le reševanja težav s področja nelikvidnosti, temveč tudi s področja infrastrukture, investicijskih naložb ob sočasnem združevanju potrebnih sredstev za obratna in investicijska sredstva.

Za nami je torej eno leto realizacije preobrazbe banke in prilagajanja določilom ustave, zakona o združenem delu in zakona o temeljnih kreditnega in bančnega sistema v Jugoslaviji. Vendar danes proces preobrazbe še zdaleč ni končan in stopnja razvističnosti od nosov še ni takšna, da bi bili v doseženim lahko zadovoljni. Odprta so namreč še številna vprašanja, ki v dosedanjem delu niso bila dovolj proučena in jih bo treba zato vgrajevati v nadaljnjih fazah našega razvoja. Zato moramo v Sloveniji še nadaljevati preobrazbo bančništva v celoti, razumeti jo moramo kot neposredni interes in vpliv združenega dela. Analizirati moramo odnose, pravice in obveznosti delavcev v združenem delu kot upraviteljev banke v vseh oblikah združevanja sredstev in pri odločanju o njihovi uporabi na podlagi in v skladu z zakonom o združenem delu. Treba je določiti, kje in v kakšni meri naj obdržimo in uveljavljamo kreditni odnos, pri čemer velja še posebej poudariti in opozoriti na nosilce posameznih sredstev in s tem v zvezi s prevzemanjem rizika bodisi iz naslova tečajnih razlik ali investicijskih naložb, ugotoviti interes investit-

torja in zainteresiranih za rezultate teh naložb, in v večji meri vgrajevati sovlagateljske odnose, vse skupaj pa v luči smotnosti in rentabilnosti naložb. Treba je doseči dohodkovne odnose, vprašanja delitve dohodkov in prihodkov, na drugi strani pa razliko v primeru izgub. Vsekakor so to velike naloge, ki morajo biti konstruktivno rešene v smeri prizadevanj in iskanja ustrežnejših in boljših rešitev.

Vendar ob vsem tem lahko kritično ugotovimo, da je v banki v pretežni meri ostal še stari kreditni odnos. V skladu z določbami zakona o združenem delu in zakona o temeljnih kreditnega in bančnega sistema bi morali v poslovanju bolj pospešeno prihajati v novo kvaliteto — združevanje dela in sredstev. Jugobanka kot sistem združene banke ima vse možnosti aktivnega dejavnika v tej smeri, zato menim, da moramo mi vsi, od zbora banke, izvršilnega in kreditnega odbora in drugih organov banke pa tudi delovne skupnosti poglobljeno delovati in iskati novih poti za rešitev na tem področju.

Tako lahko ugotovimo, da celotna preobrazba, ki se je pričela v času sprejemanja in oblikovanja zakona o združenem delu ter zakona o temeljnih kreditnega in bančnega sistema, še zdaleč ni končana in je izvršena šele prva faza.

Gradivo, ki smo ga delegati prejeli na 4. zboru, je bilo zelo obsežno, posebno še zato, ker smo na tem zaradi racionalizacije sprejemali poročilo o poslovanju v letu 1978 in realizacijo programa uresničevanja srednjeročnega plana v letu 1978 z zaključnim računom za leto 1978 in program uresničevanja srednjeročnega plana za leto 1979 s planom prihodkov in odhodkov. V prihodnje pa bo potrebno zbere ločiti, ker toliko gradiva preveč obremenjuje delegate.

Za poslovanje v preteklem letu je značilen porast celotnega kreditnega potenciala banke, tako kratkoročnega kot dolgoročnega. Kratkoročni kreditni potencial se je povečal za 27 %, zahtevki za kredite pa kar za 56 %, kar kaže veliko potrebo po denarnih sredstvih in na pomanjkanje obratnih sredstev OZD. Veliko povpraševanje je bilo tudi po investicijskih kreditih, to pa pomeni oživljanje gospodarstva. V načrtovanju in odobravanju investicijskih naložb se je odrazilo samoupravno dogovarjanje v korist dogovorjenih naložb skupnega pomena. Tako smo znaten del sredstev namenili za financiranje prioritetnih dejavnosti na bazi sklenjenih samoupravnih sporazumov. Večji del dolgoročnih kreditov oziroma 75 % smo namenili za investicije v osnovna sredstva, manj pa za trajna obratna sredstva. Veliko je tudi potreba za prodajo investicijske opreme na domačem in tujem trgu. Za to področje kreditiranja je še posebej zainteresirana naša delovna organizacija. Vendar dokler ne bomo na osnovi družbenega dogovora o kreditiranju opreme in lažji v Jugoslaviji izdelali družbenega dogovora za Slovenijo ter združili sredstva v fond za te namene, ne moremo pričakovati celovite rešitve na tem področju, večjega reda med ponudniki oziroma opremo ter dolgoročnosti načrtovanja virov in potreb za tovrstno kreditiranje. Povečalo se je tudi število izdanih garancij (za 27 %), davek na menice (25 %) ter izvršene bančne storitve.

Veliko so porastle tudi varčevalne vloge prebivalcev (kar za 56 %), tako da je sedanje stanje dvakrat večje, kot je bilo leta 1975. Na celotno poslovanje pa je negativno vplivalo devizno poslovanje zaradi izredne rasti tečajev nekaterih valut. Tako je na primer švicarski frank v primerjavi z dinarjem porastel kar za 27 %, nemška marka 10 % manj. Neizenačena zunanjetrgovinska bilanca, premajhen izvoz v primerjavi z uvozom vpliva tudi na tečaj dinarja. Tako so negativne tečajne razlike hitreje naraščale od pozitivnih, ki jih banka dose-

že s poslovanjem s tujino. To pa je povzročilo veliko izgubo v poslovanju banke, tako da z ostalim poslovanjem ni dosegla takšnega dohodka, da bi lahko krila nastalo izgubo. Negativne tečajne razlike nastajajo v banki zaradi prodaje deviz (zamenjava devize v dinar) in kasnejšega ponovnega odkupa po višjem tečaju (zamenjava dinarja v devize). Da bi se rešili tega negativnega vpliva, smo v smernicah poslovanja v letu 1979 na zboru sprejeli odločne ukrepe: banka bo prenašala tečajne razlike na koristnike družbenih sredstev, poleg tega pa bomo sprožili postopke za sistemske rešitve tega vprašanja. Nastalo izgubo bomo ustanovitelji banke morali pokriti iz sklada solidarne odgovornosti, katerega ima banka za takšne primere slabega poslovnega uspeha.

V smernicah nadaljnjega poslovanja smo sprejeli, da mora

banka poslovati tako, da bo v čim večji meri odpravila nastanek tečajnih razlik. To pa pomeni restriktivne odnose v kreditiranju, držalo pa bo tudi več deviznih depozitov v tujini ter ažurneje poslovala z nakazili in akreditivi.

V nadaljevanju smo delegati tudi obravnavali poročilo samoupravnih organov ustanoviteljev banke, to je izvršilnega odbora, kreditnega odbora, poslovednega odbora in samoupravne delavske kontrole.

Ob koncu zbora smo sklenili: še z večjo zavzetostjo izvajati naloge, ki jih imajo banke na temeljih pravilnikov dohodkovnih odnosov, skupnih interesov združenega dela v skupnih investicijskih naložbah, skupno planiranje, tekoče izvrševanje dospelih obveznosti in ne nazadnje tudi pravilno ponašanje rizikov iz skupnega poslovanja.

M. Brečko

GOSPODARSKO SODELVAONJE S ČSSR

Češkoslovaška je celinska srednjeevropska država z nekaj več kot 15 milijoni prebivalcev. Razdeljena je na 10 okrožij in na področje mesta Prage. Organi državne oblasti v okrožjih, okrajih, mestih in vaseh so narodni odbori, sestavljeni iz voljenih odbornikov. Vse družbenopolitične organizacije so združene v Narodni fronti, v okviru katere ima vodilno vlogo Komunistična partija ČSSR.

ČSSR je država s socialističnim centralno planskim gospodarskim sistemom. Celotno gospodarjenje je podrejeno gospodarskim planom, ki so potrjeni z zakonom. Pri izpolnjevanju planov so najpomembnejši količinski planski kazalci.

ČSSR je industrijsko razvita država. Najpomembnejši industrijski veji sta strojegradnja in kovinska predelovalna industrija. Glavni energetski vir je premog. Letno ga nakopljejo več kot 100 milijonov ton, razpolagajo z dvema jedrskima elektrarnama, štiri pa so v gradnji.

V svoji mednarodni gospodarski usmeritvi je ČSSR v veliki meri vezana na Svet za vzajemno gospodarsko pomoč (SEV), ka-

terega članica je. Hkrati je ČSSR tudi članica Mednarodne banke za ekonomsko sodelovanje v Moskvi, preko katere se odvija večina držav članic in Mednarodne stranske klirinški plačilni investicijske banke v Moskvi. Slednja kreditira gradnjo investicijskih objektov, ki so zanimivi za več držav članic in katerih namen je pospešiti integracijske procese v okviru držav članic SEV. Jedro zunanje trgovine in drugih oblik zunanjih ekonomskih odnosov ostaja še naprej sodelovanje z državami SEV. V gospodarskem sodelovanju z razvitiimi kapitalističnimi državami in z deželami v razvoju poudarja plan dolgoročno usmerjenost v proizvodnjo in znanstveno-tehnično kooperacijo. Najvišji organ zunanje trgovine je Ministrstvo za zunanjo trgovino. Ministrstvo in državna planska komisija sestavljata plan izvoza in uvoza, ki je usklajen s splošnim gospodarskim planom. Češkoslovaška zunanjetrgovinska podjetja samostojno zaključujejo posle v okviru razmerij planov uvoza in izvoza. Poslujejo izključno za svoj račun in same nosijo ves riziko.

V letošnjem letu bo vrednost celotnega gospodarskega sodelovanja med ČSSR in SFRJ dosegla 900 milijonov dolarjev. V gospodarski menjavi Jugoslavije s tujino je ČSSR na sedmem mestu, isto mesto zavzema SFRJ v češkoslovaškem sodelovanju z zunanjim svetom. Češkoslovaški gospodarstveniki večkrat omenjajo, da je gospodarsko sodelovanje obeh držav doseglo vrhunec v klasični menjavi in da so dane možnosti novim oblikam sodelovanja.

Na področju strojegradnje so začele delovati delovne skupine v okviru jugoslovanskega združenja strojegradnje JUMEL in Ministrstvom strojegradnje ČSSR. Litostroj aktivno sodeluje v več delovnih skupinah, posebno na področju energetike oz. na področju proizvodnje opreme za jedrske elektrarne, opreme za toplotne, termoelektrarne, hidroelektrarne in ostale opreme za energetske objekte.

V teku so intenzivni razgovori v okviru dolgoročnega sodelovanja med strojno industrijo ČSSR in Združenim podjetjem strojegradnje za obdobje 1978—1990. Oba partnerja sta ugotovila, da obstaja vzajemni interes za poglobljeno sodelovanje na področju proizvodnje, kooperacije, specializacije ter skupen nastop na tretjem trgu. Prve pogodbe smo že podpisali. V teku so razgovori o skupnem nastopu pri proizvodnji rudarske opreme za dnevne kope in večjo kooperacijo pri proizvodnji hidravličnih stiskalnic.

R. Potočki

TOZDI se morajo bolj vključiti v dograjevanje sistema prehrane med delom

Prehrana nas spremlja vse življenje, zato je razumljivo, da ji posvečamo vedno več pozornosti, da vedno bolj spoznavamo, kako pomembna je njena pravilna sestava.

Pravilna sestava hrane bistveno vpliva na vitalnost in sposobnost za delo. Zdrava prehrana je cilj mnogih držav, saj je z njeno pravilno sestavo, količino in z racionalno porabo jedil mogoče vplivati na zdravje, proizvodnjo in porabo.

Glede malice med delom smo v Litostroju krenili na bolje, vendar morajo iti prizadevanja naprej, kljub nekaterim samovoljnim pisarniškim odklonom, ki zavirajo nadaljnji razvoj na tem področju. Težko je namreč predvideti, da bo »Kolinska« s svojim načrtom o graditvi tovarne pripravljenih jedil zadovoljila vse potrebe v ljubljanskih občinah, zato bo naš obrat družbene prehrane potreben vnaprej.

Konferenca sindikata DO Litostroj ima nedvomno največ zasluga za nove pobude, vendar se mora teža pobud prenesti v sindikat TOZD ter v vodstva TOZD. Ker se nekaterim zdi ta problem dokaj obrobjen in kot neko nujno zlo, ga odrivajo s tezo, da je to pač nekaj takega, kar nam mora nekdo podariti.

Jasno je, da tu ne gre za to, da bi vtikali nos v podrobnosti, zato so strokovnjaki kulinarike, strokovne službe in zdravstveni delavci. Naša pozornost naj velja raznovrstnosti in okusu jedil, opremljenosti jedilnic, porabnika in preobrazbi nekaterih navad. Res je, da so v dani situaciji dokaj omejene možnosti za to, da bi dosegli vse zgoraj navedeno. Tudi ni moč pričakovati, da bi vse dosegli naenkrat. Nikakor pa zato ne smemo capljati na enem mestu in moramo s stalno akcijo in

planiranjem sredstev v TOZD dograjevati in izboljševati to, kar imamo. Ne smemo se obnašati kampanjsko, jasno je treba tudi zahtevati odgovornost za pravilno delovanje v tej smeri, od vseh, ki so za to odgovorni.

Sindikalna organizacija si mora prizadevati, da bodo vedno vse stvari v zvezi z malico jasne, da bo delavec vedel, koliko odva-ja iz čistega dohodka v ta namen in koliko hrana stane. Povedati je potrebno tudi, da se denar za to troši samo takrat, ko ga ustvarimo, da morajo biti tu tudi razumne meje. Če želimo iti preko teh meja, potem bomo morali tudi sami nekaj prispevati.

Nenazadnje so v DO Litostroju fizični delavci, ki se gibljejo, in umski, ki pretežno sede. Enim in drugim potemtakem ustreza kalorično takšna hrana, ki naj zagotovi čimboljše rezultate dela. To je pa naloga za naprej, ko bomo ustrezno dogradili sistem prehrane in ko bomo preživeli pri sebi zmotno gledanje, da je pomembno najesti se, čimbolj, z nečim dobrim in slastnim. Veliko je namreč resnice v šali, da največ samomorov naredijo ljudje z jedilnim nožem in vilicami! Če je tako, potem nam razum velevala, da temeljito spremenimo svoje navade!

Alojz Novak

VTISI S ČEŠKE

Od 26. 4. do 30. 4. 1979 smo bili delavci IC Litostroj na obisku pri tovariših na Češkem.

Vsa leta so sindikalne izmenjave med delavci ZVVZ iz Milevskega in DO Litostroj potekale v času, ko se jim nisimo mogli pridruževati zaradi narave našega dela. Vsaka odsotnost med šolskim letom predstavlja namreč resno motnjo vzgojno-izobraževalnega procesa. Vendar pa vsako drugo leto organiziramo strokovne ekskurzije z ustreznim programom. Letos smo se domenili, da bi združili obe naši želji s potovanjem na Češko v goste k prosvetnim delavcem ZVVZ v Milevskem.

Ves aranžma smo zasedli s 74 našimi delavci in njihovimi najbližjimi. Potovali smo ponoči in bili jutraj toplo sprejeti v internatu učencev ZVVZ. Takoj smo odšli s predstavniki šole in internata v kulturni dom na razgovor. Tu so nam podrobno razložili način izobraževanja pri njih in ugotovili smo mnogo podobnosti. Imajo podobne težave kot pri nas, težko dobijo učence in približno enako število jih imajo glede na število zaposlenih (približno 10 %). Posebno simpatično se nam je zdelo, da se neuspešni učenci radi ali neradi takoj vključujejo v delo ter se kasneje dalje izobražujejo. Pravijo, da mora človek takoj, ko odraste osnovni šoli, sam skrbeti za svojo

eksistenco. Izobražujejo se za podobne poklice in na podoben način kot pri nas. Z zanimanjem smo si ogledali proizvodnjo v tovarni. Potem smo se odpeljali do gradu Orlik in se nastanili v počitniškem domu, kjer smo bili gostoljubno sprejeti ter odlično oskrbovani.

Ogledali smo si PŘYBRAM, kjer je rudnik urana ter Prago in Pisek ter grad Orlik. Videli smo mnogo zgodovinskih znamenitosti, polno bogastva in vrednot, a žal predvsem znakov tujčeve moči in simbole tuje oblasti.

Na povratku smo obiskali ostanke koncentracijskega taborišča in spominska obeležja v MATHAUSNU in doživeli dvojke grenkih spoznanj. Spomin na čase, ko je ideološko zaveden nemški narod počenjal zverinstva, kakršna si lahko izmislil le bistro, pokvarjeno bitje in drugo, da je to zgodovina, za katero je videti, da se obnavlja. Prišli smo namreč v oskrunjen spominski park. Spomeniki so bili popisani s provokativnimi gesli in kljukastimi križi. Globoko pretreseni in z globljim ponosom do lastne domovine in njene zgodovine smo se vrnili domov.

Iskreno se zahvaljujemo sindikalni organizaciji Litostroj za pomoč in sindikalnim delavcem v ZVVZ iz Milevskega za izkazano gostoljubje.

Smilja Preložnik, ICL

Drugo tekmovanje varilcev

Na podlagi programa dela republiškega odbora Sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije, v katerem so zajeta tudi delovna tekmovanja kovinarjev Slovenije, je OO sindikata TOZD PZO dala pobudo za pripravo na drugo delovno tekmovanje varilcev v TZ Litostroj. Sestavili so odbor za izvedbo tekmovanja in spremljevalne podkomisije.

Teoretični del so pripravili naši strokovni sodelavci vsak na svojem področju. Priprave na tekmovanje varilcev so se odvijale v treh panogah:

- plamensko varjenje;
- ročno obločno;
- v zaščiti plina CO₂.

V prihodnjem letu načrtujemo razširitev tekmovalnih panog še na varjenje v zaščiti Ar z netalno elektrodo.

S tem bi se lahko udeležili tudi republiškega tekmovanja v tej panogi, pri čemer bi vsekakor pridobili znanje v široki paleti tehničnih meja varjenja.

Izdelali smo vse materiale za uspešno tekmovanje in jih razposlali posameznim OO sindikata v delovni organizaciji, da bi v to akcijo pritegnili čim večje število tekmovalcev posameznih panog. **Žal je bil odziv v letošnjem letu slabši kakor v lanskem letu, saj se je skupno prijavilo le 23 varilcev, od tega:**

- 7 varilcev v CO₂;
- 6 varilcev v plamenskem varjenju;
- 17 varilcev v ročno obločnem varjenju

(pri tem smo upoštevali tudi tiste, ki so se prijavili za tekmovanje v dveh panogah).

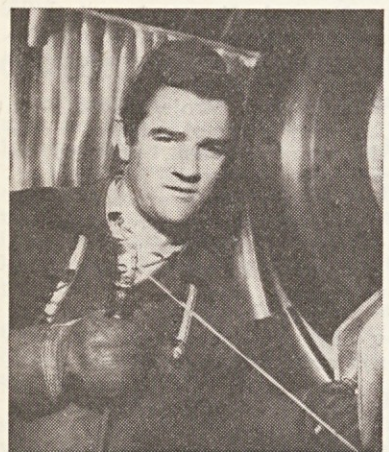
Od tega jih je tekmovalo:

- 2 varilca v CO₂;
- 10 varilcev v ročno obločnem varjenju;
- 3 v plamenskem varjenju.

Priprave za teoretični del so potekale v TOZD Proizvodnja zvarjenec in odkovkov. Vprašalne testne pole so zajemale vprašanja s področja samoupravljanja v delovni organizaciji TZ Litostroj, varstva pri delu in strokovnega znanja. Vsak tekmovalec je dobil tudi pripomočke za pripravo na teoretični del.

Propozicije so ostale take kakor lansko leto in so enake tistim na republiški ravni. Pogoji prijave in propozicija tekmovanja so bili objavljeni v razpisu. Dodatne informacije so bili plakati, ki so bili razobešeni po celotnem področju delovne organizacije.

Risbe smo uporabljali kar iste kot na republiškem tekmovanju. Natisnili smo diplome za prvo uvrščene po panogah in priznanja zaslužnim organizatorjem. OO sindikatov posameznih tozdov niso odigrale svoje vloge koordinatorja in obveščevalca, zato bi kazalo v prihodnje posvetiti več pozornosti takim zvrstem tekmovanja, ki prispevajo k uveljavljanju proizvodne ustvarjalnosti, in drugim oblikam inventivne dejavnosti delavcev.

PRVO MESTO V ROČNO OBLOČNEM VARJENJU

Jože LUKUNIČ, rojen leta 1940, zaposlen v TOZD OB. 19 let delovnega staža v stroki:

»Tekmovanje je uspelo. Tekmoval sem že v lanskem letu in bom tekmoval tudi v naprej. Pristranskosti pri ocenjevanju ni, kar je nemogoče spriti ocenjevanja preko šifer.«

Tekmovanje se je začelo 24. marca ob 6. uri in 30 minut v sejni sobi TOZD PZO s teoretičnim delom, praktični del pa se je pričel uro kasneje v prostorih lahke brusilnice hidravličnih oblik, kjer je v lanskem letu potekalo republiško tekmovanje varilcev. Tekmovanje se je odvijalo po programu in se je končalo v predvidenem času, tako da so lahko komisije pravočasno izračunale in objavile rezultate. Diplome in nagrade smo podelili v mali dvorani delavske restavracije, temu je sledila še zakuska.

Stekla je tudi beseda o poteku tekmovanja, nekaj je bilo tudi pripomb, tako da bomo v prihodnjem letu odpravili še nekatere pomanjkljivosti. Vse komisije so opravile svoje delo natančno in pravočasno.

Zmagovalci posameznih disciplin:

1. Jože LUKUNIČ (TOZD OB) ročno obločno varjenje

PRVO MESTO V VARJENJU V ZAŠČITI CO₂

Gvido IVANČIČ, rojen leta 1931, zaposlen v TOZD PZO kot obločni varilec, delovnega staža v stroki ima 25 let. Priučen s tečajji.

»Nimam pripomb za organizacijo tekmovanja. Lansko leto sem se slabše uvrstil, vendar mislim še tekmovali. Ocenjevanje je bilo nepristransko.«

PLANIRANJE — IMPERATIV V NAŠEM POSLOVANJU

Pojem planiranja je neposredno povezan z nastankom socialistične družbene ureditve in pojavom družbene lastnine nad proizvodnimi sredstvi. Šele kasneje se je planiranje pričelo pojavljati tudi v tistih družbeno-ekonomskih sistemih, kjer je bilo določanje o vseh vprašanih gospodarstva prepuščeno logiki tržišča. Ta premik je bil najbolj očiten posebej po drugi svetovni vojni. Danes pa je planiranje postalo nujna družbena dejavnost, v katero se ne glede na razlike v družbeno-ekonomskem sistemu vključuje širok krog nosilcev ekonomskih, političnih in družbenih odločitev ter daje delavcu odločujoč vpliv na oblikovanje planskih dokumentov.

Planiranje je v bistvu sestavljeno iz zavestnega in organiziranega usmerjanja gospodarskih in družbenih tokov iz pravilne razporeditve proizvodnih dejavnosti ter usmerjanja procesov reprodukcije v skladu s potrebami in z realnimi možnostmi sodelujočih.

S pomočjo sistema planiranja delovna organizacija s temeljnimi organizacijami neposredno vpliva na elemente razvoja, kot so: zmogljivost in struktura proizvodnje, dohodek in njegova porazdelitev, stopnja akumulacije, obseg in struktura investicij, zaposlenost in podobno. Vse te elemente usmerja v skladu s postavljenimi cilji, ki jih določa razvojna politika srednjeročnega načrta. Prav v tem se planiranje razlikuje od tržne logike. Ker pri naslonitvi samo na tržne odločitve ni zavestnega usklajevanja in usmerjanja gospodarskih procesov, lahko prihaja do večjih odklonov med določenimi in uresničljivimi cilji razvojne politike delovne organizacije. Prav to misel pa lahko prenesemo v naše poslovanje med temeljnimi organizacijami v delovni organizaciji. Zaradi tega je nujno sodelovanje in planiranje med temeljnimi organizacijami združenega dela, saj je proces zaporeden in le skupek vseh dejavnosti da končni proizvod in priliv finančnih sredstev za pokrivanje nastalih stroškov v poslovnem in proizvodnem procesu ter razporeditvi in delitvi dohodka in čistega dohodka.

BORIS TERTNIK

PRVO MESTO V PLAMENSKEM VARJENJU

Maks OMERZA, rojen leta 1950, zaposlen kot vzdrževalec cevni instalacij v TOZD IVET, 7 let delovnega staža:

»Organizacija tekmovanja je bila dobra. Morda so še manjše pomanjkljivosti, ki se bodo do naslednjega tekmovanja odpravile. Upam, da bom dosegel enak uspeh, kakor v lanskem letu, ko sem tekmoval tudi na državnem prvenstvu.«

1. Gvido IVANČIČ (TOZD PZO) v zaščiti CO₂

1. Maks Omerza (TOZD IVET) plamensko varjenje

Praktične nagrade:

za prvouvrščene — garnitura ključev, varilni aparat HOBY, Klip-klap
za drugouvrščene — brivnik BRAUN ISKRA
za tretjevrščene — knjižne nagrade

Možnih točk je bilo 1000. Za pismeni del 300, za praktični del pa 700. Uspeh glede na doseženo število točk je bil visok, kar dokazuje visoka pripravljenost tekmovalcev.

S tem tekmovanjem smo zagotovili kontinuiteto varilskega tekmovanja pri nas. Pokazal se je velik interes za tekmovanje ne glede na prijavljeno število tekmovalcev, saj po razgovorih in izjavah posameznikov razumemo, da jim je žal, ker se tekmovanja niso udeležili.

Takšna tekmovanja vsakemu delavcu zagotavljajo pravico in možnosti do ustvarjalne sposobnosti, vzpodbujajo povečanje produktivnosti, izboljšujejo proizvodne procese, delavci pridobivajo posebna znanja in veščine, izmenjujejo izkušnje na delovnem področju samoupravne prakse in izgrajujejo družbenoekonomske odnose v proizvodnem procesu.

Udeležba na tekmovanju utrjuje ugled varilcev med kovinarji.

Mirko Marenčič

DELO SINDIKATA TOZD PRODAJA

S prehodom na novo organiziranost naše delovne organizacije v letu 1977 je tudi »Prodaja«, ki je bila prej v sklopu »Skupnih služb podjetja«, postala TOZD. Tvori jo 160 delovnih ljudi. Sestavljena je iz ožje prodaje, ki ima izvozni in domači trg, posebne enote (PKC, TKC, CPK), prevajalcev, odpreme, embalaže in predstavništva v Beogradu.

Z novo organiziranostjo na temeljne organizacije združenega dela je v »Prodaji« v celoti zaživelo samoupravljanje, kot ga predvideva zakon o združenem delu. Delavci TOZD »Prodaja« so z vso resnostjo in zavzetostjo pristopili k izvajanju zakonskih določil in tako začeli uveljavljati vse pravice in dolžnosti, ki iz tega izhajajo. Zavedajoč se tega zgodovinsko pomembnega dogodka so delavci s poletom in odgovornostjo prevzeli funkcije in zadolžitve samoupravljanja, kajti zavedali so se, da samo papirnata določila sama po sebi ne morejo dati vsega, zato jih je treba uvajati v vsakdanje življenje in jih preveriti v praksi. Šele tu pride do boja mnenj, usklajevanja in do novih pobud, ki naj utrdijo oblast delavca nad proizvodnimi sredstvi in ustvarjenim dohodkom, s čimer je treba odgovorno in smotno ravnati v skladu s samoupravnimi dogovori v združenem delu in s celotno družbeno ureditvijo. S tem v zvezi smo najprej organizirali OO sindikata v TOZD »Prodaja«. Po ustanovitvi OOS je ta, skupaj v tesni povezavi z OO ZK in mladino, postopno uvajala in gradila samoupravni aparat od delavskega sveta do vseh delegatskih struktur. V tej dobi je bilo čutiti pomanjkanje izkušenj in takrat so bili posamezniki precej obremenjeni. Precej dela je imela komisija za kadrovska vprašanja, saj je bilo treba na novo zadolžiti s samoupravnim delom okrog šestdeset delavcev te TOZD. Vselej ni šlo gladko in pozna se, da vsi skupaj še nismo dovolj poučeni in seznanjeni z bistvi samoupravljanja, zato nekateri sprejemajo zadolžitve s strahom in odporom, kar se odraža na počasnem uveljavljanju zahtev delavcev. Nekaterim je že beseda politika težka, ker v tem vidijo neko obremenitev in delovanje, odgovorno pred kolektivom. Drugi spet rešujejo zgolj svoje osebne interese. Opraviiti imamo tudi z nezaupljivostjo, ki izvira iz preteklosti, ko je bilo precej nepravilnosti in nazadnje tudi s takimi, ki se ne strinjajo z današnjo usmeritvijo. Toda z vztrajnim delom sindikata, ZK in drugih, ki skrbje, da z raznimi zaščitnimi ukrepi nenehno utrjujejo samoupravljanje, delavci le vidijo ogromno spremembo, ki se jim ponuja, da tudi sami tvorno delujejo pri urejanju tako lastnih razmer, kot tudi razmer na ravni ostalih družbenopolitičnih skupnosti.

Predvsem pa delavci te temeljne organizacije rešujemo probleme, ki nas neposredno prizadevajo in tvorijo to, čemur pravimo svoboda, sreča in medsebojno socialno razumevanje. Tako nam je uspelo z združenimi močmi znotraj DO dokaj uspešno rešiti najbolj pereče stanovanjske probleme. V prvi vrsti so bile deležne teh solidarnostnih stanovanj matere samohranilke in tovariši z nizkimi osebnimi dohodki. Nudili smo pomoč bolnim in tistim, ki so se znašli v težavah zaradi številne družine. Organiziramo obiske bolnih, pomagamo z nasveti in dajemo ljudem občutek, da v tiski niso pozabljeni, da so del kolektiva, od katerega lahko pričakujejo solidarnost in pomoč. Dobra je tudi udeležba v krvodajalskih akcijah. Sodelujemo pri organizaciji dedka Mraza, obdarujemo in počastimo zaposlene žene ob dnevu žena in podobno. Zavzemamo se za večje medsebojno razumevanje in za čimprejšnjo uvedbo pravičnega nagrajevanja po delu, ker menimo, da od tu izvira precej nespozumov.

Borimo se proti kajenju in pretiranemu pijančenju, tvorno sodelujemo pri izboljšanju pre-

hrane — predvsem toplega obroka, ki je sedaj mnogo boljši kot je bil prej. S tem v zvezi naši delavci zahtevajo, da se boni za malico ovrednotijo, kot je to bolj urejeno v drugih DO. S tem bi odpadle tudi razlike, ki nastajajo pri tem, ker obroki niso enakovredni. Zavzemamo se za gibljev delovni čas, seveda s samoupravnim dogovarjanjem na ravni DO. Na področju zdravstvene zaštite želimo, da bi posvetili več pozornosti preventivi, negujemo pa tudi nad participacijo, ki nam je bila predlagana brez najširšega dogovarjanja, predvsem zato, ker ni nobenih rezultatov, ki bi kazali na bistveno izboljšanje zdravstvenih uslug. Participacija naj bo za tisti del zdravstvenih storitev, ki jih nekdo zahteva mimo ugotovitve zdravnika, torej za tiste, ki presegajo enoten program. Na področju telesne kulture sodelujemo pri nastopih v okviru DO in na tekmovanjih med tozdi. Na kulturnem področju zaenkrat le usmerjamo delavce na proslave pomembnih praznikov in na predstave v kulturno prosvetnih ustanovah, nekateri med nami pa sodelujejo tudi v pevskem zboru. Ravno tako sodelujemo tudi pri delu in nalogah ljudske obrambe, varnosti in družbene samozastite, ker se zavedamo pomembnosti krepitve obrambne sposobnosti naše dežele.

To je kratek pregled dela in utripa OO sindikata TOZD Prodaja. Vseh želja in zastavljenih ciljev sicer še nismo dosegli, kajti opraviiti imamo z zastarelo miselnostjo in prikritim odporom nekaterih, vendar zaupamo sami vase in v tisti del naprednih sil znotraj nas, ki mislijo nesebično in pošteno, kar je porok, da nam bo v veliki meri uspelo z delom dokazati, da smo na pravi poti. Zavedamo se, da se vseh želja in hotenj ne da uresničiti naenkrat in da je za vsako stvar potreben čas. Nenehno pa si bomo prizadevali, da si ustvarimo takšne odnose, kjer bo volja posameznika usklajena z voljo ostalih, ki združujejo delo v tej TOZD in DO Litostroj.

Alojz Novak

SLABA UDELEŽBA

Na pobudo ZSMS TZ Litostroj smo izvedli mladinsko strelsko prvenstvo med tozdi. Zaradi opravičljivih in tudi neopravičljivih razlogov se tekmovanja niso udeležile vse ekipe.

Na slab odziv je vplival kratek rok za prijave in neresno delo nekaterih mladincev, ki so odgovorni za šport in rekreacijo po tozdi.

Ekipni vrstni red:

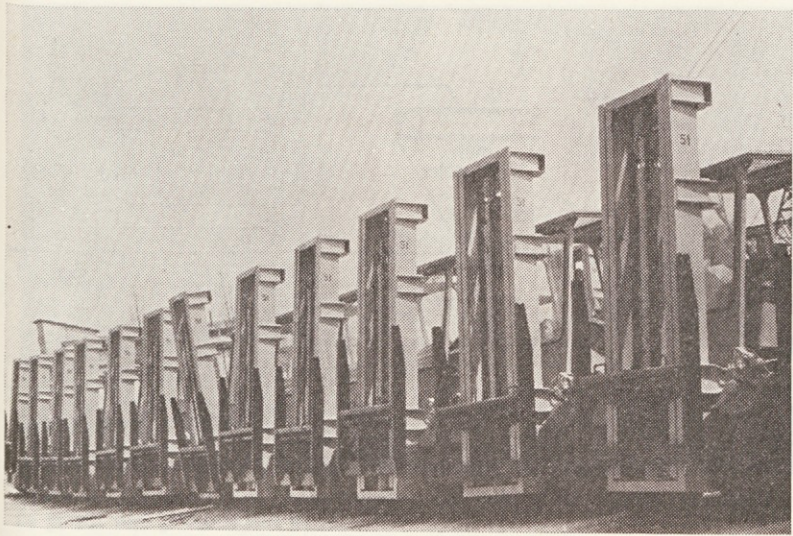
1. TOZD IC 345 krogov (od 400 možnih)
2. TOZD PZO 277 krogov
3. TOZD PTS 192 krogov
4. TOZD PUM 167 krogov
5. TOZD NAB 139 krogov
6. TOZD PROD 41 krogov (en tekmovalce)
7. TOZD OB 36 krogov (dva tekmovalca)

Posamezniki:

1. Edo Zdravje TOZD IC 89 krogov od 100
2. Miroslav Jagoš TOZD PZO 88 krogov
3. Nevenka Kaplan TOZD IC 85 krogov
4. Franc Gider TOZD IC 83 krogov
5. Božo Kodrič TOZD PZO 82 krogov

V mesecu maju 1979 so nas obiskali učenci poklicne kovinske avtomehanične šole iz Kopra. Ob tej priložnosti smo organizirali poleg ostalega tudi strelsko tekmovanje, na katerem so zmagali učenci IC z rezultatom 366:337 krogov.

J. Grom

Zamrznjeno vloženo delo — viličarji brez vilic (Foto Žlebnik)

SPOTIKLJAJ Viličarji brez vilic

So napake, ki jih delamo bolj ali manj vidno. Nekatere gredo mimo nas, ob nekatere pa se včasih tudi spotaknemo. Tokrat je to bila vrsta šestintridesetih (36) viličarjev v skupni vrednosti približno tri milijarde in pol starih dinarjev, ki že nekako od marca čakajo, da jih odpeljemo iz tovarne. Nanje že željno čakajo številni kupci, ki kar ne morejo verjeti, da na skoraj gotove in prepotrebne viličarje čakajo že tako dolgo. Vendar pa takih, kot so, ne moremo prodati — manjkajo jim namreč vilice! Kaj je torej vzrok, da popolnoma gotovi viličarji čakajo že tri mesece na vilice?

Vsaka stvar ima navadno več platí. V pogovoru s prizadetimi smo jih skušali osvetliti kar največ, izvedeli pa smo naslednje:

Darinko KOLBL, pomočnik generalnega direktorja: O tem ne želim govoriti, saj smo to zadevo obravnavali že na nešteti nivojih. Prosim vas, da se obrnete na direktorja tozda TVN, ki naj vam odgovori na vprašanje.

Adolf STRAKA, glavni planer v planski operativi, TOZD TVN: Sprememba na serijah je nastala na zahtevo predstavnikov tozda TVN — povzročila pa je določene spremembe. Prej so bile vilice v celoti kovane, zdaj pa smo prešli na spajane in varjene vilice. Ta izvedba se ni obnesla, zato je zdaj celotna serija viličarjev v težavah.

Kje je vzrok?
Ločiti moramo teoretične in praktične zamisli, saj sami še nismo dovolj usposobljeni za izdelovanje tako zahtevnih izdelkov.

Smo bili na novo tehnologijo dovolj pripravljeni?
Ne.

Zakaj smo potem tako hitro prešli na tovrstno izdelavo vilic?

Naši predlagatelji so za to spremembo izhajali iz teoretičnih pogledov in iz zaključkov obiska na Ravnah ter na podlagi tako izdelanih vilic, ki smo jih prej uvažali. Nobeden pa se ni poglobljal v analize. Z izdelavo varjenih vilic ne bi imeli težav, če bi imeli izdelano točno tehnologijo in strokovno dovolj usposobljen kader. Čeprav se trenutno stvari že rešujejo in izboljšano stvarijo, pa moramo računati, da šubejo, pa težave tudi še pri nadaljnjih tridesetih viličarjih. Pri tem mislim tudi na atestiranje, ki pri nas tudi še ni dorečeno.

Kdaj bi morali biti opremljeni viličarji, ki sedaj stojijo v vrsti?

V marcu in aprilu.

Kdaj pa mislite, da bodo?

Prvih 10 do 15 bo odpremljenih konec maja, če bomo sprejeli hitrejši postopek reševanja atestov, drugi pa konec junija in julija.

Kaj pa naše obveznosti do kupcev?

Roke smo seveda v celoti zamudili.

Plačujemo penale?

Ne, ker pogodbeno nismo vezani na penale.

Zakaj ob teh težavah pri varjenih vilicah nismo šli nazaj na kovane?

V uveljavljanju novega postopka izdelovanja vilic, je bilo kovanje vilic zaustavljeno. Sedaj je na kovanju nova serija vilic (okrog 120 kosov), ki pa bodo zaradi dolgih izdelovalnih časov končane šele konec junija.

Kdo je odgovoren za neuspeh pri izdelovanju vilic?

Za to sta odgovorna dva tozda TVN in PZO — vsak pol. Obžalovati pa je treba eno — na celih serijah se takih sprememb ne sme delati. To je bilo dogovorjeno že pred leti in velja še danes, vendar se mi tega dogovora nismo držali.

Jakov KLARIČ, vodja v proizvodnji TOZD PZO: V tozdu delamo kolikor se le da in hitimo, da bi vilice zvarili do konca meseca.

Čigava je krivda za takšno situacijo?

Mislim, da je to krivda tistih, ki so izbrali ta tehnološki postopek.

Zakaj pa ste potem tako hitro prešli na nov postopek izdelovanja vilic, če tehnologija še ni bila dovolj izdelana?

To je krivda drugega tozda — tozda TVN.

Kdaj so bili viličarji predvideni za odpremo?

Ne vem.

Kdaj pa bodo lahko odpremljeni?

Ta mesec bodo vilice zvarjene, temu pa sledi še tehnična obdelava in vrtanje.

Je bilo varjenje vilic v letnem planu vašega tozda?

Ne, ni bilo in je to naše dodatno delo. Prevzeti smo ga morali zato, ker je kooperant odklonil izdelavo vilic.

Ste res vi osebno pripomogli k izboljšanju tehnologije pri izdelavi varjenih vilic?

Ni šlo za izboljšanje tehnologije, temveč za odločitev za izbiro pravilne elektrode za varjenje, da ne bi več prihajalo do napak pri varjenju. Sicer pa je to moja normalna delovna dolžnost.

Jože ŠLANDER, direktor TOZD TVN:

S pripravljanjem investicije za povečanje proizvodnje viličarjev v TOZD-TVN že več kot leto dni proučujemo nove tehnološke rešitve pri izdelavi posameznih sestavnih delov, saj obstoječe ne ustrezajo sodobni proizvodnji serij. Tako je naša tehnologija, z namenom izboljšati in poceniti proizvodnjo viličarjev in v sodelavi s projektivo izvedla v zadnjem času nekaj uspešnih sprememb. Najprej smo poizkušali uvesti izboljšave, s katerimi lahko prihranimo največ sredstev. Iskanje pocenitve proizvodnje je za proizvodnjo viličarjev, katerih sklopi se proizvajajo serijsko, bistvenega pomena. Serijska proizvodnja je za vse neracionalnosti še mnogo bolj občutljiva kot individualna, saj se vsaka napaka pomnoži s sto ali pa še več.

Primer uspele uvedbe novosti s proizvodnjo je uporaba iztiskanih profilov za vodila viličarjev, ki so zamenjali dražjo, varjeno izvedbo. Prihranek pri enem viličarju presega 10.000 din. Vendar smo tudi pri vpeljavanju te novosti naleteli na nasprotovanje in dokazovanje, da so novosti nasploh škodljive duševnemu miru.

Tudi pri izdelavi vilic smo ugotovili, da uporabljamo postopek, ki ga v svetu gotovo nihče ne uporablja, namreč da iz kupljene gredice 140 × 140 mm kujemo v kovačiji željeni profil 140 × 60 mm, pri čemer gre 1/3 jekla v izgubo, v škafo, da ne govorimo o vložnem delu. V svetu skoraj vsi proizvajalci viličarjev vilice varijo, nekateri pa jih kujejo na posebnih kovaških linijah iz valjenih profilov. Pri nas izdeluje vilice že dokaj let Fecro iz Slovenj Gradca, ki jih vgrajujejo v INDOSU, ter izvažajo v Italijo in ZR Nemčijo. Tako so naši tehnologi pri iskanju ustrežnejše rešitve za izdelavo vilic stopili najprej v stik s predstavniki Železarne Ravne, ki valja ustrezne profile iz Fecra, ki so bili pripravljeni prevzeti izdelavo vilic tudi za nas.

Reči je treba tudi, da nas je razen neracionalnega in dragega postopka pri izdelavi vilic pri iskanju ustrežnejše rešitve vodila tudi nuja, saj smo imeli zaradi neustrezne opreme naše kovačije že pri več kot dvakrat manjši proizvodnji pri izdelavi vilic velike kasnitve, zaradi česar nas je naša planska služba stalno opozarjala na nevarnost, da ne bomo uspeli dobiti povečanih količin vilic za planirano proizvodnjo.

Po opravljenih načelnih pogovorih v Slovenj Gradcu smo predali celoten posel projektivi; ta je proučila funkcionalno ustreznost varjene izvedbe, do katere razumljivo ni imela pripomb, posebno če upoštevamo tudi dejstvo, da smo leta 1969 v Litostroju že izdelovali varjeno izvedbo vilic iz popolnoma istega materiala z znatno šibkejšimi zvami, kot so na novih in da reklamacije zanje niso odstopale od povprečja. Tehnološko izvedbo varjenja je nato proučila in predpisala razvojna tehnologija IRRP, ki se je posvetovala tudi s strokovnjakom za varjenje na Fakulteti za strojništvo. Nihče ni izrazil bistvenih zadržkov za uvedbo spremembe, pri čemer pa sploh ni šlo za uvajanje nepreizkušene tehnologije, saj Fecro, ki je prevzel izdelavo vilic, le-te že več let vari na tak način, izkušnje iz te proizvodnje pa ima Litostroj že od leta 1969.

Služba kooperacije TOZD-Nabava je sklenila s Fecro pogodbo o dobavi vilic, ki pa je zaradi Litostrojve dodatne zahteve po uporabi uvožene elektrode niso mogli izpolniti, ker niso imeli dovolj za uvoz elektrod. Zato se je izdelava vilic na intervencijo vodstva podjetja vrnila v Litostroj, kjer so nastopile znane težave pri osvajanju tehnološkega postopka. Prepričan sem, da če bi se toliko energije vložilo v iskanje ustrezne rešitve, kolikor se je potrošilo z dokazovanjem, da s takimi spremembami podiramo lokalne tabuje, bi bile vilice pravočasno narejene. Pri tem ne bi hotel omenjati še sporov in problemov okoli kolavdacij-

Kavadarski mladinci v Litostroju

16. maja nas je obiskala tričlanska mladinska delegacija iz Kavadarcev, ki se je mudila v Ljubljani od 15. do 18. maja kot gost občinske konference ZSMS Ljubljana-Siška. Sestavljali so jo predsednik OK ZSMS Kavadarci Blagoje Kičev, sekretar Ruse Novkov in vodja mladinskega doma v Kavadarcih Dime Krstevski, ki so se želeli s predstavniki mladinske organizacije pobratene občine Šiška dogovoriti za skupne akcije, ki jih bodo izvedli v letošnjem letu. Tradicionalna je že postala izmenjava brigadirjev na lokalnih delovnih akcijah ter izmenjava obiskov ob posebnih priložnostih. Tako bodo letos kavadarski mladinci sodelovali v brigadi, ki jo organizira OK ZSMS Ljubljana-Siška in se udeležili že tradicionalnega pohoda Po poteh spominov in tovarištva; šišenski mladinci pa se bodo udeležili zbora ferialecev Makedonije, Tikveškega grozdobera (trgatve) in ostalih večjih prireditvev.

V Litostroju so si Kavadarčani ogledali naše proizvodne obrate in se seznanili z našim tehnološkim procesom, za tem pa so se pogovarjali s predstavniki koordinacijskega sveta ZSMS Litostroj. Razpravljali so o možnostih tesnejšega sodelovanja med obema mladinskima organizacijama, goste pa je zanimal tudi način in struktura delovanja naših osnovnih organizacij ZSMS.

Predstavniki OK ZSMS Kavadarci pa so v času svojega obiska v Sloveniji obiskali še Avtomontažo, mladinski center Zgornja Šiška, si ogledali Ljubljano in Postojno ter sodelovali na sprejemu lokalne štetefete v Domu svobođe v Sentvidu, ob koncu obiska pa so se srečali še s predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Šiška.

TOŽBA VILIČARJEV BREZ VILIC

(Prosto po Francetu Prešernu)

Žalostna, komu neznana je RESNICA, da smo brez vilic;
po vsej tovarni kroži GOVORICA, da smo brez vilic;
Ve že noč, ki bridko sliši vzdihovati nas brez spanja,
ve že svetla zarja, dneva PORODNICA, da smo brez vilic.
Ve že jutro, ve že poldne, ve že mračni hlad večera
tiho tožbo našega bledga velga LICA, da smo brez vilic.
Ve že stranka, ki nas čaka,
več kot mesec dni nas gledat hodi,
še sosedom našim ni več NOVICA, da smo brez vilic.
Ve že roža, ki pri poti koder mi stojimo, rase,
ve že, ki nad nami leta TICA, da smo brez vilic.
Vedo v montaži, obdelavi, vedo v kontroli, projektivi in barvarni, da smo brez vilic.
Vedo pa tudi oni, ki atestov podpisati NOČJO, da smo brez vilic.
Vedo v prodaji, v tozdu PFSR, ki račun za nas izstaviti HOČJO, da smo brez vilic.
Ve že vsak, ki vedet hoče, kaj je RESNICA, kjer nekaj je, je GOVORICA;
nič novega nam ne prinese PORODNICA;
zato so žalostna nam LICA;
prav nič vesela ni NOVICA,
da dobiček vam odnesla je že TICA;
morda pa ga nekteri niti NOČJO;
morda pa kazat nas brez vilic HOČJO.

Ivan Prešeren

skega postopka, ki nimajo zveze s spremembo tehnologije, a prav gotovo niso pripomogli k zmanjšanju kasnitve...

Vsekakor pa je bilo zadnje mesece iskanje rešitve za nemoženo izdelavo vilic zelo intenzivno. Potekalo pa je v več smereh; v TOZD PZO so našli ustrežnejšo elektrodo za varjenje in odpravili nekaj drugih tehnoloških napak, kar je v veliki meri odpravilo neveselosti. Pri tehničnem direktorju Litostroja smo se dogovorili za sistem kolavdacije in atestov, za postopke in odgovornosti. Tehnologija TOZD PZO je uspešno preizkusila nov način kovaškega nakrčevanja glave vilice. V Verigi Lesce in Železarni Ravne pa preizkušamo varjenje glave na uporovni način z obžiganjem. Zaradi ustreznih rezultatov v naši kovačiji smo se odločili, da bomo naslednjo serijo vilic izdelali iz valjenih profilov, ki smo jih sedaj varili, z nakrčenjem glave. Ta postopek je velik korak naprej v primerjavi s starim. Tako je rezultat kljub enomesečni zakasnitvi dveh serij viličarjev konec koncev le pozitiven. Ostalo pa je nekaj grenkega priokusa in izkušnja več za vse, ki smo bili kakor koli udeleženi pri vsem tem. Problem vilic pa je bil tudi lep

primer, da včasih kljub prizadevanjem ne gre in ne gre.

Prepričan sem, da člani našega kolektiva ozadja in dejstev okoli uvajanja spremenjene tehnologije izdelave vilic ne poznajo, zato se mi je zdelo potrebno podati o tem obširnejšo informacijo.

V času sestavljanja informacije pa je omenjena serija viličarjev v večji meri že odpremljena kupcem, deloma pa bo v prihodnjih dneh.

Naj bo vprašanj in odgovorov dovolj in tudi presojo kdo je za tak velik zastoj kriv, prepuščamo vam. Velja pa se nad takimi napakami zamisliti in preudariti kako ravnati v bodoče.

Čeprav smo danes pisali le o problematiki viličarjev, pa lahko trdimo, da je podobnih zastojev in napak tudi v drugih tozdih dovolj — ta je zaenkrat le najbolj viden. Mogoče do takih neprijetnosti niti ne bi prihajalo, če bi tozdi med seboj malo bolj sodelovali, upoštevali želje enih in drugih in če bi se končno že začela spreminjati naša miselnost pri uvajanju koristnih novosti. Vendar pa pri vsem tem nikakor ne smemo pozabiti na naše kupce in na zaupanje, ki ga imajo v nas.

M. H.

Od kamna do cementa

(Nadaljevanje iz 3. št. časopisa)

Skladiščenje klinkerja

Klinker iz hladilnika vodimo v skladišče. To mora biti dovolj veliko, saj je do nedavna veljalo, da mora sprejeti vsaj dvo-mesečno zmogljivost peči.

Obratovanje rotacijske peči je neprekinjeno, čas obratovanja mlinic cementa pa je odvisen v precejšnji meri od odjema, to je prodaje cementa, ki pa ni skozi vse leto enaka. Skladišče služi torej med drugim tudi usklajevanju nihanj obratovanja peči in mlinic. Remont peči z zamenjavo opečne obloge traja več kot en mesec, vendar v tem času mlini lahko nemoteno meljejo cement.

Novejša cementarne imajo rotacijske peči velikih zmogljivosti 1500 do 6000 ton klinkerja na dan, zato morajo biti skladišča zelo prostorna. Praksa je pokazala, da je sveže pečeni klinker težje meljiv kot klinker, ki je obležal 2 do 3 dneve. Prav zato naj bodo skladišni prostori za klinker najmanj tolilski, da je vanje možno shraniti tritedensko proizvodnjo peči.

Se do konca šestdesetih let so za skladiščenje klinkerja gradili prekrite, bočno odprte dvorane. Na bočnih vzdolžnih nosilcih dvorane je bila postavljena žerjavna proga za mostno dvigalo z grabilcem.

Ta služi razvažanju klinkerja od izstopnega transporterja rotacijske peči po dvorani in polnjenju bunkerjev mlinice cementa. V isti dvorani kot klinker je običajno skladiščena tudi sadra, žlindra in ostali dodatki, ki jih prav tako z grabilcem dodajamo bunkerjem mlinic. Za cementarne doma in v tujini je Litostroj v

petdesetih in šestdesetih letih izdelal precej grabilcev.

Tako kot v ostalih vejah procesne tehnike so tudi v cementarnah stremeli za tem, da bi uvedli avtomatsko vodenje procesa.

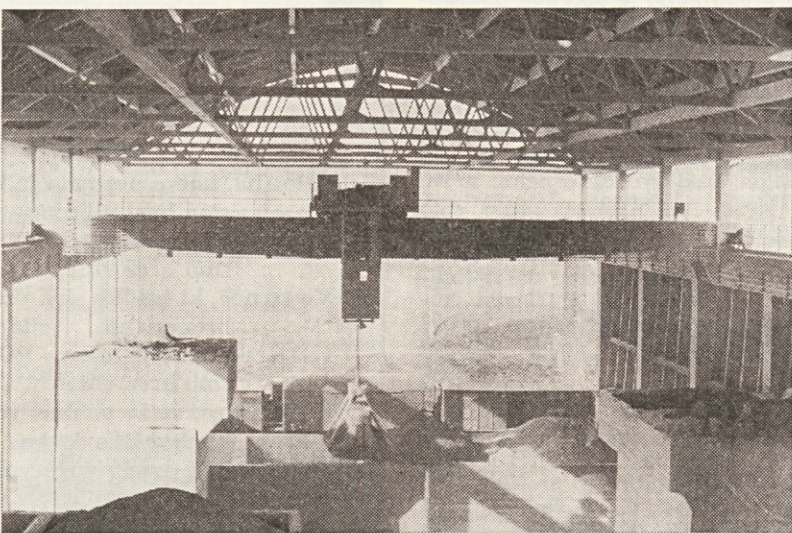
Pri sistemu skladišča z grabilcem, ki ga je upravljala človek, to seveda ni bilo izvedljivo. Pa še eno slabo stran je imel ta sistem. Pri prekladanju, prenašanju in zlasti polnjenju bunkerjev mlinic se je močno prašilo. Danes pa je pri gradnji novih tovarnov velik poudarek prav na zaščiti okolja. Skladišča klinkerja pri novih cementarnah so zaprta in imajo obliko betonskih ali pločevinastih silosov premera 20 do 40 m in višine do 50 m. V tak silos lahko shranimo do 80 tisoč ton klinkerja. Material za

pločevinaste silose je posebna jeklena pločevina, ki površinsko rjavi, potem pa ta sloj ščiti pločevino pred nadaljnjim rjavljenjem, s tem pa odpadejo ogromni stroški za vsakoletno barvanje.

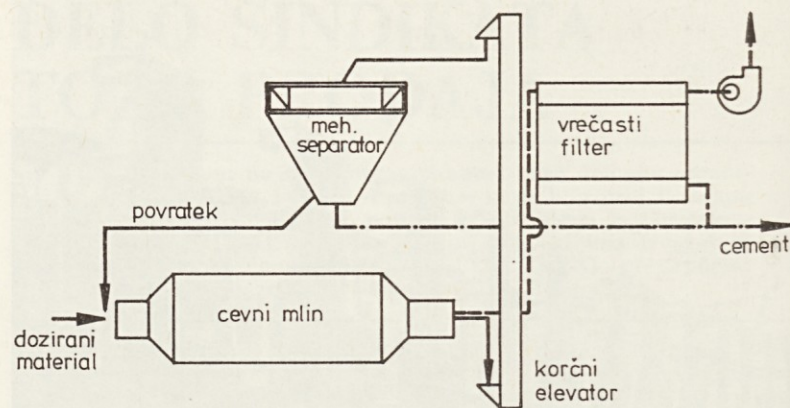
Polnjenje in praznjenje silosov za klinker je izvedeno s kontinuirnimi transportnimi napravami: tračnimi transporterji, elevatorji in podobno. Celoten transport klinkerja do dozirnih bunkerjev je v tem primeru avtomatiziran in daljinsko upravlján.

Mlinica cementa

Mlinica cementa je objekt v cementarnah, ki ga Litostrojčani najbolj poznamo. Poleg čisto procesne opreme so v mlinicah vgrajeni tudi ostali litostrojski proizvodi, kot dvigala, reduktor-

Mostno dvigalo z grabilcem v cementarni (Foto J. Žlebnik)

Obtočni sistem mlinice

ji in črpalke, ne nazadnje pa vsi jugoslovanski cementarji zelo dobro poznajo tudi litostrojske obtočne plošče za cevne mline. Osnovne stroje mlinic izdelujemo v tipskih velikostih po lastni dokumentaciji. Danes se že lahko pohvalimo, da izdelamo kompletne mlinice »na ključ«, pri čemer prevzamemo polne garancije za tehnološko in mehansko funkcionalnost mlevnega stroja. Kako pomemben pa je objekt mlinic surovin in cementa, najbolj po-nazarja podatek, da se blizu 75 odst. vse za proizvodnjo cementa potrebne energije, porabi prav za mletje.

Ker smo o mlinicah cementa v našem listu že pisali, bomo proces mletja razložili le na pomenstavljeni shemi mlinice. (shema obtočnega sistema mlinice)

V vnaprej določenem razmerju z dozirnimi tehtnicami doda-

jamo klinker, sadro in morebitne dodatke v cevni mlin. Cevni mlin je običajno deljen v dve komori, pri čemer je prva polnjena z debelejšimi jeklenimi krogli, druga, ki je daljša, pa z drobnejšimi krogli. Zmletek izstopa iz cevnega mlina skozi votli tečaj, zatem pa ga s korčnim elevatorjem dvignemo do mehanskega separatorja, ki loči končni produkt — cement — od povratka. Povratak vodimo zatem skozi tehtnico povratka nazaj v cevni mlin na domletje.

Vsi izvori prahu v mlinici so s cevovodi vezani na elektrofili-ter, ki v prvi vrsti služi odpraševanju skozi mlin sesanega zraka za hlajenje cementa. Tako so vse naprave v mlinici brezhibno odpraševane.

Upravljanje mlinice je daljinsko iz centralne stikalne omare; z vgradnjo tehtnice povratka in morebiti še električnega ušesa pa je delovanje mlinice možno popolnoma avtomatizirati. Glavni problem pri našem nadaljnjem razvoju so izdelovalne možnosti, saj dimenzije strojev v procesni tehniki nezadržno rastejo.

Silos za cement

Čeprav dodajamo cevnemu mlinu klinker, in morebiti še tuf in žlindra v točno določenem razmerju (z elektronskimi tehtnicami), lahko kljub temu pride do nihanj v sestavi cementa. Končno premešanje oziroma homogenizacija cementa je izvedena v silosih za cement. Velikost silosov za cement je odvisna od časovnih pogojev odpreme cementa, saj služijo silosi v prvi vrsti za skladiščenje cementa pred odpremo. Čimbolj neenakomeren je odjem, tem večji morajo biti silosi. V splošnem mora cementarna razpolagati s tolikšno prostornino silosov za cement, da je vanje možno shraniti enomesečno proizvodnjo cementa.

Za današnje pogoje, ko grad-bena dejavnost tudi v zimskem času ne poneha, bi seveda za-doščala precej manjša prostorni-na silosov. Vendar tudi v tem primeru ostanemo pri enomesečnem skladiščenju, ker je pri-po-ročljivo vsaj krajše odležanje cementa pred odpremo. Če proiz-venta cementarna več vrst cemen-ta, mora razpolagati z ustreznim številom in prostornino si-losov.

Silos za cement so po izved-bi podobni tistim za homogeni-zacijo surovinske moke. Običajno so betonski in imajo obliko po-končnega valja. Cement trans-portiramo od mlina z elevatorji in zračnimi drčami ali pnevmat-sko do zgornje odprtine silosa. Elementi za mešanje in izpust iz silosa so lahko mehanski ali pnevmatski. Celotni sistem silo-sov s transportnimi napravami odprašujemo skozi vrečasti filter na silosu.

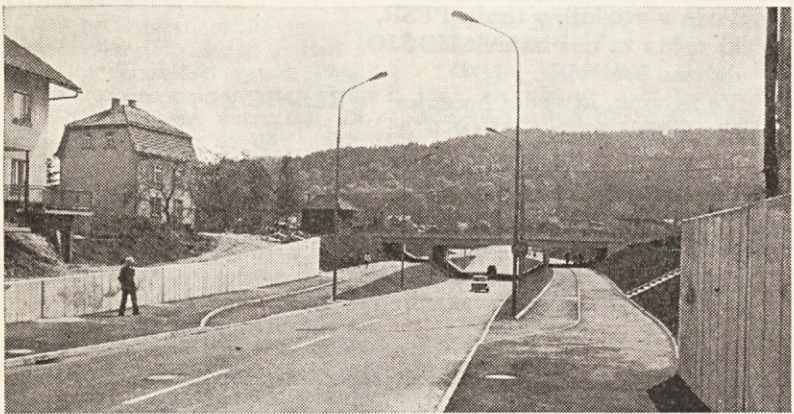
Transport cementa od mlina do posameznih silosov upravljamo daljinsko s servomotorji, narav-nost od stikalne omare. Vsak si-los mora imeti obvezno vgraje-no vsaj nivojno kazalo maksimal-neapolnjenosti silosa, dandanes pa so silosi opremljeni tudi s kontinuirnimi kazalci nivoja. Ta-ko lahko vsak hip ugotovimo, s kolikšno rezervo cementa še raz-polagamo.

I. Gantar

(Nadaljevanje)

NOVE CESTE

V veliki sejni dvorani občinske skupščine Ljubljana-Siška je bila v torek, 8. maja ob 12. uri seja občinske konference delegatov — uporabnikov SIS za gradnjo cest Ljubljana. Na seji smo obravnavali gradivo za prihodnjo, 7. sejo skupščine te samoupravne interesne skupnosti.

ODPRT TEŽKO PRIČAKOVANI »TACENSKI PODVOZ«

9. maja, ob dnevu osvoboditve Ljubljane je bil predan v upo-rabo obnovljeni del Tacenske ceste z novim podvozom pod gorenjsko železniško progo.

Približno 500 metrov dolga cesta z vsemi potrebnimi objekti in napravami je po skoraj dveh letih gradnje postala moderna pro-metna vez predvsem za prebivalce Tacna, Šmartnega, naselij ob des-nem bregu Save in ostalega predela občine Šiška od Rašice do Vodice, Brnika itd. Ta pomemben prometni objekt je stal okrog 57 milijonov dinarjev, ki smo jih združili iz presežka posojila za ceste ter sred-stev občinske komunalne skupnosti.

K. G.

Preurejeno križišče med Celovško in Djakovičevo nam daje slutiti, da bo tudi Celovška kmalu nared (Foto: Žlebnik)

Poslovno poročilo o uresničeva-nju 10-letnega programa izgradnje cest v Ljubljani v letu 1978 je po-dal predstavnik SIS Ljubljana to-variš Zvan. Gradnja cestne infra-strukture je ena najpomembnejših nalog v sedanjem času. Z gradnjo cest smo v velikem zaostanku za družbenim in gospodarskim razvo-jem, zato je potrebno vložiti znat-ne napore, da bi v tekočem letu čimbolj zmanjšali zaostanek v re-ševanju prometne situacije v Lju-bljani, to je da bi se čimprej re-šili prometne zagate, v kateri se Ljubljana trenutno nahaja.

Plan razvoja cestnega omrežja v Ljubljani in okrog nje najprej temelji na zahtevi po čim hitrej-ši povezavi med Gorenjsko in Pri-morsko. Reševanje tega vprašanja je načrtovano v 10-letnem progra-mu izgradnje cest v Ljubljani in reči je treba, da se dela odvijajo dokaj po planu, zlasti na območju občine Ljubljana-Siška, saj so de-la na tem področju trenutno naj-dlje. Prva faza Celovške ceste je bila predana prometu že lansko leto, v začetku junija pa bo pre-dana še druga faza.

Zelo intenzivno potekajo dela na Prešernovi cesti ob železnici. Gradnja ceste ob železnici je gle-de na koridor trase med Delav-skim domom in Trgom mladins-kih delovnih brigad konstrukcijsko najbolj zahtevna v 10-letnem programu.

Z deli na »mali obvoznici«, kot tudi imenujejo ta del ceste ob železnici, zelo hitro, saj je Prešer-nova cesta ozko grlo v Ljubljani. Izvajalec del — Slovenija ceste kot tudi investitor SIS za ceste želita izpolniti planirani rok pre-daje tega dela ceste prometu, to je 1. julij 1979. Glede na to, da je bila letošnja zima zelo bogata s padavinami, nič slabša s padavi-nami pa vsaj do zdaj ni bila tudi pomlad, to pa je za gradbince zelo neugodno, saj morajo biti ne-katera dela opravljena v suhem vremenu, je zelo težko narediti vse do planiranega roka. Vendar izgleda, da bodo kljub temu izro-čili ta del ceste prometu do 1. ju-lija, vendar samo vozni del, ostali deli povezave z okoljem in uredi-tev okolja pa pozneje.

Z izročitvijo teh dveh cestnih od-sekov prometu bo močno pove-čana propustnost vse do odseka na Tržaški cesti od viške cerkve do

Dolgega mostu. Ta cestni odsek pa bo na vrsti v naslednji fazi.

Tudi dela na zahodni obvoz-nici ne mirujejo. V prvi fazi iz-gradnje je priključek obvoznice na Tržaško cesto in avtocesto Ljubljana—Vrhnika pri gostilni Gorjanc. Lokacijska odločba za zahodno obvoznico že obstaja, sedaj hitijo z izdelavo izvedbe-ne dokumentacije, tako da se bo-do dela v večjem obsegu kmalu začela.

Izdelujejo tudi dokumentacijo za južno obvoznico, cestno pove-zavo od Dolgega mostu do Do-lenjske ceste.

Dokumentacija za pridobitev lokacijskega soglasja za severno obvoznico je že izdelana. Ta ob-voznica vključuje v prvi fazi tudi del zbirnega kanala A 1. Po planu bodo najprej začeli z izgradnjo kanala na odseku med Titovo in Vojkovo cesto, postopoma pa bodo kanal podaljševali proti Sa-vi in proti Celovski cesti.

Lokacijska soglasja in gradbe-na dovoljenja so že izstavili ali pa jih še bodo, prav tako je z dokumentacijo za izvajanje grad-benih del. Zaustavi pa se kot vedno pri denarju. Za kompleks-no rešitev načrtovanega sistema cestnega omrežja so potrebne ve-like vsote denarja. Nekaj finanč-nih sredstev je že na tekočem računu SIS za gradnjo cest Ljub-ljana, ugodno potekajo tudi raz-govori za najetje kredita, precej denarja pa bomo morali zbrati sami. Natančnega obsega finanč-nih sredstev niti ni moč izraču-nati, saj so cene zelo dinamične — zelo hitro se dvigajo.

Strokovna ekipa pri SIS je iz-delala variantno zagotovitev za-gotovitev potrebnih finančnih sredstev — zaenkrat samo za de-legatsko diskusijo — vendar sprejemljiva ni nobena, saj ne-katere v tako kratkem roku ne zagotavljajo dovolj velikega pri-liva sredstev, druge pa dodatno obremenjujejo gospodarstvo ali pa OD zaposlenih, kar je nesprejem-ljivo. To stališče je zastopal tudi delegat Litostroja, nanizal pa je še nekaj dodatnih možnosti, kako zbrati potrebna sredstva, ki ne bodo neposredno obremenjevala gospodarstva in ne OD zaposle-nih, za kar je na seji konference zbora uporabnikov dobil široko podporo.

Malo je zaprasketalo, malo zasmrdelo, potem pa veselo zagorelo — to je bil naš prvomajski kres!

● Od vsepovsod nas je bilo skoraj tisoč.

Prišli so Gorenjci iz Žirov in Kranja, Dolenjci iz Ribnice in Korošci iz Hoč, Štajerci iz Slovenskih Konjic, Maribora, Radelj ob Dravi in Trbovelj, Primorci iz Gorice in Notranjci iz Unca ter Domžalčani in Ljubljancani. Pestra družina kovinarjev, njihovih družin in prijateljev iz sedemnajstih slovenskih kolektivov se je zbrala v vedno prijetni Zeleni laguni pri Poreču. Hotela Albatros in Iskra sta se prebudila iz zimskega spanja. Sobe, terase, hodniki in jedilnice — vse je zaživelo. Otroci, odrasli — livarji, kovači, tajnice in kurirji — vsi so prišli, da bi preživeli skupaj prve majske dni. Z nami je zaživela tudi Zelena laguna. V teh majskih dneh je bila še posebno zelena in plahi sončni žarki so razcveteli njene trave in drevesa. Pozabili smo na stroje, pisarne, ropot in sestanke. Prišli smo se spočit in doživeli smo to sprostitev na športnih igriščih, v parkih, na izletih in jadranju, na zabavah in plesu, v družbi prijateljev in znancev. Tudi dež nam ni prizanesel, tu in tam je ključeval veter, toda nikoli več kot pol ure skupaj. Prireditelji letošnjega prvomajskega srečanja delavcev združenih v SOZD »Združena podjetja strojegradnje« so se še posebno potrudili. Sleherni dan se je dogajalo nekaj skupnega. Med športno-rekreacijskimi prireditvami je bilo najbolj zanimivo tekmovanje v podajanju jajc in nogometna tekma suhi proti debelim. Lepo je bilo poslušati tudi koncerte mešanega pevskega zbora »Slavček« iz Trbovelj ter godbe na pihala iz Poreča, ki sta poskrbela za kulturni del našega srečanja.

V sredo, 2. maja, oziroma šesti dan našega srečanja popoldne smo se razšli in mnogi so si ob stisku roke zaželeli ponovno srečanje v maju prihodnje leto.

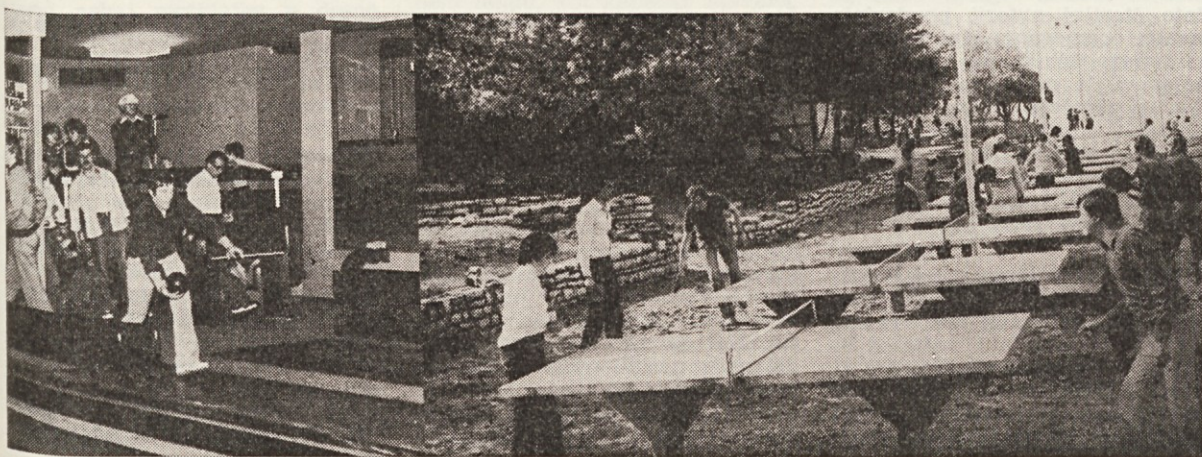
K. G.

Pozabili smo na delo in se predali prijetnim sončnim žarkom in vetru...

Pozor, jajca letijo! Pri tekmovanju v podajanju jajc smo jih razbili skoraj 100, le kdo bi jih štel, najdlje pa je ostalo celo Marjanovo!

Najmanj nevarna športa sta bila kegljanje in namizni tenis — nič razbitih in nič ranjenih

Pozabili smo na stroje

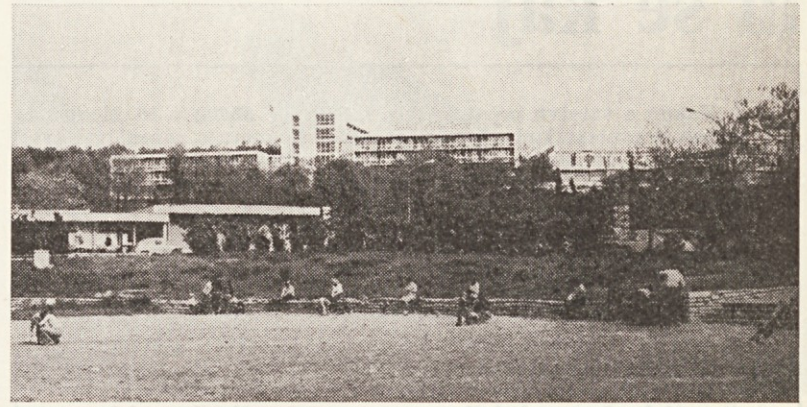
Kaj je to varpa? Videli jo boste, če bo priletela v cilj

Majda, dajmo!

Za takle pršut pa človek celo surova jajca lovi. Marjan si ga je prislužil, drugi so pa dobili »šmorn« (in pranje)

● Dobili smo se v Poreču že četrtrič.

Žličke, lopatke, lončki in vedra — vsakemu svoje

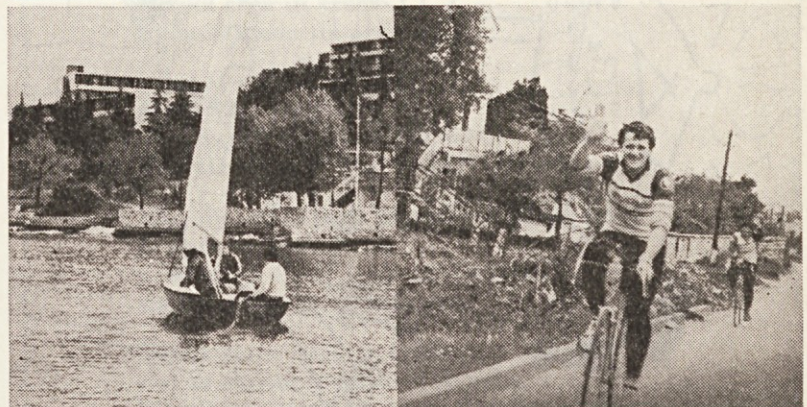

Metanje valjarja ima dolgoletno tradicijo in praktično korist. Kaj je pritegnilo toliko gledalcev? Navdušenje ali »NNNP doma«?

Dinamika v igri in vzdušju

(Sportno praznični Poreč je fotografiral Karel Gornik)

V pripravi na nove prometne ukrepe sta Bojan in Marjan pridrvila iz Ljubljane kar s kolesi; v smislu nadaljnjega varčevanja pa sta izkoristila še vetrce. Pa recite, da ni bilo dovolj rekreacije! — (Foto: M. Habicht)

Težavnost, dopust in še kaj

Zakon o varstvu pri delu (Ur. l. SRS, št. 32/74) v 16. členu nalaga organizacijam združenega dela, da morajo zaradi varnosti pri delu skrbeti za periodične preiskave kemičnih in bioloških škodljivosti in mikroklima. Sama formulacija tega člena je nekoliko pomanjkljiva, saj izpušča skoraj celotno področje fizikalnih škodljivosti, kot so ropot, vibracije, razna sevanja ipd. To pomanjkljivost je nekoliko omilil pravilnik o periodičnih preiskavah ekoloških razmer na delovnih mestih in v delovnih prostorih ter o pregledih in preizkusih delovnih priprav in naprav (Ur. l. SRS, št. 16/75), ki v 2. členu pojasnjuje namen teh preiskav. Tako navaja v 1. točki, da je namen ugotoviti, ali so koncentracije škodljivih plinov, par, trdnih in tekočih aerosolov, mikroklimatske razmere, stopnja hrupa in vibracij in druge ekološke razmere v dovoljenih mejah po predpisih o varstvu pri delu.

V 3. členu tega pravilnika je zapisana zahteva, da morajo OZD v svojem samoupravnem splošnem aktu določiti delovna mesta in delovne prostore, kjer je treba periodično preiskovati ekološke razmere. Po določbah 6. člena istega pravilnika so to delovna mesta in delovni prostori, v katerih teče delovni proces in kjer se pri delu z delovnimi pripravami in napravami pojavljajo ali v delovnem procesu nastajajo škodljivi ali eksplozijsko nevarni plini, pare, tekoči ali trdi aerosoli. Ugotoviti je treba, ali so v skladu z maksimalno dovoljenimi koncentracijami (MDK) po predpisih o varstvu pri delu in z jugoslovanskimi standardi.

Naslednji člen pa 6. člen dopolni s tem, da zahteva od OZD, da mora poleg prej navedenih parametrov ugotoviti tudi, kakšno je toplotno okolje na delovnih mestih ali v delovnem prostoru, kakšna je stopnja hrupa in vibracij ter nazadnje, kakšne so osvetlitvene razmere.

Celotno to področje je v naših samoupravnih aktih omenjeno le v še vedno veljavem samoupravnem sporazumu o varstvu pri delu (v Titovih zavodih Litostroj), in sicer v 40. členu. Ta člen ima tri odstavke, kateri pojasnjujejo, kaj so pravzaprav periodične preiskave ekoloških razmer in da so odgovorne osebe za njihovo izvajanje individualni poslovodni organi posamezne temeljne organizacije. Skratka — preskromno za tako pomembno področje.

V letih 1977 in 1978 nam je Inštitut za varstvo pri delu in varstvo okolja iz Maribora izvedel meritve ekoloških razmer na delovnih mestih in v delovnih prostorih. Skoraj istočasno so potekale tudi meritve fizičnih naporov na izbranih delovnih mestih. To je narekovala metoda, katero nam je Inštitut ponudil kot sprejemljivo, in sicer: »Kriteriji in stopnje desetih obremenitev na delovnem mestu«. Delavec je na delovnem mestu izpostavljen ekološkemu, fiziološkemu in psihološkemu obremenitvam. Te obremenitve lahko dojamemo z našimi čutili, zaznave primerjamo in vrednotimo, lahko pa jih merimo in ocenjujemo.

Metoda »10 kriterijev« zajema

meritve in oceno fizičnih in ekoloških obremenitev, in sicer: fizične obremenitve (statične in dinamične), toplotne obremenitve, obremenitve vida, obremenitve z ropotom in vibracijami, obremenitve zaradi stika z aerosoli, plini, parami, obremenitve zaradi umazanosti in nevarnosti infekcije, obremenitve zaradi dela na prostem in nevarnosti prehladov ter nevarnost nesreč pri delu. Meritve se kot ekološki indeksi, fiziološki indeksi, indeksi rizika in indeksi udobja. Očitno je torej, da je s temi desetimi obremenitvami mogoče ocenjevati pretežno telesno delo, kar je očitna pomanjkljivost te metode, saj pušča izredno občutljivo in vedno bolj prisotno področje psihologije dela neobdelano.

Avtorji te metode poudarjajo, da je enkratna meritev zelo problematična, da bi bila najboljša stalna meritev, kar pa ni mogoče iz čisto ekonomskih vzrokov. Mi se bomo nedvomno odločili za opravljanje takih meritev na vsakih nekaj let, da bi na tak način prišli do ustreznih podatkov in zadostili tudi zakonski obveznosti.

Inštitut je opravil meritve na preko 200 mestih v celotni delovni organizaciji. Istočasno so potekale meritve fizičnih obremenitev v naši obratni ambulanti in na delovnih mestih.

Rezultate vseh meritev je Inštitut posredoval strokovni službi, ki je morala nato opraviti ogromno strokovnega dela. Na podlagi meritev na reprezentativnih delovnih mestih in meritev v delovnih prostorih je bilo potrebno vse delavce, pri katerih nastopajo povečane fizične in ekološke obremenitve, razporediti znotraj 60 težavnostnih stopenj. To delo vsekakor ni bilo enostavno niti lahko, rezultat pa je predlog težavnostnih dodatkov, ki ga je strokovna služba že posredovala upravnemu odboru delovne organizacije. Novi predlog težavnostnih stopenj naj bi bil osnova za ustreznejše in pravičnejše nagrajevanje zaradi težavnosti dela. In ne samo to. Meritve ekoloških razmer in fizičnega napora na delovnih mestih nam z objektivnimi merili pokažejo, kje in katera so tista dela, pri kate-

rih lahko pričakujemo nastanek zdravstvenih okvar in poškodb. Za taka dela bi morali takoj izdelati sanacijske ukrepe, s katerimi bi npr. zmanjšali fizični napor, znižali nivo ropota, znižali koncentracijo škodljivih snovi v zraku ipd. Za izvedbo takih ukrepov pa so seveda potrebna denarna sredstva. V Litostroju vztrajno, vendar po mojem mnenju prepočasno, leto za letom vlagamo dokaj visoka sredstva za izboljšanje delovnih pogojev, kar se kaže v obliki uvedbe sodobnih tehnologij, nabave novih strojev, postavitve ventilacijskih naprav, razširitve delovnih površin, izboljšanje razsvetljave ipd.

Nekateri skušajo vsa ta prizadevanja enostavno izničiti s tem, ker hočejo na vsak način prikazati, da bi z novimi meritvami morali dobiti tudi višjo težavnostno stopnjo. Ne bom trdil, da se nobenemu pogoju dela po zadnjih meritvah niso poslabšali, vendar menim, da bi ti morali biti v veliki manjšini. V ozadju je vsekakor večji težavnostni dodatek, ki lahko pomeni kar krepak popravek OD. Osebo ne nasprotujem večjemu težavnostnemu dodatku, če smo prej vse storili za znižanje fizičnih in ekoloških obremenitev na najmanjšo (še ekonomično) možno mero. Posebno je problematičen tudi ropot. Nasprotujem pa mišljenju, da so delavci upravičeni do večjega težavnostnega dodatka npr. če nov stroj onesnažuje okolico s prahom, plini ipd., pri tem pa ugotavljam, da bi nastalo nevšečnost ali celo škodljivost bolj odstranili npr. z lokalnim odsesavanjem. Tak primer nam jasno kaže, da pri nabavi nove opreme delavca prepogosto enostavno prezremo, ko pa se pritožuje zaradi pomanjkljivosti stroja, mu obljubimo višjo težavnostno stopnjo.

Pa še nečesa se ne zavedamo, ko širokogrudno delimo težavnostne stopnje. Čim več denarja porabimo za težavnostni dodatek, tem manjši je kupček za ostali del OD, ker gre vse iz ene vreče — celotnega prihodka.

Za konec pa še nekaj o dopustu, ki pripada delavcem glede na težavnostno stopnjo. Lestvica, ki jo navajajo naši pravilniki o delovnih razmerjih, se mi zdi krivična in bi jo morali čimprej popraviti. Za podkrepitev svoje trditve bom navedel primer iz pločevinarne.

Meritve so pokazale, da so varilci v pločevinarni izpostavljeni številnim škodljivostim, kot so dimi, plini, ropot ipd.

Novejše raziskave so privedle do spoznanja, da se škodljivi učinki seštevajo. Tako lahko npr. zdravju normalno občutljivega človeka koncentracija CO povzroči v zmesi z dušikovimi oksidi tudi smrtno nevarno zastrupitev, ker vsak od teh dveh plinov vpliva na dihalne organe na svoj način: dušikovi oksidi povzročajo pljučni edem, CO se veže s hemoglobinom, kombinacija obeh učinkov pa močno poveča dušenje. Istočasna prisotnost CO₂ v zraku vpliva na povečano hitrost in globino dihanja zaradi kopičenja neoksidiranih metabolitov produktov v organizmu in hkrati povečuje obseg vnašanja škodljivih plinov in dimov v organizem ter s tem možnost zastrupitve. Tudi sestavine dima, ki nastaja pri varjenju, predstavljajo glede na velikost delcev izključno respirabilno frakcijo in zato prizadenejo najprej dihalne organe. Zato številni avtorji poudarjajo pomen ocenjevanja sinergetskega aditivnega učinka, ki ga škodljive snovi, ki nastajajo pri varjenju, povzročajo organizmu. Sinergetski aditivni učinek škodljivih snovi pa lahko že pri koncentracijah posameznih snovi, ki so nižje od MDK, povzroča prekomerno izpostavljenost zdravja delavcev.

V primeru sinergetskega aditivnega delovanja škodljivih snovi kvocient njihovih koncentracij z MDK ne sme biti večji od 1. Indeks sinergetske nevarnosti, ki pove, kolikokrat je maksimalna dovoljena koncentracija za mešanico snovi (ločeno dimi in plini) presežena, nam omogoča oceniti ogroženost, ki jo na delovnem

Inventivna dejavnost

Če se ozremo v zgodovino posameznih evropskih držav, vidimo, da so le-te hlepele po osvajanju vedno novih in novih ozemelj ter da so osvojile cele kontinente, kajti zemlja je tedaj pomenila vir bogastva in moči. Za svoje osvajalske uspehe pa se morajo v prvi vrsti zahvaliti dvema iznajdbama: smodniku in kompasu, kajti če ne bi imeli kompasa, ne bi vedeli kam, če bi se borili z loki in puščicami, je vprašanje, kakšni bi bili njihovi podvigi in uspehi v osvajanjih.

Danes pa zemlja ni več merilo bogastva in moči, danes je oplemenitvena tehnologija odločujoča ekonomska kategorija. Tako nam daje svetovna razdelitev novih dobrin, ki nastaja v luči registriranih izumov po posameznih državah prav zastrašujočo sliko: na 15 razvitih držav odpade prek 95% vseh letno prijavljenih izumov, na vse ostale države (med katerimi je tudi Jugoslavija) pa manj kot 5%; v tem skopem podatku se kaže vzrok za enostavno, toda kruto poglobljanje prepada med tehnološko bogatimi in revnimi. Teorije zahodnih in socialističnih avtorjev so si edine v trditvi, da danes v proizvodnji ni več odločujoč njen obseg, ampak nivo produktivnosti delovnega procesa, ta pa je neločljivo povezan z inovacijskim procesom; teoretiki se pri tej trditvi razhajajo samo v oceni rezultatov in tako eni trdijo, da se 75% produktivnosti doseže s tehničnimi izumi in drugimi inovacijami, drugi pa ocenjujejo, da se več kot 90% realnega porasta produktivnosti dela zagotovi na račun dosežkov znanstvenotehničnega napredka.

Samo iz teh nekaj besed lahko razberemo, da je pomen inovacij ogromen. Žal pa naša realnost ne odseva te pomembnosti, temveč se obnašamo precej mačehovsko in tudi neodgovorno do celotne inventivne dejavnosti, zlasti še v organizacijah združenega dela. Na to kažejo podatki o številu prijavljenih patentov v naši državi, kjer manj kot petina vseh iznajdb odpade na gospodarske in znanstvene organizacije (povprečno 200 na leto), to pa je v primerjavi z drugimi razvitimi državami praktično enako ničli.

Kje so vzroki? Kaj narediti?

Analiza vzrokov, zaradi katerih je naša družba tako usodno zapostavila lastno tehnološko ustvarjanje, bi zahtevala podrobne sociološke raziskave. Kljub temu lahko na kratko navedemo nekaj dejstev, morda bolj v pojasnilo, kot v opravičilo: Jugoslavija je iz zaostale, pretežno agrarne države, v svojem hitrem razvoju prišla v industrializacijo, ki je pokazala velike uspehe in naše gospodarstvo privedla do ogromnih razsežnosti. Vendar pa je bila za ta tempo značilna ekstenzivna investicijska politika, ki se je morala pretežno opirati na tujo tehnologijo. To pa je glavni vzrok zaostajanja v organizaciji in stimuliranju lastnih razvojnih moči. V pogojih hitre industrializacije je relativno najenostavnejše zgraditi tovarno in zaposliti delavce, medtem ko preraščanje v indu-

strijsko družbo zahteva dvig in razvoj več generacij. In ravno tu smo napravili napako, ker smo zanemarili organiziranje akcije v smeri dviganja zavesti o tem, da tudi najsoodobnejša tehnologija hitro zastara in da le organizirana lastna inovatorska dinamika vodi k višji razvojni stopnji.

Naša družba ima velike proizvodne možnosti, ima napredni delavski razred ter številno tehnično in družbeno inteligenco in ravno zato naloga usmerjanja družbe k razvijanju stalnega procesa oplemenitvenosti in tekoče modernizacije sredstev za proizvodnjo (in to z lastnimi močmi) ne sme predstavljati problema. Stojimo torej pred zgodovinsko nalogo našega samoupravnega sistema, ki jo moramo opraviti v času neizbežne družbene zakonitosti, v kateri se uspešnost in napredek določenega družbenega sistema merita samo z njegovimi sposobnostmi za lasten razvoj proizvodnih sil. Pri reševanju te naloge se je treba zavedati, da moramo sodelovati prav vsi, kajti ustvarjalec na tem področju ni samo tehnično visoko izobražen znanstvenik, iznajditelj revolucionarnih tehničnih iznajdb, ampak vsak človek — delavec, ki sodeluje v delovnem procesu. Pozitivne rezultate v tej smeri bo rodila torej le množična inventivna dejavnost, kateri je prižgana zelena luč v naši ustavi, zakonu o združenem delu in drugih veljavnih predpisih in ki jo je treba najbolj vzpodbuditi ravno v združenem delu.

V ta namen ravno v tem času sprejemamo dva nova samoupravna akta, ki urejata prav področje inventivne dejavnosti, in katerih namen je doseči množičnost s tem, da bodo prav vsi delavci pri svojem delu razmišljali, kako bi izboljšali posamezne dele proizvodnega in poslovnega procesa, ter da bodo svoje predloge tudi prijavljali in s tem omogočili njihovo uporabo. S tem bo odpravljeno marsikatero »ozko grlo«, proizvodnja bo stekla z manj zastoji, končni proizvod bo večji, s tem pa tudi dohodek vseh udeležencev družbenega proizvoda. Novi pravilnik o pospeševanju inventivne dejavnosti je sestavljen in sprejet v želji resničnega pospeševanja inovatorstva, ki naj zajame prav vse delavce v naši delovni organizaciji.

Zato ne oklevajte in prijavite sleherno izboljšavo, za katero menite, da pomeni rešitev določenega tehničnega, tehnološkega, organizacijskega ali drugega podobnega problema, pa naj bo to izum, tehnična izboljšava ali koristen predlog.

B. Zaloker

STRIC MATIC MODRUJE

— Ni res, da ima Litostroj slabo izkoriščene stroje. Stroji so izkoriščeni, nekateri bolj, nekateri manj. Ampak en stroj pa je izkoriščen 100 odstotno!

— Res? Kateri pa? Povej, Matic, da bomo vedeli!

— Kateri neki! Stroj za kavo in čaj!

— Kaj pa bi predlagal, da bi se skrajšale vrste pred tem strojem?

— Predlagam, da montirate v vsaki pisarni stroj za kavo in k vsakemu stroju v obdelovalnici stroj za čaj.

Tako bo potem stal vsak pred svojim strojem in v svoji pisarni.

mestu izmerjena stopnja onesnaževanja zraka predstavlja za zaposlene.

Meritve v pločevinarni so pokazale, da je srednji indeks sinergetske nevarnosti na delovnih mestih varilcev 17,8, v neposredni bližini (2 m od varilcev) pa 2,0. Kot je razvidno, indeks na delovnih mestih varilcev visoko presega vrednost 1.

V novem predlogu za težavnostne stopnje (TS) naj bi dobili obločni varilci 40 TS, po kateri jim pripada 7 dni dopusta iz na-

stava težavnosti dela. Za primerjavo vzemimo skladiščnika v pločevinarni, ki ima po predlogu 15 TS. Tej TS pripada 6 dni dopusta, se pravi en sam dan manj, kot dobi varilec, za katerega smo že ugotovili, da je močno ogrožen. V pogojih dela med njima je ogromna razlika, dopust iz naslova teže dela pa je skoraj izenačen.

Ta primer sem namenoma izbral kot dokaz, da sedanja lestvica ni pravična.

M. Jurjavčič

V oddelku ČPRN imajo pa res perfektne delovne pogoje: strašen hrup, močan preprih, sedaj jim pa še streha zamaka — skratka idealni pogoji za večji težavnostni dodatek

V stenah Čvrsnice

Poleg naših prelepih Alp so v Jugoslaviji še druga pogorja — od Prokletij, Prenja in Čvrsnice pa tja do Durmitorja, ki že dolgo mamijo slovenske alpiniste, da bi se v njihovih stenah spoprijeli s strminami, previsi, zajedami in počmi ter tako še enkrat preizkusili svoje moči.

Zato smo se tudi pri Slovenski planinski matici odpravili preko slovenskih meja in si za cilj izbrali Čvrsnico v BiH, ki nam je bila do sedaj še povsem neznana. Nekega kislega avgustovskega večera se nas je devet natlačilo v spačka in dva fička, med konzerve, šotore, nahrbtnike in ostalo opremo, da so se naše tri »limuzine« kar šibile pod to veliko težo. Kljub vsej preobremenjenosti pa smo lepo napredovali ter preko Bihaća in Jajca že drugi dan dopoldne prispeli v Sarajevo.

Ustavili smo se pri sarajevskem alpinistu Slobodanu, s katerim smo še prej navezali stike in nam je veliko pomagal z opisi smeri in slikami. Vzeli smo ga s seboj v enega izmed fičkov, kar je spremenilo naše trdno prepričanje, da so polni do zadnjega kotička. Resnično škoda, da še niso izumili fička v nadstropja, tokrat bi nam prišel presneto prav.

K sreči do našega cilja ni bilo več daleč. Kakšnih deset kilometrov za Jablanico smo z avtoceste zavili v 2—3 km dolgo dolino, ki jo obkrožajo stene in strma, poraščena pobočja, zaključila pa se z veliko, več kot tisočmetrsko steno Velikega Kuka.

Dan se je počasi pričel nagibati v noč in morali smo pohiteti s postavljanjem šotorov. Utaborili smo se ob potoku na sredi doline in naslednjih nekaj dni so nam bili edini sosede martinčki, modrasi, gamsi in medvedje. Da, tudi ti zadnji. Za to je poskrbel nek član naše odprave, ki se je ob mraku sam potikal po dolini in pri studentu srečal kosmatinca. Ta pa se zanj ni kdove koliko zmenil in je neprizadeto odhlačal naprej. Povsem drugače pa je srečanje prenesel naš tovariš, katerega je to tako osrečilo, da je od veselja takoj splezal na najbližje drevo, ki je bilo poleg tega spodaj še brez vej, in še danes ne ve, kako mu je to uspelo. Očitno mu je bilo na vrhu tako všeč, da je ostal tam debelo uro. Zapustil ga je šele na prigovarjanje nekoga od naših, ki je slučajno takrat prišel mimo.

V nedeljo je bilo vreme še vedno kislo. Megla in oblaki so se podili okoli vrhov in nas držali v dolini. Sestop s teh vrhov je namreč zaradi slabih poti in markacij v megli zelo težaven in če dobro ne poznaš tistih krajev, se prav lahko zgodi, da se namesto v taboru znajdeš v najboljšem primeru v Jablanici.

Ponedeljkovo jutro nam je prineslo malo več upanja, vendar še čakamo. Okoli devetih se Darko in Janez odločita, da poizkusita preplezati centralno smer v Velikem Kuku. Kmalu se za njima odpraviva tudi midva z Jožetom. Slabe tri ure se prebijava po širokem izsušenem hudourniškem koritu, ki postaja čedalje bolj strmo in na koncu počasi preide v steno. Vesela, da sva se končno rešila neprijetnega korita, se kmalu naveževa ter prečkava steno nekaj raztežajev in desno po sistemu gredin in polic, ki naju pripeljejo za veliko lusko. Od tu vodi smer navpično navzgor po počmi, ki se konča z manjšim previsom. Vrsta je na meni, da grem naprej. Skala ni najbolj trdna, zato gre počasi, toda končno sem le na pripravi polički, kjer pričakam Jožeta, ki nato »obdela« še zgornji del in kmalu sva oba preko previsa. Tu pa naju pričaka strmina, porasla s travo in drevjem tako, da morava varovati od drevesa do drevesa, kajti prosta hoja bi bila preveč tvegana. Tu dohitiva tudi Darka in Janeza, ki sta med drevjem zašla in jima je pot zaprl prepad. Stena Velikega Kuka je namreč zelo razgibana, polna raznih grabnov, gredin in stol-

pov, poleg tega pa je zaradi majhne nadmorske višine na več mestih porasla s travo in drevjem. S skupnimi močmi končno le najdemo izhod iz tega nenavadnega »gozda«.

Dan počasi ugaša in moramo si poiskati primerno mesto za bivač. Kmalu naletimo na votlino, kjer sicer s stropa kaplja voda, vendar bo vseeno v redu. Dno votline je nagnjeno navzven, zato najprej na nekaj klinov privežemo vso opremo, da nam kaj ne bi ušlo v dolino. Na sebe navlečemo vse, kar imamo s seboj, topla Argo juha pa nas prijetno pogreje. Cevlji romajo na klin, noge pa v nahrbtnike in pripravljeni smo za spanje. Pogovor še nekaj časa teče, potem pa počasi zamre in utrujeni sedé zaspijo.

Zjutraj smo zgodaj pokonci in dobro jutro nam vošči lepo vreme. Hitro se odpravimo. V začetku še čutimo posledice trde kamnite žimnice, toda kmalu nam kri zopet veselo teče po žilah. Od votline vodi smer dva raztežaja navzgor, kjer izgubimo precej časa, preden ugotovimo, da moramo okoli mogočnega stebra. Po nekaj raztežajih smo v lažjem svetu — za njim v grapi, pod strmo, slabih 200 m visoko zajedo. Od spodaj izgleda kar lepo, nam pa se še sanja ne, koliko muk nam bo povzročila. Po dveh skokih smo vsi štirje skupaj na majhni ploščadi. Darko in Janez jo mahneto naprej skozi širok in gladek kamin, midva

pa ga poizkušava obiti, ker opaziva nekaj metrov v levo zabiti klin. Tako sva zašla v še težavnejši svet in tu sva porabila precej časa in moči, da sva prišla nad kamin. Razmere v vsej zajedi so namreč izredno težavne. Kamenje kot da je vloženo v steno, vse se maje in ti ostaja v rokah, tako da le stežka po več poizkusih najdeš vsaj kolikor toliko trden oprimek. Tudi klini ne držijo, kot bi morali, le dva ali trije zapojejo s tistim prijetnim visokim zvenom dobro zabitega klina. Vse bolj ima občutek, da plezaš po kupu zloženega kamenja. Poleg vsega pa je vmes tudi veliko trave, ki položaj samo še poslabša. Vendar pa kljub vsemu le napredujemo, raztežaj sledi raztežaju in končno sva na vrhu. Tu naju sprejme poletno sonce s svojim toplim nasmehom. Dež je očistil ozračje, tako da je razgled prekrasen in vse prestane težave so pozabljene. Proti jugozahodu se razprostira velika planota, ki se končuje z grebenom Velike Čvrsnice, na jugovzhodu se osamljen dviga Velež, proti vzhodu pa daleč na obzorju slutiva Durmitor in Sandžak. Več kot 1300 m pod nama pa se vije dolina, iz katere sva prišla. Uho, navajeno ropota mest in civilizacije, kar težko prenaša skoraj bolečo tišino okoli naju, katero le včasih zmoti rahel vetrič, ki se zapodi skozi travo. V naju se naseli občutek veselja in zmagošlavja. Še bi rada ostala v tem kraljestvu tišine in lepote, toda zopet si morava oprtati nahrbtnika in se podati na pot, kajti do tabora v dolini je še daleč. S težkim srcem se odpravljava, toda z zavestjo, da sva zopet bogatejša za nekaj lepih spominov.

B. Alič

Oblakom nasproti (Foto Božo Alič)

AKTIVNOST PIHALNEGA ORKESTRA

Plan nastopov, ki ga je programska komisija pihalnega orkestra že izdelala za leto 1979, je na prvi pogled izgledal preobsežen, vendar pa zahteve po nastopih našega orkestra kažejo, da ga bo treba še razširiti. Posebno razveseljivo za člane orkestra je, da se kažejo vse večje potrebe po promennadnih koncertih, na katerih najbolj pride do izraza trud, vložen v študij koncertnega programa. Orkester je samo v aprilu in prvi polovici maja opravil 12 pomembnih nastopov:

- 4 koncerte na gospodarskem razstavišču v okviru sejma »ALPE ADRIA«,
- nastop za poklicno gradbeno šolo v počastitev dneva OF in praznika dela,
- nastop v Litostroju v počastitev dneva OF in praznika dela,
- koncert na ploščadi pred skupščino občine Vič-Rudnik,
- fanfaristi našega orkestra so naznanili start teka bratstva in enotnosti pred Figovcem,
- 12. maja je orkester zaigral budnico za pohod po poteh spominov in tovarštva,
- isti dan je sodeloval na svečani otvoritvi novega obrata DO IMP v Črnučah,
- nastop na zborovanju mladine občine Šiška 17. maja na Brodu,
- koncert na IGU v počastitev tamkajšnjega krajevnega praznika.

Ugotovimo lahko, da tovrstno udejstvovanje vedno bolj narašča, tako v okviru delovne organizacije in občine Lj.-Šiška, posebej pa v okviru mesta Ljubljane.

B. Ilič

Etiopija

Le teden dni pred odhodom sem izvedel za službeno potovanje v Etiopijo. Hitro sem opravil zdravniški pregled in ustrezna cepljenja. Iz Ljubljane sem odpotoval 4. aprila z letalom do Beograda. Imel sem dovolj časa, da sem se zapeljal do predstavništva Litostroja, kjer sem dobil naslov našega konzulata v Adis Abebi, kar mi je dan pred vrnitvijo prišlo zelo prav.

Vzleteli smo ponovno, tokrat proti Dubrovniku. Spremljala nas je ploha, toda DC9 je prebil oblak in pokazalo se je sonce. Čez nekaj časa so oblaki pod nami izginili in lahko smo opazili hribovito pokrajino, katere vrhovi so bili zasneženi. Ob drgetanju kril je letalo v ostrem loku poletelo nad sinjim morjem, ki se je z belimi penami zaključevalo ob zeleni obali.

Letalo se je rahlo dotaknilo tal in zapeljalo pred letališko stavbo. Tu je dobil moj potni list prvi žig kontrole prestopa meje v zračnih višinah.

Bil je že večer, ko smo ponovno vstopili v letalo. Miren let, rezali smo temo. Počutil sem se nekam osamljenega v napol prazen letalu, kot kapetan Nemo v svojem Navtilusu. Zaslislala se je rahla glasba, v katere zvokih sem spoznal pesem »Samo eno mamico imam«. Orosile so se mi oči. Kmalu sem pod seboj zagledal mesto z razsvetljenimi ulicami kot biserna ogrlica. Spustili smo se v naročje Aten. Velika moderna letališka stavba me je sprejela nekam hladno. Z borinim znanjem angleščine sem šel skozi kontrolo potnih listov in carino.

Jutro sem dočkal v ogromni čakalnici, ki je bila vsa v marmorju. Po šesturnem predsedanju na črnih usnjenih sedežih sem končno vstopil v letalo etiopske letalske družbe. Potniki so bili razen mene in štirih Bolgarov vsi črni, večinoma afriški študentje, ki so se vračali iz različ-

nih evropskih mest. Poleteli smo nad številnimi otoki in pristali v Kairu. Let smo nadaljevali do Kartuma in nato kmalu pod seboj zagledali hribovito zeleno deželo Etiopijo.

Letališče — črn asfalt, črni ljudje, samo letališka stavba, štirje Bolgari in jaz smo bili beli. Zunaj me je po priimku poklical prijazen možakar. Začuden sem se zazrl v vprašujoče oči. Bil je gospod Wondwosen, direktor cementarne, zapeljala sva se do hotela »Etiopia«, ki je bil 20 dni moj dom.

Za pot na delo in z dela sem imel vedno na razpolago šoferja in avtomobil. Nekajkrat se je celo zgodilo, da so me peljali s praznim avtobusom. Cementarna je oddaljena od hotela 8 km. Litostroj je tu postavil 1961. leta dva manjša mlina cementa po 20 t/h, Đuro Đaković pa peč. Vse skupaj kar dobro vzdržujejo in nimajo večjih problemov. Moja naloga je bila nadzor vgradnje novih zobnikov v reduktor, ki jih je izdelal Litostroj.

Delovni pogoji so bili slabi, še skromnejši delovni pripomočki, zlasti orodje. Občudoval sem te ljudi, ki imajo neverjetno potrpljenje, so zelo skromni, tihi ter nadvse prijazni in ustrežljivi.

Nikoli ne bom pozabil, kako so mi s prikritim veseljem vsi po vrsti stiskali roko, ko je pričela mlinica obratovati. Tudi sam sem bil vesel delovnega uspeha, tudi zato, ker sem v teh 20 dneh živel z njimi in se vrasel v njihova srca.

Bili smo neverjetno veliki prijatelji in še nikoli nisem tako pristržno ob slovesu nekemu segel v roko.

Adis Abeba je milijonsko mesto, ki leži na nadmorski višini 2450 m, polno zelenja, lepih širokih ulic, ob katerih se dvigajo moderne stavbe. Mesto bi bilo povsem evropsko in privlačno, če ne bi med temi modernimi stav-

bami živele številne družine v svojih skromnih kočah, ki so povečini iz rebraste pločevine. Car mestu dajejo številne krave, ki se pasejo okoli teh stavb. Utrip mesta so številni avtomobili, ki se umirijo, kadar katera od krav prečka cesto. Večkrat sem opazoval ta ritem, zlasti med vožnjo na delo. Zelo veliko je vsiljivih čistilcev čevljev, ki pa sicer za 0.10 Birr svoje delo temeljito opravijo. Primerjava uradne menjave — za 1 ameriški dolar dobiš 2.05 Birr oziroma eti-

opskega dolarja, kot ga nekateri imenujejo.

Novo leto praznujejo 11. septembra. Poleg ostalih praznikov praznujejo dan zmage 6. aprila in 1. maj, praznik dela. Socializem z idejami podpirata Sovjetska zveza in Kuba, gradi pa ga 30,000.000 Etiopcev.

S kmetijstvom se preživlja 90 odstotkov prebivalstva.

Etiopijo sem zapustil v globoki veri, da bo tudi njim v bližnji prihodnosti sonce pomenilo nekaj več.

J. Škulj

AFRIKA 1979

Kovinska krila je imela ptica, ko me vzela je, tatica. Odnese la me visoko je v nebo, pomislil sem, nazaj me več ne bo.

Nad domačim svetom poletela, v Atenah, mestu Grkov počivala, še v Kairu in Kartumu je pristala in končno — Etiopija, Adis Abeba.

Na krilu ptice so imele leva, Etiopije simbol ga vidim še drugod. Afrika črna in vroča in čutiš njena tla pekoča.

Ulice široke, ki so tesne za matere, otroke, oči imajo vsi velike, temne. Mar žerjavica v temi je tudi temna?

Med pločevinastimi hišami modernih ni, le prah in hrup otrok, pred njimi čreda krav ali drobnica, slastna paša jim je zelenica.

Razlik stanovskih je veliko, sloj za slojem proti cilju se peha. Marsikomu ura prej se bo iztekla, preden boljši svet spozna.

J. Škulj

Uspešna skupna akcija

V soboto, 14. aprila od 8. ure dalje in v nedeljo, 15. aprila do 8. ure je potekala akcija krepitve obrambno varnostnega sistema na območju krajevnih skupnosti Litostroj in delovne organizacije TZ Litostroj (v to akcijo je bil vključen TOZD IVET). Na podlagi posameznih aktivnosti in skupnega usklajenega dela vseh, ki so sodelovali, moramo idejnopolitično in akcijsko oceniti akcijo.

Akcija preverjanja obrambno varnostne pripravljenosti pod geslom »Nič nas ne sme presenetiti« je imela politično mobilizacijski pomen. Poleg krepitve moralnopoličnih vrednot in zaveštev vseh delavcev v TOZD je akcija prispevala tudi nov korak pri nadaljnjem poglobljanju zasnove ljudskega odpora in družbene samozasčite.

Zato moramo v prihodnosti usmeriti vso pozornost, da bomo še bolj dodelali vsebino nalog ter stalno preverjali dosežene rezultate na področju podružbljanja LO in DS. Mislim, da je potrebno poudariti, da moramo dograjevali pozitivne izkušnje iz akcije in jih vključevati v plan obrambe in delovanja TOZD v posebnih okoliščinah. Prav v tej akciji pa smo preverjali delovanje družbenopolitičnih organizacij, organov samoupravljanja posameznih proizvodnih enot vzdrževanja, enot narodne zaščite, odbora za LO in DS, še posebej pa usklajevanje delovanja po posameznih področjih aktivnosti. Preverjali smo tudi lastno organiziranost in usposobljenost ter usposobljenost vseh delavcev za naloge na področju obrambnih priprav. Posebno pozornost smo v tej akciji namenili delovanju informativno propagandne komisije kot pomembnemu elementu priprave in izdaje pravočasnih, resničnih in celovitih informacij, ki delavcu v celoti lahko prikažejo dejansko stanje.

Posebej je potrebno poudariti, da je bila glavna naloga pri izvajanju akcije predvsem v naslednjih aktivnostih:

1. Podružbljanje obrambnih naprav

2. Osveščanje delavcev za obrambo domovine in izgradnjo samoupravnega socialističnega sistema

3. Vzpostavitev take organizacijske oblike, ki zagotavlja učinkovito delo LO in DS

4. Uresničevanje nalog in sklepov s področja LO in DS, ki so bili sprejeti na kongresih Zveze komunistov, sindikata in mladine.

V celoti lahko ugotovimo, da so bile aktivnosti usmerjene v kombinacijo lastnih pobud in idej

posameznih služb, družbenopolitičnih organizacij, ob upoštevanju specifičnosti v TOZD IVET. Take aktivnosti lahko smatramo kot izvirne rešitve in to je osnovno bistvo, da je akcija v celoti dobro uspela. Vse aktivnosti so potekale povezano in usklajeno.

Posamezne proizvodne smeri s svojimi vodji po obratih so organizirale dežurno službo na dokaj izviren način, kar je prav tako prispevalo k uspešnosti akcije.

Družbenopolitične organizacije so na skupnem sestanku vodstev opredelile konkretne naloge na posameznem področju in za vsako družbenopolitično organizacijo posebej. Sestavile so tudi kurirsko službo za medsebojno povezavo in usklajeno akcijo.

Zadolžitve članov ZK, ZS, ZSMS so bile v celoti izvršene s tem, da so samostojno, ustvarjalno pripravljale in izvajale svoje naloge. Informativno propagandna komisija je s svojimi informacijami celovito, popolno in pravočasno večino delavcev obveščala o trenutnem stanju akcije. Izdala je pet informativnih letakov, večina neposrednih udeležencev v akciji je sprejela po enega.

Delovanje narodne zaščite je potekalo odgovorno in vestno, saj so razen enega vsi pravočasno

prišli opravljati svoje dolžnosti. Tudi odziv na pozive je bil dober, malo je bilo takih, ki niso bili sposobni opravljati zaupane jim naloge.

Delovanje organov samoupravljanja in samoupravne delavske kontrole je bilo organizirano v posebnih razmerah. Delavski svet je na svoji seji potrdil delo odbora za LO in DS in sprejel sklep o imenovanju komiteja za LO in DS. Tudi njihovo delovanje, predvsem sklic sej, je bilo dogovorjeno s posebnimi znaki ter tudi dokaj posrečno izbrano.

Povezava KS Litostroj in TOZD IVET je potekala dobro, saj ni bilo težav s telefonsko linijo in povezovanjem ter sodelovanjem v skupni akciji, ki je potekala na terenu krajevnih skupnosti.

Lahko ocenimo, da je akcija zajela veliko delavcev ter vse dejavnike družbenopolitičnih organizacij, organov samoupravljanja, odgovornih posameznikov za obrambno sposobnost in varnost naše družbe. Pri opredeljevanju in načrtovanju nalog je bila dosežena samostojnost vsakega dejavnika, ki je bil vključen v akcijo, kar pa ni izključilo usklajevanja aktivnosti na različnih ravneh.

Ob teh pozitivnih smereh delovanja moramo sedaj na podlagi izkušenj dopolniti obrambni načrt, nekatere slabosti, ki so se pojavile pri akciji pa v načrtu spremeniti. Kurirsko službo za obveščanje moramo organizirati na drugačnih izhodiščih, pozitivne strani, ki so bile omenjene v oceni, pa prenašati na nivo delovne organizacije in ostalih TOZD pri dopolnjevanju obrambnih načrtov.

M. S.

Obrambno tekmovanje mladih

Organizatorji obrambne vzgoje na osnovni šoli Hinka Smrekarja so pripravili tekmovanje 7. in 8. razredov iz veččin obrambnega programa.

Pokroviteljstvo je prevzela ZRVS terena Litostroj, ki je prisločila na pomoč pri izvedbi tekmovanja.

Nekaj članov učiteljskega zbora je pripravilo okrog 5 km dolgo progo za orientacijski pohod.

Med pohodom so morali učenci opraviti vrsto nalog: streljanje z zračno puško, teoretično znanje prve pomoči, praktične vaje iz prve pomoči, zgodovina NOB, splošni ljudski odpor, teoretična in praktična znanja iz topografije, metanje bombe, premagovanje minskega polja in premagovanje ovir. Ekipe so štele po 6 članov, sestavljene pa so bile iz učenk in učencev. Testna vprašanja so ekipe reševale na kontrolnih mestih, kjer so dobile točke za pokazano znanje.

Pri reševanju testnih vprašanj so ekipe pokazale zelo dobro znanje in so pri končnih seštevkih odločale o uvrstitvi že majhne razlike v točkah.

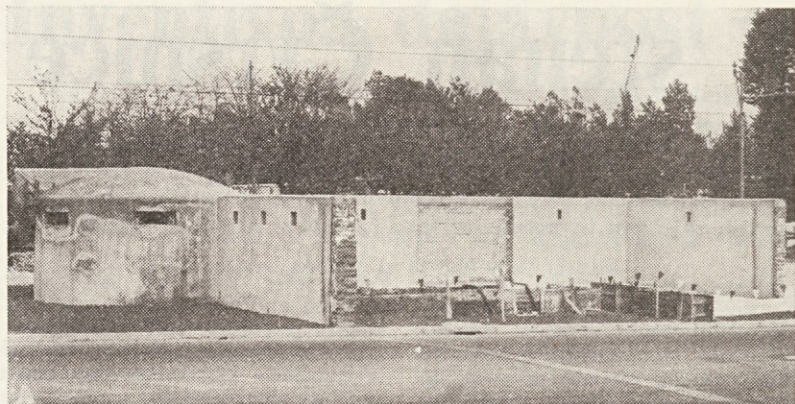
Del proge je bil označen tako, da ekipe ne bi skrenile s prave smeri, od prve kontrolne točke naprej pa so morali učenci pokazati, kako so se naučili ravnati s kompasom, saj so morali s pomočjo azimuta določiti smer nadaljevanja pohoda. Primerno znanje iz orientacije je pripomoglo vsem ekipam, da niso izgubile prave smeri in so nadaljevale pohod po določeni poti. Progo so morali prehoditi tudi v določenem času.

Vsi tekmovalci so se zelo trudili, da bi njihova ekipa zasedla čim boljše mesto, nalog so se lotili z vso resnostjo in poletom.

Ker so ekipe startale s četrtinimi presledki in je bilo že več ekip na cilju, se do prihoda zadnje ni vedelo, kdo bo zmagovalac in kakšen bo končni vrstni red.

Po zaključnem nagovoru ravnateljice šole so bili razglašeni rezultati, iz katerih je bilo razvidno, da je zmagala ekipa 7. b razreda. Vsi nastopajoči so prejeli diplome za svojo požrtvovalnost in uspeh na tekmovanju. Prvi dve ekipi bosta zastopali šolo na občinskem tekmovanju, in če bosta tudi tam pokazali toliko znanja in vztrajnosti, bosta prav gotovo med najboljšimi.

H. Bratkovič

Verjetno ste že opazili, da obnavljajo ostanke bunkerja, ki so ga v času druge svetovne vojne postavili okupatorji ob žici okupirane Ljubljane. ZZB in spomeniško varstvo sta obnovljenega vključila v Pot spominov in tovarištva, kjer nas bo vsako leto spominjal na težke dni revolucije.

USPOSABLJANJE KOMUNISTOV V LETOŠNJEM LETU

8. maja se je končal seminar za kandidate za sprejem v Zveze komunistov. Seminar je uspešno opravilo 45 kandidatov. Skupaj se je tako v šolskem letu 1978/79 idejnopolitično usposabljal več kot 180 komunistov. Ob Titovem rojstnem dnevu smo 24. maja 1979 v domu Izobraževalnega centra Litostroj na priložnostni slovesnosti ob prisotnosti gostov občinske in mestne konference Zveze komunistov Slovenije slavnostno sprejeli v vrste zveze komunistov 45 novih članov. Istočasno smo podelili priznanja vsem, ki so uspešno opravili drugo stopnjo usposabljanja, in izročili spominska darila jubilarom za tridesetletno članstvo in delovanje v vrstah Zveze komunistov Jugoslavije.

M. Sigulin

V počastitev dneva ustanovitve OF in prvega maja smo v širši družbeni skupnosti proslavili številne delovne zmage, pomembne za naš vsestranski družbeni razvoj in napredek. Tako smo v četrtek, 26. aprila odprli tudi nov prizidek k zdravstvenemu domu Šiška. Težko pričakovani objekt je bil zgrajen iz sredstev solidarnosti, ki jih občani Ljubljane združujemo v drugem samopriskupku. Tako razširjen zdravstveni dom je velika pridobitev za vse šišenske občane.

K. G.

DELEGACIJA PARTIJE LEVICE ŠVEDSKIH KOMUNISTOV V LITOSTROJU

V okviru sodelovanja med ZKJ in partijo leveice švedskih komunistov so v Jugoslavijo kot gostje CK ZKJ prispeli člani študijske delegacije partije leveice švedskih komunistov. Namen obiska študijske delegacije je bil proučevanje razvoja socialističnega samoupravljanja v Jugoslaviji. Delegacija je na pobudo CK ZKS 18. aprila obiskala tudi Litostroj, kjer je neposredno v praksi študijsko spoznala sedanji trenutek in razvoj samoupravnih socialističnih odnosov pri nas.

Vodja študijske delegacije, član politbiroja CK KP Švedske tovariš B. Angstrom in člani delegacije K. Svenson, član CK KP Švedske I. Anderson, član mestne občine v Götteborgu, K. Svenson, član partijske organizacije KP v Solnu in A. Erikson, partijski delavec v CK KP Švedske, so z velikim zanimanjem sledili razlagi naše samoupravne in delegatske organiziranosti ter uresničevanja samoupravljanja delavcev v neposredni praksi. Številna vprašanja, ki so jih postavljali člani študijske delegacije predvsem s področja pravic in dolžnosti delavcev pri izpolnjevanju delovnih in samoupravnih dolžnosti, so bila izredno zanimiva. Iz vprašanj smo razbrali, da je naš samoupravni socialistični razvoj deležen velike pozornosti proučevanja partije leveice švedskih komunistov. Gostje so se zanimali tudi za socialne razmere in skrb za delavca ter za vlaganja v boljše pogoje dela.

Predstavniki samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in uprave podjetja, ki so sodelovali na razgovoru, so potem goste povabili na ogled tovarne, ti pa so zatem obiskali še jugoslovanski center za teorijo in prakso samoupravljanja.

K. G.

SREBRNI ZNAK SINDIKATA

V četrtek, 26. aprila 1979 je bila veliki sejni dvorani Dekorativne podelitev srebrnih znakov sindikata. Prejelo jih je 30 posameznikov in 5 delovnih organizacij. Konferenca osnovnih organizacij sindikata TZ Litostroj je prejela to priznanje za svojo stalno in vsesplošno aktivnost, kakor tudi za usklajevanje in izpeljavo enotnih akcij ter pomoč in vzpodbujanje pri delu OO sindikata. Za posebno delovno angažiranost v vrstah sindikata sta priznanje med posamezniki dobila Mira Šček in Stane Koprivnik.

M. Sigulin

POŠKODBE V APRILU 1979

TOZD/DS	število poškodb	število izgubljenih delovnih dni
TOZD PUM — liv. sive litine	7	74
— liv. jeklene litine	5	91
TOZD PZO	5	61
TOZD OB	14	97
TOZD MONT	2	28
TOZD PPO	1	19
TOZD TVN	—	6
TOZD IVET	—	9
TOZD IRRP	2	17
TOZD PROD	—	10
TOZD NAB	1	23
TOZD IC	1	8
TOZD ZSE	1	6

Iz podatkov je razvidno, da smo v mesecu aprilu imeli v naši delovni organizaciji 39 poškodb, od tega so se štiri pripetile na poti na delo oziroma iz dela.

Zaradi poškodb smo izgubili 449 delovnih dni, ali povprečno 11,5 dneva na eno poškodbo.

V TOZD TVN, IVET in PROD v aprilu niso imeli nobene poškodbe, pač pa so zaradi poškodb v prejšnjem mesecu izgubili: v TOZD TVN 6 delovnih dni, v TOZD IVET 9 in v TOZD PROD 10 delovnih dni.

Noge si je poškodovalo 12 delavcev, prav toliko delavcev pa si je poškodovalo oči. Prste rok si je poškodovalo 9 delavcev, ostali del roke so si poškodovali 3, en delavec pa si je poškodoval telo (prsni koš).

Ponedeljek je bil tisti dan v tednu, ko se je pripetilo največ poškodb in sicer 11, sledi petek z 9 poškodbami, sredo, četrtek in sobota s po 5 poškodb ter torek s 4 poškodbami.

V aprilu smo imeli kar 9 poškodb več kot v istem mesecu lani.

Lani smo zaradi poškodb izgubili 337 delovnih dni, ali povprečno 11,2 dneva na eno poškodbo, kar je le za malenkost manj kot v letošnjem letu.

Služba varstva pri delu

»Nevarno« potovanje

Pričelo se je na Brniku. Kupil sem karto za relacijo Brnik—Frankfurt—Buenos Aires—Salta. Nekaj časa je poteklo, da sem uredil zadeve na carini, vendar večjih težav nisem imel. Nekaj vprašanj je bilo zaradi instrumenta za merjenje vodnega stolpca, katerega sem potreboval na gradbišču Cabra Corral v Argentini. Potreboval bi carinsko deklaracijo za začasni izvoz instrumentov, vendar mi tega naši ljudje v montaži niso uredili. Kljub temu smo se dvignili z ljubljanskega letališča ob 11.45 po voznom redu. Do Frankfurta smo leteli dobri dve uri. Na frankfurtskem letališču sem se najprej zanimal za let AA 706 — Frankfurt—Buenos Aires, ki je bil napovedan za ob 18.45. Na voljo sem imel precej časa. Vendar ko se je ura bližala osemnajsti, ni nihče po zvočniku pozival potnikov. Po dolgi uri napetega čakanja sem ujel glas, naj se jaz in še en tovariš javiva pri argentinski družbi — Airlinos Argentinos zaradi ureditve kart.

»Bomba«, ki ni hotela eksplodirati — kagando! in krivec za vse peripetije na poti (Foto: Zlebnik)

Obvestili so me tudi, da je polet odložen za dve uri. Potekli sta tudi ti dve uri in boeing 747 se je dvignil s frankfurtskega letališča. Na letalu so nas seveda med drugim seznanjali tudi s smerjo leta in vmesnimi pristanekih ter izhodu iz letala. Prvi pristanek je bil v Rimu. Ker je bilo pozno ponoči, je bilo vse zaprto, zato smo se kmalu vrnili v avion. Naslednji pristanek je bil v Madridu, tudi tu je bilo podobno, kot v Rimu, le s carino je bilo malce več težav. Vsem so pri vzhodu in izhodu iz letališča pregledali ročno prtljago.

Pred nami je bil najdaljši let — devet ur. Madrid—Rio de Janeiro. Po obilni večerji je bil na sporedu film. Zaradi prevelike utrujenosti pa filma nisem videl do konca. Toda kmalu smo vsi napol speči slišali po zvočniku

.....

IZREKI IN PREGOVORI

PIJMO GA, PIJMO...

Kamor ne more vrag osebno, tja pošlje vino. (Ljudski izrek)

Nasvete sprejemajte ob vinu, toda uporabite jih kasneje ob vodi. (Franklin)

Na vrhu bokala je laž, a na dnu resnica. (Ljudski rek)

.....

objavo: Pripravite pasove! Prosimo, ne kadite! Spustili se bomo na letališče v Las Palmas na Kanarskih otokih. Vsi smo molče in začudeni čakali nadaljnjih obvestil. Vedeli smo, da bi morali pristati v Rio de Janeiru. Po pristanku so nam vendar zaupali obvestilo, da so iz Madrida javili, da se v letalu nahaja eksplozivna bomba in da so primorani preiskati avion.

Seveda smo vsi malce začudeni zapustili avion. Na moji uri je bilo pet zjutraj. Vendar je v Los Palmoš že sijalo sonce in občutil sem višjo temperaturo od naše februarске v Ljubljani. Na letališču si je vsak poiskal sedež in kavico in nestrpni smo čakali nadaljnjih obvestil. Nekako ob osmih zjutraj smo ujeli obvestilo, naj se potniki za Buenos Aires javijo v posebni restavraciji na zadržanju. Kaj hitro sem našel restavracijo, sedel za mizo in čakal zajtrk. Ker sem bil sam, so za mojo mizo priselili še trije potniki, Španci. Na srečo je eden od njih govoril angleško, tako da smo se malce pogovorili o situaciji. Vsi so bili precej vznemirjeni. Z zanimanjem smo čakali novih obvestil. Med zajtrkom smo izvedeli, da nas zunaj čakajo avtobusi, ki nas bodo odpeljali v mesto, kjer se bomo namestili v hotelih. Sam pri sebi sem si mislil, da mora biti to resna zadeva in bodo letalo podrobneje pregledali.

Na srečo smo imeli v Los Palmošu zelo sončen dan in nekaj potnikov si je privoščilo prijetno kopanje v morju. Ze takoj na avtobusih pa smo bili obveščeni, da bo povratek na letališče z avtomobili ob osmih zvečer. Torej na voljo smo imeli ves dan.

Ze v popoldanskem času pa sem v nekem kiosku zasledil časopis, na katerem je bil na naslovni strani velik napis »UNA BOMBA A BORDO« — Bomba v letalu. Ker španščine ne obvladam, vsebine seveda nisem razumel. Za vsak primer pa sem ča-

sopis prinesel tudi domov v Ljubljano.

Ko se je ura približala osmi zvečer, smo se odpeljali nazaj na letališče. Vsi smo pričakovali prijetnih novic, da so našli bombo in da bomo brez strahu nadaljevali pot. Vendar je bilo drugače. Vse so poklicali na osebni pregled prtljage. Seveda je kmalu prišel v rentgensko aparaturo tudi moj ročni kovček. Carinik mi ga je takoj ukazal odpreti. Seveda sem ga nič hudega sluteč hladnokrvno odprl. Tedaj pa sem zaslišal: »Bomba! Bomba!« Carinik je v roki držal moj manometer za meritve v Cabra Corralu. Seveda sem malce čudno pogledal carinika, ko pa mi je vzel še moj potni list, sem vedel, da gre zares. Takoj se je okrog mene nabralo še nekaj policajev, prišla pa sta še dva civila, za katere sem ugotovil, da sta agenta. Odpeljali so me v neko pisarno na zasliševanje. Komaj sem našel prevajalca, ki je govoril angleško. Bolj ko sem jih prepričeval, da je to instrument za merjenje vodnega stolpca, bolj so omenjali bombo. Hotel sem manometer celo razstaviti, vendar tega agent v civilu ni dovolil. V pisarni smo ostali sami — agent, prevajalec in jaz. Postavil mi je še nekaj vprašanj. Potem pa je rekel, da lahko instrument pospravim in grem na letalo. Šele takrat mi je bilo jasno, da sem jaz krivec za naše celodnevno bivanje na Kanarskih otokih. Ujel sem tudi kratek pogovor med agentom in carinikom, a ga na žalost nisem razumel, v ušesih pa mi je ostala beseda »kagando« — sranje. Vem, da so imeli zaradi mojega manometra in njihovega neznanja velik zastoj na relaciji Frankfurt—Buenos Aires. Ko smo bili vsi v letalu, pa so objavili, da so bili napačno obveščeni in da brez strahu nadaljujemo let. Torej je Litostrojčan sposoben montirati turbine, granike, stiskalnice... in napraviti zmešnjavo na mednarodnih letalskih linijah. Ko smo pristali v Buenos Airesu, je bilo še enkrat potrjeno, da je bil moj manometer slabo tempiran in na srečo ni eksplodiral. Srečno sem prispel nato še na gradbišče Cabra Corral, uspešno opravil delo, se vrnil v Ljubljano, vendar brez »bombe«, ki je ostala na gradbišču za ponovne meritve.

T. Leskovšek

SLIKE Z RAZSTAVE

Nekaj utrinkov iz fotografske razstave, ki jo je ob dnevu mladosti priredilo foto filmsko društvo ob vzhodu v tovarno. To je tudi demonstracija pridobljenega znanja na tečaju, ki je trajal od novembra do aprila — skoraj sto ur. Več o tem v naslednji številki časopisa

ŠTIRI PISMA KAME LEONA

Draga žena?

Ko bi vedela, kako te pogrešam! In malega Leončka! Sama veš, da mi je družina pomenila vse. Vedno sem bil z mislimi v toplem gnezdecu, katerega sva skupaj ustvarila. Sedaj mi je žal, da sem bil toliko zdama. Vse dneve sem delal, sama veš, da le zato, da bi malemu Leončku in Tebi nudil kar največ, vse. Celo ob sobotah in nedeljah sem imel seje, sestanke, seminarje. Kar pretiraval sem in se ves žrtvoval le za vaju. Se spomniš, kako sem pred dvema mesecema za cele tri tedne zapustil svoj ljubi domek in odšel na pusto poslovno potovanje v Francijo? Polne tri tedne sem letal od ene firme do druge in cele noči pripravljaval analize in poročila. Ko bi vedela, kako dolčas mi je bilo po tebi!

Vidiš, zato, ker vaju imam tako rad, se je to tudi zgodilo. Hotel sem vama nuditi vse. In tu me je zaneslo. Sedaj ti lahko priznam, da sem ti hotel za rojstni dan kupiti prekrasno ogrlico, ki sem jo nekje ugledal. Denar sem si seveda nameraval samo izposoditi. Upam, da ne misliš, da je tvoj mož kriminallec. Edina napaka, ki jo imam, je ta, da te preveč ljubim...

Prosim, prihajaj me obiskovat! Pa kakšen majhen priboljšek prinesi svojemu možičku. Hrana tukaj je grozna. Malemu Leončku pa povej kaj primerne, npr. da je šel očka v Afriko leve loviti, ali pa za kapitana na ladjo.

Pozdravljena, moja edina! Prosim, odpusti mi. Pridi! Ljubim te! Pogrešam te! Na svidenje!

Tvoj Leon

P. S. Obiski so dovoljeni ob nedeljah od 12. do 17. ure. Če boš prinesla piščančka, imam raje pohanega kot pečenega.

Dragi stric Frank!

Kako se kaj imate? Slišim, da vam v Ameriki manjka bencina. Tukaj je pa prava zmeda. Sedaj so se mi šele odprle oči, dragi stric.

Tukaj res ni nobene svobode, najmanj pa podjetniške. Poglejte samo moj primer! Veste, da sem bil direktor nekega podjetja? In ker s plačo, ki sem jo imel, nisem mogel primerno živeti, sem si hotel malo pomagati. V Švici sem ustanovil majhno podjetje za trgovino in izvoz Leonex & co. In samo zato, stric Frank, so me zaprli. Sedaj sem v zaporu, tako kot še veliko drugih, meni podobnih žrtev tega režima. Posebno zadnje čase je hudo za nas. Izmislili so si nekaj, kar imenujejo delavska kontrola. Vsaka zdrava podjetnost je povsem nemogoča... Zato razumete, da mi tu ni več mogoče služiti. Odločil sem se, da se pridružim vam na zahodu, kakor hitro bom prost.

Stric Frank, pri tem računam tudi na vašo pomoč. Vi me boste kot star biznismen kaj hitro uvedli v kak donosen posel. K sreči imam vsaj nekaj kapitala v Švici. Če boste izvedeli za kak donosen posel, kjer rabijo partnerja s kakimi 50.000 dolarji, mi boste pa povedali, kajne?

Bodite lepo pozdravljeni, stric Frank, in na svidenje najkasneje čez eno leto.

Leon K.

P. S. V teh najtežjih trenutkih me je zapustila še žena in bom tako k vam prišel sam.

Spoštovani tovariš direktor!

Upam, da mojega pisma ne boste napačno razumeli. Vam, kot svojemu nasledniku, kakor tudi celemu kolektivu bi rad povedal nekaj dejstev, da bi osvetlil pretekle dogodke in jih prikazal tako, kot so bili. Ni moj namen, da bi se kakorkoli opravičeval, saj se nimam za kaj — sem popolnoma nedolžen. Upam, da se vsi člani kolektiva zavedajo, da sem ravnal samo v interesu podjetja. Uvozni posel, katerega sem vodil, res ni bil popolnoma v skladu z vsemi predpisi. Toda s tem, da smo prekršili nekatere devizne predpise, ki so, mimogrede povedano, zastareli in neustrezni, smo samo hoteli podjetju prihraniti precej težkih milijonov. In ali ni podjetje del družbe? Saj za takega ga moramo imeti v našem sistemu samoupravljanja. V nasprotju z nekaterimi tehnokratskimi krogi mi ne smemo razumeti samoupravljanja samo kot nekaj, kar se omejuje na teren, zaprt s tovarniško ograjo, ampak nekaj širšega, družbenega. Menim, da devizna politika ne sme biti nekaj centralističnega, etatističnega. Zdi se mi tragično in obžalovanja vredno, da sem postal žrtev nesporazuma in nerazumevanja najvažnejših družbeno političnih tendenc. Prepričan sem, da bo le čas prikazal stvari z njihove prave strani in dokazal mojo nedolžnost. Toda kar je, je. Še enkrat bom dokazal svojo neomajno privrženost socializmu kot svojemu idealu in nosil breme, ki me je zadelo povsem neupravičeno. Ostal bom zvest svojemu kolektivu, katerega koristi postavljam pred svoje lastne!

Še enkrat pa demantiram nesramne klevete o nekem mojem podjetju v Švici in prosim tovariše za njihovo zaupanje, zaupanje, ki ga v teh težkih trenutkih najbolj potrebujem.

S tovariškim pozdravom Leo K., dipl. sch.

P. S. Prosim, da posredujete to pismo tudi delavskemu svetu in skušate eventualno izoblikovati neke vrste priporočilo oziroma zaupnico ter jo posredovati organom, ki odločajo o pomilostitvi za bližajoči se praznik.

Sladka moja Suzi!

Srček, zgodilo se je pač — tvoj Tarzan jo je skupil! Pa saj še ni vsega konec. Upam na pomilostitev. Potem pa včas — Tarzan in mala Suzika nazaj v Švico. Prav tako se bosta kljunčkala in papkala in pupkala, kot pred dvema mesecema. Ali se Suzi, vidrica, še spominja tistih noči v krasni vili ob Ženevskem jezeru? Kako hitro so minili tisti trije tedni!

Ampak svojo gazelico bo lev še popeljal v Švico. Tam ima lev svojo bankico, v bankici pa dolarčke, dolarčki so za zapestnico, zapestnica pa za gazelico, gazelica pa za leva...

Do tedaj pa kup poljubčkov in močan objem

Tvoj Leo

P. S. Ker obiski niso dovoljeni, se sedaj ne moreva videti. Potni list pa le imej pripravljen!

T. T.

O alpinizmu: Mnoge ženske se danes vzpenjajo tudi na najvišje vrhove sveta, mnoge pa si želijo, da bi jim uspelo »pririniti« vsaj do naslednje plače.

O zastopanosti: Nekateri naše delovne organizacije bi morale imeti plesne šole — da bi bile lahko naše tovarišice vsaj ob tangu več voljene.

O zdravju: Socialnem zdravstvu ni potrebno veliko skrbeti za zdravje žene, saj soseska dopolnjuje zdravniške diagnoze.

Pera Srečkovič

Uspešen prvi nastop

Z vztrajnim delom in zagnanostjo so litostrojski pevci pripravili in 24. aprila 1979 v Zagradcu izvedli svoj prvi samostojni koncert.

Zelja generalnega direktorja Marka Kržišnika, ki jo je izrazil v začetku pevske sezone 1977/1978, je bila tako izpolnjena. S tem koncertom so pevci potrdili, da so sposobni izvesti samostojni koncert.

Istega dne so pevci nastopili tudi v Trebelnem, kjer so svoj program povezali s praznikom krajevne skupnosti Trebelno. V prvem delu programa so sodelovali učenci osnovne šole Trebelno, drugi del programa pa so pevci izvedli v celoti sami. Skromna dvorana v Trebelnem je bila do zadnjega sedeža zasedena, kar je bilo za pevce še posebno prijetno, za poslušalce pa je bil program pevskega zbora prijetno presenečenje, ki so ga spremljali s spodbudnim aplavzom.

Čeprav imajo krajani Zagradca in okoliških vasi lepo in prijetno dvorano s pomožnimi prostori, ki bi si jo Litostrojski tudi želeli imeti, pa so bili pevci nad udeležbo nekoliko razočarani. V dvorani je bila polovica sedežev nezasedenih. To prvo neprijetno doživetje pa so popravili navdušeni poslušalci, ki so z zavzetostjo spremljali izvajanje pevskega zbora in njihov aplavz je bil zgovorna priča, kako so bili nad posamezno izvedbo navdušeni. Tako sodelovanje prisotnih poslušalcev je pevce spodbudilo, da so program izvedli brez spodrsrlajev in so bili tako poslušalci kot izvajalci z izvedbo programa zadovoljni.

Svoj program so pevci izvedli v dveh delih. V prvem delu pro-

grama so se predstavili s pesmi mi borbene in revolucionarne vsebine, v drugem delu pa so poslegli po pesmih iz bogate narodne zakladnice. Vso režijo in vezno besedo pri izvajanju programa so opravili pevci sami. Zape- li so naslednje pesmi:

- Delavski pozdrav
- Komandant Stane
- Na juriš
- Bolen mi leži
- Ob Kolpi
- Kolo
- Bohor je vstal
- Naša vojska
- Naša zastava
- Pesem o svobodi
- Rož, Podjuna, Zila
- Ribce po murjici pjavajo
- Gor čez izero
- Vipavska
- Nocoj pa, oh, nocoj
- Vsi so prihajali
- Bratci veseli vsi
- A ča
- Zdravljica.

S to prvo samostojno predstavitvijo je pevski zbor uspešno opravil preizkušnjo in če bo z zastavljenim delom tako nadaljeval, ni bojazni, da ne bi dosegel uspehov tudi med že priznanimi in uveljavljenimi pevskega zbora.

Zelja pevcev po samostojnih nastopih s tem nikakor ni zadovoljena. Še vedno si močno žele

organizirati samostojni koncert v Ljubljani. Upajo, da so z uspešno opravljenimi avdicijami v Trebelnem in Zagradcu dokazali, da to zmorejo in da bodo svojo željo lahko uresničili že v letošnjem letu.

Ob tej priliki se pevci zahvaljujejo za izkazano zaupanje krajevnima skupnostima Trebelno in Zagradec, ki sta im omogočila predstavitev, kot so si jo že dalj časa želeli. Dejanji teh dveh krajevnih skupnosti naj bosta spodbuda tudi ostalim krajevnim skupnostim, od koder se vozijo njihovi krajani na delo v Litostroj, da se z delovno organizacijo povežejo tudi na področju kulturnega delovanja.

V mesecu aprilu pa so pevci

sodelovali še na občinski proslavi dneva OF in 1. maja na proslavi Centra gradbenih šol, pri razvitju prapora rezervnih vojaških starešin v Guncijah in pri izvedbi programa ob dnevu OF, 1. maju in položitvi temeljnega kamna za nov objekt PPO v delovni organizaciji Litostroj. Veliko dela pa jih še čaka, saj se pripravljajo na revijo pevskega zbora občine Šiška, ki bo 24. maja, in na revijo pevskega zbora v Šentvidu pri Stični.

Vsem navdušencem, ki svoj prosti čas posvetijo takim kulturnim humanim dejanjem, vsa zahvala za njihov trud, za dosegene uspehe čestitke in za nadaljnje delo želja, da bi se jim uresničili vsi načrti.

M. Kreft

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi dragega moža in očeta, PETRA HORVATA se iskreno zahvaljuje vsem, ki so nam bili ob strani v najtežjih življenjskih trenutkih in poskušali razumeti našo bolečino. Zahvalo izražamo sodelavcem in osebnim prijateljem za zadnje spremstvo ter sindikalni organizaciji IVET za darovano cvetje in denarno pomoč. Posebno zahvalo smo dolžni litostrojski godbi in govorniku za ganljive besede pri odprtem grobu. Vsem še enkrat najlepša hvala!

Žena Ivanka,
sinova Peter in Andrej

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem DS PFSSR oziroma članom stalne inventurne komisije in še posebej njenemu vodji tovarišu Novaku za prisrčno poslovlitev in darilo, ki me bo spominjalo na prijetna leta, preživeta med vami.

Vsem sodelavcem želim še veliko uspehov in osebnega zadovoljstva pri delu.

Milan Malečkar

ČESTITKE

Našemu dolgoletnemu sodelavcu tovarišu Alojzu Razpotniku, ki se je 23. 5. 1979 srečal z Abrahamom, ob jubileju iskreno čestitajo sodelavci, vodstvo in družbenopolitične organizacije TOZD MONTAŽA.

28. aprila je praznovala 50-letnico življenja tovarišica Slavka Blatnik, evidentničarka v TOZD PZO. Ob tem življenjskem jubileju ji iskreno čestitamo in želimo veliko uspehov v nadaljnjem življenju in delu.

Sodelavci

ODŠLA JE V POKOJ

9. maja je odšla v pokoj naša dolgoletna sodelavka Vera PRIJATELJ, udeženka NOV od 1941. leta.

Polnih 23 let je delala v Litostroju, od tega 17 let v delavski restavraciji na delovnem mestu kontrolor-fakturist.

Vestni in marljivi sodelavki se za njeno dolgoletno sodelovanje toplo zahvalujemo in ji želimo veliko zdravih in srečnih let.

Sodelavci

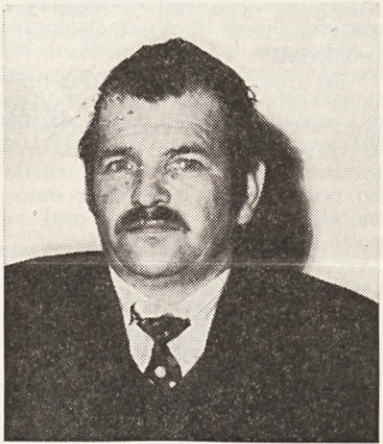

ODŠLA STA V INVALIDSKI POKOJ

Lani septembra je odšel v invalidski pokoj Velimir KERN, projektant v TOZD IRRP. V Litostroju je bil s prekinitvami skupno 22 let

Obema se zahvalujemo za sodelovanje in jima želimo predvsem veliko zdravja

V februarju je odšel v invalidski pokoj Anton ŠINKOVEC, ročni brusilec v TOZD Obdelava. Pri nas je bil deset let.

MLADINSKA DELOVNA AKCIJA

V četrtek, 17. maja je komisija za MDA na pobudo mladincev tozda PUM organizirala mladinsko delovno akcijo, v kateri naj bi sodelovali mladinci vseh osnovnih organizacij. Akcije čiščenja se je udeležilo 52 mladincev iz desetih osnovnih organizacij, ni pa bilo mladincev iz tozdov IRRP, NABAVA, ZSE, PTS in delovne skupnosti PFSSR.

Glavni namen akcije je bilo čiščenje zelenic, s katerih naj bi pobrali papirčke in ostale smeti, ki jih je bodisi nanesel veter bodisi odvrgli delavci. Mladinci so vzeli delo zares, vendar so morali kaj kmalu ugotoviti, da pobranih smeti ni bilo kam odvreči — smetnjaki in koši so bili namreč zvrhoma polni! Mogoče zaradi tega niti ne preseneča dejstvo, da je bilo naslednjega dne — sicer po malici — po travi in cestah spet vse polno papirčkov in ostankov suhe malice. Navadili smo se že, da so mladinci tisti, ki kdaj pa kdaj počistijo okolico naših hal, vendar pa bi lahko k čistejši okolici pripomogli tudi delavci starejši od 27 let. Ni potrebno, da pobirajo papirčke, pazijo naj le, kam jih odvržejo — seveda, če bo prostor!

M. H.

FOTO-FILMSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

Piše Peter Požnenel

7

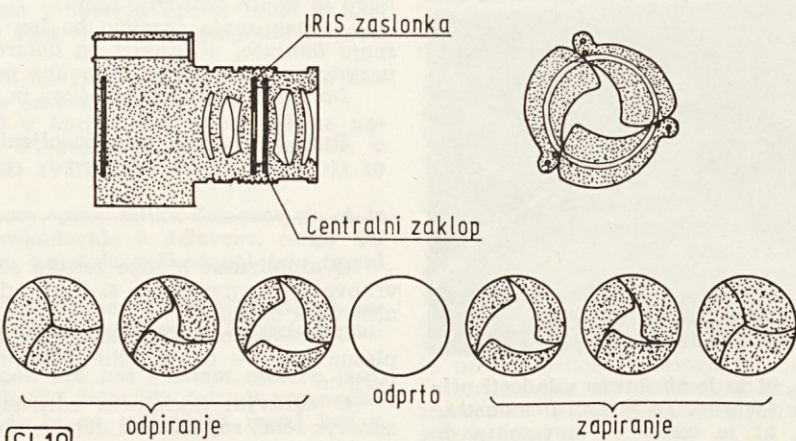
SPROŽILO IN ZAKLOP. Sprožilo je v bistvu gumb za proženje zaklopa in je na zgornji ali sprednji strani kamere ali pa je v obliki vzvoda. Z njim se sproži mehanizem za osvetljevanje filma pri snemanju. Delovanje sprožila je omogočeno šele tedaj, ko napnemo njegovo vzmet s pomočjo vzvoda za napenjanje pri enih kamerah, ali s pomočjo napenjala za hitri pomik filma pri novejših kamerah. Sprožilo je v zvezi z zaklopom.

Zaklop regulira količino svetlobe, ki jo spustimo v kamero pri snemanju z različnimi časi odprtja. Različne čase izbiramo na gumbu kamere ali z obročem na ohišju (glej sl. 3a). Časovna skala, ki je vgrajena, je naslednja: 1, 2, 4, 8, 15, 30, 60, 125, 500, 1000 in predstavlja dele sekunde. To skalo moramo čitati tako: 1 sek, 1/2 sek, 1/4 sek, ... 1/1000 sek. Na skali je poleg zgoraj navedenih števil vgrajena še črka B in in pri starejših kamerah tudi T. Če je zaklop postavljen na T, tedaj se s pritiskom na sprožilo zaklop odpre in zapre se šele pri ponovnem pritisku na sprožilo. Pri nastavitvi na B pa se s pritiskom na sprožilo zaklop odpre

in je odprt toliko časa, kolikor traja pritisk na sprožilo. Ko odmaknemo prst od sprožila, se zaklop zapre. Oznaki B in T torej omogočata daljše čase osvetlitve, kot so časi, navedeni na časovni skali.

Centralni zaklop (Vario, Pronto, Compur, Compur-Rapid) je običajno nameščen v sredini objektivna poleg zaslonke iris (sl. 10), lahko pa se nahaja tudi v ohišju kamere.

Komplicirani mehanizem odpira in zapira tanke kovinske ploščice.

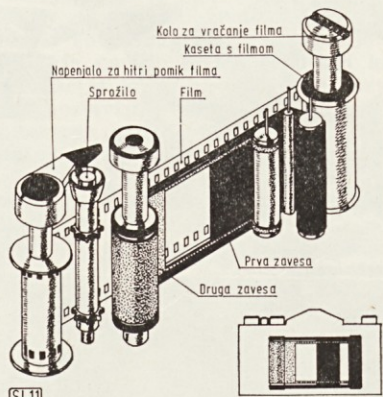

Centralni zaklop dovoljuje čase od 1 sek do 1/500 sek. Pri velikih hitrostih zaklopa (tj. pri kratkih časih) od 1/30 sek do 1/500 sek spreminjamo le napestost pogonske vzmeti, pri malih hitrostih (časi od 1/15 sek do 1 sek) pa se uporablja urni mehanizem.

Današnje najmodernejšje kamere imajo vgrajene elektronske centralne zaklope (s tranzistorji), ki dosegajo zelo kratke čase do 1/2000 sek.

Zavesni zaklop. Z njim je opremljena večina enookih zrcalno refleksnih kamer in tistih z optičnim iskalom, katerim je možno menjati objektiv. Zavesni zaklop se nahaja zelo blizu filma (glej sl. 3b). Sestavljajo ga dve zavesi iz črne gumirane tkanine

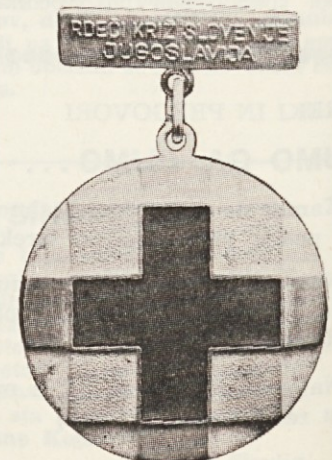
ter nekaj valjčkov za navijanje zaves (sl. 11).

Pri osvetlitvi se obe zavesi premikata v isto smer. Prva zavesa s svojim robom odpira, druga zavesa kasni za prvo in tako nastane med njima **razporek** (ozek ali širok). Kolikor manjši je ta razporek, toliko krajši je čas osvetlitve. Pri časih med 1/125 sek in 1/1000 sek se osvetlitev izvrši skozi razporek, ki potuje vzdolž filma. Pri časih, ki so večji od 1/60 sek, pa prva zavesa najprej popolnoma odpre celotno odprtino, šele nato začne potovati druga zavesa. Osvetlitev z bliskovno lučjo pri vzdolžnih zavesnih zaklopkah je torej možna šele pri 1/60 sek; ko je celotno polje popolnoma odprto in je tako omogočeno, da se celotno polje tudi osvetli.

PRIZNANJE

Ob proslavi 60-letnice ZKJ in SKJ ter 35-letnice Rdečega križa je 15. maja letos delovna organizacija LITOSTROJ prejela priznanje SREBRNI ZNAK Rdečega križa Slovenije. Za vse aktiviste rdečega križa in krvodajalce naše delovne organizacije je to visoko priznanje, ki nas bo spodbudilo k še večji dejavnosti

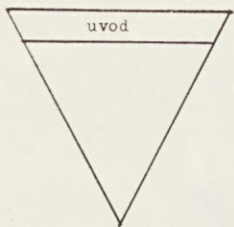

Od zamisli do novinarskega prispevka

Piše Marijana Habicht

Oblike novinarskega izražanja

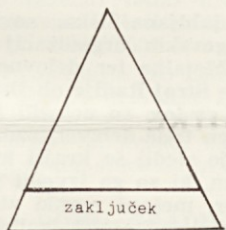
Ko se odločamo, kakšna naj bo zgradba našega prispevka, lahko v glavnem izbiramo med dveh: ameriška in francoska.

a) Ameriška zgradba

Grafično jo lahko ponazorimo z obrnjeno piramido. Najprej napišemo uvod z vrhuncem zgodbe in najvažnejšimi podatki, potem pa ostali del zgodbe, in sicer tako, da si sledijo vedno manj pomembni podatki. Torej najpomembnejši dogodek ali dejstvo napišemo v uvodu, potem pa nadaljujemo opis, dokler ne dosežemo najmanj pomembnega.

Ta način s svojim uvodom vzbudi pozornost bralcev, da berejo še naprej, če bi radi izvedeli še kaj več. Razen tega seznanja bralce z najvažnejšim, če zaradi pomanjkanja časa preberejo le začetek. Ta oblika je primerna tudi za urednike, saj ob pomanjkanju prostora lahko brez večje škode črtajo zadnji del prispevka in tako ostane bistvo novice, prispevka neokrnjeno. Ta sestava je pomembna zlasti za novinarske zvrsti in jo časopisne agencije zelo uporabljajo.

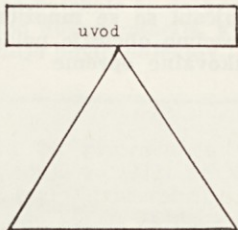

b) Francoska zgradba

Grafično jo lahko ponazorimo s pravilno postavljeno piramido. V njej najprej prikažemo začetek zgodbe, potem njen razvoj in na koncu vrhunec zgodbe. Tako spremljamo dogodek od njegovega začetka do konca. Ta sestava se imenuje tudi kronološka, pri njej pa bralci vidijo, kako so se dogodki razvijali drug za drugim. Zgodba je oblikovana po časovnem zaporedju dogodkov in

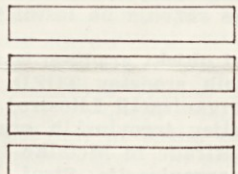
se končuje z logičnim koncem, to je z najvažnejšim. Kronološko zaporedje je zasnovano na najpreprostejšem pripovedovanju in je že zdavnaj dokazalo, kako učinkovito zna držati bralčovo pozornost. Ta metoda vzburja bralca ali poslušalca že samo s tem, da mu obeta, da se bo naslednji hip nekaj zgodilo. Povzroča pa seveda težave, če je treba prispevek krajšati. Ta sestava se uporablja pri novinarskih zvrsteh (vendar pri vseh vse manj), pri člankarskih zvrsteh in pri novinarsko-literarnih zvrsteh.

Možne pa so še razne kombinacije, in sicer:

c) Kombinacija uvoda in kronološke sestave

Ta sestava se začne z uvodom, ki opisuje najvažnejše dogodke oziroma najpomembnejše v celotni zgodbi, uvodu pa sledi preprosto pripovedovanje po strogo časovnem zaporedju. Tako sestavo lahko mnogokrat uspešno uporabljamo. Z uvodom lahko pritegnemo pozornost bralca, ker mu povemo najnovejše in najvažnejše, kasneje pa mu lepo po vrsti predstavimo natančen razvoj dogodkov

d) Pravokotna razporeditev

Tu in tam se zgodi, da pišemo o stvari, kjer so vsi podatki približno enako pomembni, oziroma šele vsi skupaj dajo bralcu celotno podobo. Če na primer pišemo o nekm novem, zelo pomembnem delovnem postopku v tovarni, moramo navesti vse bistvene elemente. Tega pa samo z nekaj podatki v uvodu ne moremo opravičiti. Za bralčovo razumevanje je izredno важно, da pri-

kažemo ves delovni postopek v logičnem zaporedju. Grafično lahko to sestavo prikažemo s pravokotno razporeditvijo približno enako velikih delov. Vsak pravokotnik predstavlja enako tehten del novinarskega prispevka, tako sestavo pa uporabljamo največ za pisanje o znanstvenih teorijah, o odkritjih, iznajdbah, stališčih, mnenjih in podobno.

Uvod in njegov pomen

Težko je dovolj poudariti, kako pomemben je prvi odstavek ali uvod. V njem povemo najvažnejše, najzanimivejše in najnovejše, zato si zmeraj prizadevamo, da bi bila pri pisanju naša prva poteza čim učinkovitejša. **Uvod mora v zgoščeni obliki posredovati bralcu glavna dejstva novice oziroma zgodbe.** Predstaviti mora poglavitne osebe, ugotoviti mora kraj dogodka, bralcu mora posredovati najnovejše, zadnje dosegljive podatke. Razen tega mora uvod označiti značilnost te novice oziroma zgodbe oziroma v čem se ta novica razlikuje od drugih

V vsakem uvodu moramo odgovoriti na vprašanja, ki bi jih postavil vsakdo, ko sliši o kakem dogodku. Odgovoriti moramo na vprašanja: KDO, KAJ, KDAJ, KJE, ZAKAJ in KAKO (večkrat pa še na nekatera druga).

To je torej tisto znamenito **pravilo petih K** in enega Z.

Recimo, da gre za prometno nesrečo. Bralec hoče prav gotovo kar v začetku, v uvodu izvedeti:

KDO je povzročil nesrečo? (na primer: Janez Slani)

KAJ je napravil? (zadel z avtom kolesarko)

KDAJ? (12. novembra)

KJE? (v Kranju, na križišču sredi mesta)

ZAKAJ? (bila je megla, v krvi 0,9 promile alkohola)

KAKO? (pri zavijanju v levo)

Večkrat pa želimo še več, na primer:

Kdo je vir informacije? (TNZ Kranj)

Kakšne so podrobnejše značilnosti glavne osebe? (uslužbenec v tovarni »Sava«)

Kakšne so posledice? (pri kolesarki zlomljena noga, na obeh vozilih za 5000,00 din škode)

Pogosto pa se zgodi, da ne morejo priti vsa omenjena vprašanja v uvod. Uvod mora biti namreč kratek in ne sme biti prenatrpan s podatki. V časopisih po svetu so uvodi čedalje krajši. Ponemokod menijo, da je uvod s 30 besedami dovolj dolg, da mora namreč bistvo že povedati. Pri New York Timesu uvod obsega povprečno 25 besed, pri nekaterih drugih listih pa še manj. Navadno v uvodu izpuščamo tudi imena ljudi, ki so manj znani, če pa gre za osebo, ki je splošno znana, seveda v uvodu navedemo ime.

Za konec omenimo še nekatere najbolj pogoste tipe uvoda, ki že sami po sebi povedo, kaj vsebujejo:

uvod s povzetkom, uvod z neposrednim pozivom, uvod z okoliščinami, uvod z izjavo ali citatom, opisni uvod, uvod z zadržanim elementom zanimivosti, uvod z naštevanjem in tako imenovani »presenetljivi« uvod.

Kakšen tip uvoda izberemo, je odvisno od dogodkov in tega, kar je zanimivo, hkrati pa od tega, koliko volje in sposobnosti imamo, da že z uvodom osvetlimo dogodek tako, da bo za bralce čim bolj privlačen. Uvod je odskočna deska, s katere se poženemo v celotno novico, prispevek. Če je pri uvodu kaj narobe, potem napaka meče senco na celoten prispevek.

Naslednjič: Vest

Piši tako, da boš v besedah ozek, v mislih pa širok.
(Maksim Gorki)

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Josip Broz Tito:

O LIKU KOMUNISTA

Obsežni zbornik odlomkov in citatov iz govorov in spisov predsednika Josipa Broza Tita je posvečen šestdeseti obletnici ustanovitve Zveze komunistov Jugoslavije.

Razvoj komunistične partije je v tej knjigi prikazan skozi besede tov. Tita, ki se nanašajo na komunista in njegove lastnosti. V 13 poglavjih, v katerih je prireditelj zajel posamezne teme, so prispevki razvrščeni kronološko, tako da zaobsegajo čas od leta 1927 pa do XI. kongresa ZKJ.

Knjigo priporočamo predvsem mladim, ki vstopajo v Zvezo komunistov, da bodo doumeli znanstveno podlago gibanja, ki mu pripadajo, virov, h katerim se morajo po besedah tov. Tita tudi vedno znova zatekati, če naj se njihova opredelitev kot komunistov tudi venomer potrjuje.

Spremnno besedo je napisal sekretar predsedstva ZKJ Stane Dolanc. Titova besedila je za knjigo zbral in uredil Slobodan Radonjić, slovensko izdajo pa je uredil Franček Šafar.

284 str., pl. 190 din

Margot Schubert-Rob Herwig

CVETJE DOMA

Tisoči prijateljev cvetja so postali dobri vrtnarji sobnih rastlin s pomočjo Margot Schubert. To njeno delo je od prve izdaje naprej izredno uspešno.

Naša izdaja je slovenski prevod najnovejšega nemškega natisa, v katerem je knjiga v celoti prenovljena in predelana. Vsebuje 340 barvnih fotografij. Namenjena je zahtevnim prijateljem cvetja in predstavlja mednarodno izbiro rastlin.

Avtorja te knjige sta znana strokovnjaka na področju domačega vrtnarjenja. Margot Schubert je napisala besedilo. Rob Herwig je oskrbel fotografije.

Njuno obsežno in izčrpno delo je najprimernejše darilo za vse prijatelje cvetja.

PREDGOVOR H KNJIGI

Če lahko verjamemo statistiki in modernim analizam strukture prebivalstva, potem v naših zemljepisnih širinah ni živega bitja, ki bi ga človek imel ob sebi pogostejše kakor sobno rastlino. Tudi po psih ali mačkah, papigah ali akvarijskih ribah ni tolikšnega povpraševanja kakor po fiksu in sobnih azalejah ali po drevoljubu in sanpavlji. Neka anketa je pokazala, da povprečno le dva odstotka imetnikov stanovanj ne gojita nikakršnih sobnih rastlin. Da pričujoče delo ne obravnava rastlin, ki jih gojimo v delovnih prostorih, ne more zmanjšati njihovega velikega sociološkega pomena.

Iz vsega tega vidimo, da so za človeka in udobnost njegovega stanovanja v hiši neizogibno potrebne zelene in cvetoče prijateljice. To nedvomno izhaja iz enakih duševnih potreb, kot je potreba po gojenju cvetja v vrtu. Toda cvetje v vrtu je povezano še z določenimi spremembami celotnega načina našega življenja.

Zaradi tega je naloga celotne knjige o sobnih rastlinah mnogo večja kakor kdajkoli poprej. Osebnega odnosa med človekom in rastlino ne smemo zapostavljati, zato ne moremo biti nikoli preveč nazorni, poučni in praktični. Zaradi tega spoznanja sta se avtorja potrudila v besedi in podobi prepričljivo podati to, kar bralec potrebuje.

Margot Schubert (besedilo)

Rob Herwig (fotografije)

Jezikovne napake

Veliko potujemo po svetu, veliko novih krajev obiščemo, sklepamo stike z ljudmi vsega sveta — in potem o tem tudi želimo kaj napisati. A kako, da bo pravilno? Marsikdo napiše npr. ime kakšnega mesta, reke, države itd. v takšni obliki, kakršno je videl napisano v originalu.

Res je to v nekaterih primerih pravilno, v vseh pa ne! Ogledajmo si, kakšne so osnovne zahteve pri pisavi tujih zemljepisnih lastnih imen.

1. Imena mest, krajev, rek, vasi največkrat pišemo v originalu (tako kot v jeziku, državi, iz katere izhaja): New York, Rio de Janeiro, Buenos Aires, New Delhi, Casablanca, Sidney.

2. Za nekatere tuje kraje pa imamo že dolga leta slovenska imena. To so največkrat kraji, ki smo jih že v preteklosti velikokrat obiskovali in veliko govorili o njih (Rim, Dunaj, Neapelj, Benetke), imena, ki so bila nekoč slovenska, a so jih kasneje potujili (Celovec, Beljak, Gradec, Trst, Videm, Gorica) in še nekatera druga: Pariz (ne Paris), Pulj (ne Pula), Reka (ne Rijeka), Skoplje (ne Skopje), Adis Abeba (ne Addis Ababa).

Na novo tega procesa poslovenjanja nekaterih tujih zemljepis-

nih lastnih imen ne širimo, v glavnem gre za stare nazive. Zanimivo je, da smo Slovenci imeli včasih že več takih slovenskih imen za tuja mesta, vendar so danes že skoro pozabljena in jih ne smemo več uporabljati: Beligrad (za Beograd) Solnograd (za Salzburg), Monakovo (za München).

3. Vedno poslovenimo oziroma napišemo v slovenski obliki imena držav: Etiopija (ne Etiopia), Avstrija (ne Östereich), Madžarska, Kitajska.

Pri zemljepisnih lastnih imenih, sestavljenih iz običnih in lastnih imen, pa obče ime vedno prevajamo: Združene države Amerike (United States of America), Kanarski otoki, Atlantski ocean, Baltski zaliv. Tu naj omenim še pravilno rabo kratice za države — ne pišemo jih v originalu (USA, SSSR, GDR), ampak po slovensko (ZDA, ZSSR, NDR).

Sicer pa je stvar v zvezi s tujimi zemljepisnimi lastnimi imeni zelo zapletena. Veliko je namreč imen (in vedno nova se pojavljajo), katerih pisava odstopa od teh pravil. V takem primeru ni nikdar odveč imeti pri roki tudi slovenskega pravopisa.

Vesna Tomc-Lamut

TI I JA U POSLEDNJEM REDU

Nedostižno, zašto si tako blizu?

O, nepovratno, tako duboko, zašto ostavi trag?

A ja, čovjek mlad, zar baš ja moram da osjetim patnju, bol, bjeđu i jad.

Sreća, šta je to?

da li je to onda, kada imaš mnogo para, kad si šef, direktor i stvaraš karijeru, kada piješ skupa pića i voziš dobra kola, ili onda, kad si sa njom negdje, gdje se zajednički pije coca-cola.

To je pjesma

il' pjesnika se samo igram ja. Svedjedo.

Al' jedno sam siguran —

da poslije stihova tih bar za trenutak postanem spokojan.

TOFO

VESTI IZ PROIZVODNE

TOZD OB

Po končanem trimesečnem obračunu smo v TOZD OB pregledali rezultate poslovanja in ugotovili, da so sicer pozitivni, vendar niso povsem zadovoljivi. Če smo z doseženim prihodkom lahko še zadovoljni (18 odst. planiranega letošnjega prihodka), pa to vsekakor ne moremo biti z doseženo zunanjo realizacijo, doseženim dohodkom in čistim dohodkom. Analiza pa kaže, da so glede na končne rezultate narasla porabljena sredstva. To z drugimi besedami pomeni, da smo vložili veliko dela in sredstev, da pa še ni pričakovane finančne učinka, oziroma da je celovitost in dokončnost začelih naročil premajhna.

Prav ta necelovitost je trenutno naš največji problem. Imamo celo vrsto naročil, ki so tik pred zaključkom, vendar zaradi nepopolnosti poddobav ostaja obdelava z vidika celotnega naročila nedokončana.

— Naročilo 90260 HE Hemren Dam — prva glava gonilnika je na obdelavi, druga je na popravilu v brusilnici, manjka pa še nekaj materialno nepokritih delov. Pospešeno teče obdelava vseh delov turbine I, predvidoma jih bomo obdelali do sredine maja.

— Za Ormož 54160 smo obdelavo v glavnem končali.

— Pri žerjavih sta najbolj aktualni naročili 11480 in 11481 — za OLT Osijek; obdelavo bi morali končati do 30. maja, da bi ujeli dogovorjeni rok dobave. Do sedaj je naročilo materialno pokrito (60 odst.).

— Pri viličarjih končujemo obdelavo naročila 97273 — 5-tonskih viličarjev stare izvedbe.

— Poseben poudarek smo namenili naročilom dogovorjenega programa za II. četrtletje tega leta. Za hitrejši pretok omenjenih naročil skozi proizvodni proces smo vso dokumentacijo posebej označili po tekočih mesecih.

— Opozarjamo tudi na naročilo 91109 za ČSSR, ki vsebuje veliko ulitkov in zvarjencev, zahtevnih za izdelavo. Po pogodbi dostavi ulitke naročnik. Ker z dobavo kasni, ne vemo, ali jih bomo izdelali v dogovorjenem roku.

— HE Tikveš — turbinski deli za 1. turbino so v zaključni fazi mehanske obdelave. Vzporedno teče tudi obdelava delov drugega agregata, ki pa bodo predvidoma gotovi v začetku junija.

Z delom smo dobro založeni, v vseh obratih delo normalno poteka. Tudi kadrovska zasedba se izboljšuje. Zapolnili smo jo z novimi sodelavci iz drugih republik in pa z angažiranjem režijskega kadra. Iz TOZD OB smo organizirali 18 delavcev. Priskočili pa so nam na pomoč:

— iz TOZD PROD — 1 delavec

— iz TOZD MONT — 2 delavca

— iz TOZD NAB — 2 delavca

— iz TOZD IVET — 1 delavec

Novi delavci iz vseh republik se vključujejo v novo okolje, vendar so strokovno precej šibki in so potrebni še veliko dopolnilne strokovne vzgoje. Tu velja poudariti veliko vlogo mojstrov-inštruktorjev, ki si prizadevajo, da jih čimprej usposobijo za normalno samostojno delo, kar zahteva veliko truda in naporov.

P. Hajdinjak

TOZD MONTAŽA

TURBINE

Za HE Zakučac smo v drugi polovici aprila 1979 izvršili montažno dela s funkcijskim preizkusom na kroglastem zasunu premera 600 s pripadajočo avtomatikom. Od naročene opreme je potrebno odpremiti še dodatno naročeno cev premera 900 x 15 metrov, na katero smo zvarjenec že izdelali in ga predali v mehansko obdelavo. Predvidoma bo to naročilo zaključeno v maju 1979.

Od treh naročenih tlačnih naprav za HE Doblar smo dve napravi že odpremili, na tretji pa smo izvršili dodatno predelavo s ponovnim funkcijskim preizkusom, kateri je uspel. Tlačno napravo bomo odpremili v drugi polovici maja 1979.

V aprilu smo odpremili tudi tlačno napravo za HE Sjenica. Od kompletne opreme je potrebno odpremiti še nekaj delov, naročenih iz uvoza. Predvidoma bomo manjkajoče dele v kratkem prejeli in naročilo zaključili še v maju.

Za izvozno naročilo Ruahihi smo do sedaj odposlali opremo za I. in II. agregat z dvema pripadajočima loputama.

V fazi poizkusne montaže se trenutno nahaja še oprema za regulacijo in dva regulatorja tlaka, ki bosta končana v kratkem.

Predvidoma bomo odpremo regulacije z regulatorji tlaka izvršili v prvi polovici junija 1979.

Za HE Jablanica smo že odpremili vodilnik, pripadajočo loputo pa pripravljamo za transport. Od naročene opreme se v fazi izdelave ulitka nahaja še rezervni gonilnik, ki je rokovno vezan na poznejši termin.

Za prvo turbino HE Tikveš vrtamo spiralno ohišje, zatem bo-

mo opravili še tlačni preizkus, deli vodilnika pa čakajo poizkusno montažo s spiralom.

Oprema za drugi vodilnik je mehansko obdelana in čaka skupno poizkusno montažo z drugo spiralom, na tej pa pravkar rezkajo stične površine pred sestavo za struženje.

Pripadajoči loputi se nahajata v zaključni fazi mehanske obdelave pred preizkusno montažo s pripadajočo avtomatikom.

Poizkusna montaža sklopov za regulacijo še ni stekla, ker zvarjenec za rezervoarje in nosilci termina še niso izdelani.

V fazi mehanske obdelave so še posamezne pozicije regulatorja tlaka pred poizkusno montažo s funkcijskim preizkusom.

Za HE Ožbolt se stanje ni dosti spremenilo. Gonilnik je še vedno v fazi poizkusne montaže pred funkcijskim preizkusom. Še vedno pa je problematična izdelava ležaja, za katerega zvarjenec še niso izdelali. Zvarjenec za ležaj bo gotov in pripravljen za mehansko obdelavo v začetku junija 1979.

Poseben problem predstavlja še vedno oprema avtomatike, za katero tudi še nismo prejeli v obdelavo vseh polizdelkov, čeprav hitimo z delom. Glede na trenutni položaj bo potrebno posamezne sklope kompletirati in jih pripraviti za poizkusno montažo, tako kakor nakazujejo potrebe vrstnega reda montaže na tere- nu.

Zaradi nujnosti in rokovnih obvez moramo vse sile posvetiti opremi, naročeni za HE Hemren Dam, Irak. Na enem izmed zadnjih usklajevanj s posameznimi tozdi smo se ponovno dogovorili o rokih izdelave posameznih sklopov. Iz izdelanih analiz in trenutnega stanja je ugotovljeno, da morajo vsi prizadeti obljubljene naloge izpolniti v predvidenem roku, v nasprotnem primeru pa bo prišlo ponovno do občutne

OB PROSLAVI 1. MAJA IN DNEVA OF

Drugi temeljni kamen

Litostrojčani so se množično udeležili proslave ob 1. maju, ki ji je dalo posebno obelježje polaganje temeljnega kamna za novo tovarno preoblikovalne opreme (Foto: Zlebnik)

Pihalni orkester, pevci in recitatorji so poskrbeli za praznično vzdušje (Foto: Zlebnik)

Praznovanje dneva OF in praznika dela je bilo letos združeno še s posebno slovesnostjo. Tega dne smo namreč položili temeljni kamen za drugo novo halo za razširitev proizvodnje preoblikovalne opreme. Z novo halo bomo pridobili 10.000 m² površine za obdelavo, montažo in skladiščenje sestavin ter prostore za garderobo, družbeno prehrano in sodobno pripravo proizvodnje, ki bo zasnovana na računalniškem krmiljenju proizvodnje in obdelavi podatkov za sprotne informacije dogajanja v procesu. Vrednost investicije je okrog 470.000.000 dinarjev, zaključena pa bo do oktobra 1980. leta. Z realizacijo naložb se bo proizvodnja povečala po obsegu iz sedanjih 1.600 ton na 4.000 ton letno in po vrednosti iz sedanjih 160.000.000 din na 600.000.000 din na leto. Proizvodnja bo uporabljala nad 95 odstotkov domačega materiala ter sestavnih delov in sestavin, zato bo ta povečana proizvodnja pospešila kooperacijo višje oblike.

V novih proizvodnih procesih bomo izdelovali proizvode izključno lastnega razvoja po lastni tehnologiji.

Novi objekt gradimo iz naložb združenih sredstev TOZD v delovni organizaciji Litostroj in sovlagateljev trgovinskih organizacij Intertrade in Metalke ter delovne organizacije Stroj Radlje ob Dravi, z namenskimi sredstvi pa sodeluje tudi Ljubljanska banka.

Ob prisotnosti predstavnikov mesta Ljubljane in skupščine ob-

čine Ljubljana-Siška, sovlagateljev trgovinskih organizacij Intertrade, Metalke ter delovne organizacije Stroj Radlje ob Dravi ter ostalih gostov, so položili temeljni kamen trije delavci tozda PPO. Temu je sledil še krajši kulturni program, ki so ga izvedli pihalni orkester, mešani pevski zbor Litostroj in recitatorji Izobraževalnega centra; slavnostni govornik pa je bil predsednik konference osnovnih organizacij sindikata tovariš Miro Podbevšek.

M. H.

premaknitve rokov naročene opreme.

Problematični so še vedno negotovi polizdelki, izdelki iz uvoza in mehanske obdelave, katera ima trenutno prezasedene strojne zmogljivosti. Poseben problem predstavlja še izdelava zvarjenca za regulator tlaka. Zaradi zahtevnosti izdelave in še vedno manjkajoče pločevine predvidevamo, da bo zvarjenec gotov šele v septembru 1979.

Iz podatkov je razvidno, kakšni problemi nastopajo v posameznih fazah izdelave. Že sedaj pa ugotavljamo, da bo po mehanski obdelavi za montažo problematična predvsem razdelitev montažnega prostora za poizkusno montažo posameznih sklopov in prostora za tlačni preizkus. Zaradi predvidenih težav je nujno potrebno montažni prostor pripraviti tako, da bomo opremo, katero trenutno montiramo, v najkrajšem času končali in jo pripravili za prevoz.

Iz izdelanih analiz in ugotovljenega stanja bomo v prihodnji številki časopisa lahko ugotovili, kako smo uspeli izvršiti obljubljene zadolžitve po fazah proizvodnega kroga.

Žerjavi

Za OLT Osijek so v fazi poizkusne montaže štiri dvigala nosilnosti 5 ton. Dvigala bodo predvidoma gotova in pripravljena za odpremo v prvi polovici junija 1979.

Dve klesčni dvigali za Nikšić sta še v fazi poizkusne montaže. Najprej bomo odpremili prvo dvigalo in nato drugo z dvema mačkoma.

Reduktorji

Za naročnika iz ZSSR pospešeno poteka poizkusna montaža desetih reduktorjev tipa AC 2280.

Po izvršeni poizkusni montaži s funkcijskim preizkusom bomo za istega naročnika pričeli poizkusno montažo dvanajstih podajnih mehanizmov, ki so še v fazi mehanske obdelave.

Za podajne mehanizme pospešeno izdelujemo še nekaj nedokončanih zvarjencev, ki pa trenutno še ne vplivajo na pričetek montaže. Glede na rokovne obveze je odprema podajnih mehanizmov predvidena v prvi polovici julija 1979.

V drugi polovici maja bomo za Feroelektro iz Sarajeva pripravili dva reduktorja, ki sta trenutno še v fazi poizkusne montaže.

Dieselski motorji

Za naročnika 3. maj iz Reke se v fazi poizkusne montaže nahajata še dva motorja tipa 723 LH za črpalno postajo Dvor. Motorje bomo odpremili verjetno v drugi polovici junija 1979.

Tudi motor tipa DM 620 NTBH za naročnika »Rade Končar« je še vedno v fazi poizkusne montaže. Za dokončno izvršitev montaže pa nam še vedno manjka generator, katerega bo dobavil »Rade Končar« sam.

Zaradi prostih zmogljivosti izvaja montaža dieselskih motorjev še poizkusno montažo štirih preoblikovalnih strojev in poizkusno montažo plungerjev z vodili za viličarje.

Črpalke

Za naročnika iz Podravine Đurđevac dokončujemo in pripravljamo za odpremo dve loputi.

Iz Turboinštituta, kjer so izvršili zahtevne meritve, smo za Vodovod Beograd prejeli tir črpalke tipa VO 23/16-V. Trenutno črpalke razstavljamo, nato pa jih bomo zaščitili in odpremili.

Za obrtno komunalno podjetje Idrija pripravljamo po manjšem popravilu črpalke VO 17/12-1 za ponovni funkcijski preizkus.

Naročeni cevovodi z armaturo za Vodovod Beograd so v glavnem gotovi in jih pripravljamo za odpremo. Še vedno pospešeno poteka izdelava črpalke za Ormož in Virovitico. Od naročenih 142 črpalke smo do sedaj uspeli odpremiti 103 črpalke. Preostale črpalke so trenutno v fazi poizkusne montaže, vendar zanj montaža še ni prejela elektromotorjev iz »Rade Končarja«. Prepričani pa smo, da bomo motorje dobili v najkrajšem času in tako dokončno odpremili celotno naročilo.

Iz posameznih proizvodov montaže in drugih tozdov še vedno ugotavljamo, da je eden izmed vzrokov za nizko količinsko realizacijo predvsem nekompletnost posameznih sklopov po fazah proizvodnega kroga, kar bistveno vpliva na pravočasni pričetek poizkusne montaže.

B. Seme